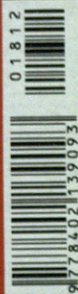

Richard Irazusta: "Batasuna prozesuak ABren zatiketa ekarriko du"

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

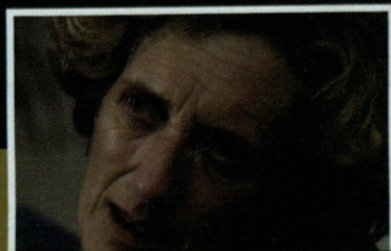

Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua

KONPROMISOAK BETETZEARI BAI

Gurutze Irizar

"Basamortuak ez zaitu inoiz uzten"

Ekaineko

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Zein panorama utzi dute hauteskundeek?

Jaurларitza berriaren zereginak epe labur eta ertainean.

Itunak, akordioak, edukiak, metodologiak.

Elkarrizketa mahaia: nola osatu eta zein baldintzekin?

Eta Hauteskundeen ondoren zer?

Analista politikoak:

- Mariano Ferrer
- Maite Ubiria
- Alberto Surio
- Juan Carlos Ibarra

Iritziak:

Victor Aierdi, Pello Urzelai,
Mikel Aramendi, Jose Luis
Elorza

LARRUN hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Richard Irazusta: "Batasuna prozesuak ABren zatiketa ekarriko du" 6

■ Kontseilua: Akordioa betetzeko garaia da 15

■ Gurutze Irizar: "Marokoren trapu gorria han dagoen bitartean, ez naiz Saharara itzuliko" 27

■ Diseinua: Edertasunean eserita 36

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Ohiartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Richard Irazusta.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Txakolin egarria eragin nahian.	
Daniel Udaltz	12

EUSKARA

Akordioa betetzeko garaia.	
Nagore Irazustabarrena	15

GIZARTEA

Burgosko argantzundarrak Arabako euskaldun.	
Onintza Enbeita	22
Elkarriketa: Gurutze Irizar, "Fatimetu".	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	27

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Edertasunean eserita.	
Nagore Zuzuarregi	36
Elkarriketa: Petti.	
Xabier Sagardia	40
Orain dela 30 urte.	
Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Gorka Espiau	8
Kultura: Aitor Zuberogoitia	33
Azkena: Iñaki Mendiguren	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen horren edukiak laguntzaile.

gizarte-ekintza
obra social

OSAZONBIDEA

REN AHOLKUAK UDARAKO:

GAIZKI

ASIESK6:

ONGI

MEDIKU
EUSKALDUNAK
NAHI DITUGU!!

Wonsoo, Hego Koreako "Seoul Shinmun" egunkarian

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Iureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

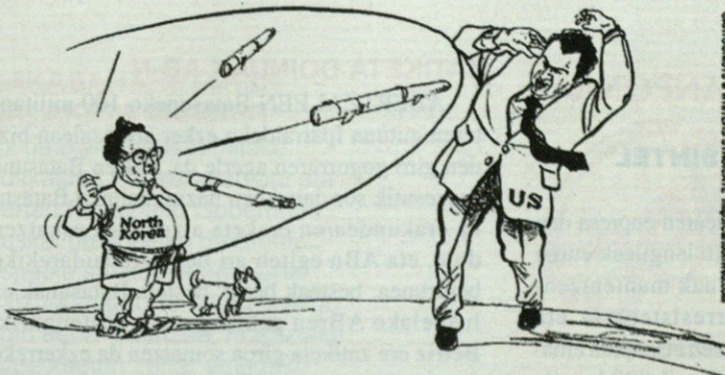
Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria .780 lib./118,92 euro
 Espainia .16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak .21.100 pta./126,81 euro
 Airez .33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

WONSOO
 SEOUL SHINMUN
 Seoul
 KOREA

Wonsu

Ezkerrean: Ipar Korea
 Eskubian: Estatu Batuak

Zuzenketa

ARGIAren 1810. zenbakian, 2001eko ekainaren 3koan, Joxemari Ostolazaren "Hiruko Txikia" ataleko izenburuak "Bakarmina" behar zuen, eta ez erredakzioan aldatuta ipini genion "Barkamina". Hobe beharrez oker egindako zuzenketa baten ondorioz, egileak tituluari eman nahi zion esanahia arras aldatu genuela begi bistakoa da.

Hiruko Txikian

JOSPIN

Lionel. Ilea zuritu aitzin, zintzoa omen genuen. Berrikitan jakin dut Mitterrand bere maisua ez bezala, -honek Crois-de-Feu falangistetan egin baitzuen gaztaroa- komunista genuela. Trotskista zehatzago esanda. Bere maisua ez bezala sozialisten alderdian infiltratuta igaro omen zituen hamabost bat urte, nahiz eta orain artean ukatu. Ez dakit nik zein asmoz arituko ote zen: Frantziako trotskistak, beti ere botere politikoetatik urrun ezagutu izan ditugun LCRkoak sozialisten talaiaiek lagundu aldera, ala Mitterrand-kumeak trotskistizatzeke xedez... Badi-rudi urte luze hauetan ez duela hortik

deus lortu, batzuen eta besteen bilakae-ra lekuko. Baina badakidana da bere burua ondasunez ederki hornitu izan duela denboraldi horretan. Ez duela denborarik galdu alegia. Hogeita hamar bat urte daramatza botereen beroen itzalpean epel, Mitterranden heriotzak argira erakarri zuen arte. Eta sozialistak Europan zerbait erakutsi badigute, hauxe izan da: edozer dela egokia derrepentean aberasteko. Alemania, Italia, España, Frantzia... Lapur, xahutze olinpiadak egin izan balira, desagertu dominak bilatzen lan gutxi. Horien egoitzak arakatu besterik ez ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

SINTEL

Telefonicaren enpresa den Sinteleko langileak euren lanpostuak mantentzearen erresistentzia eta borrokaren etsenplua ematen ari dira. 1.800 langile dira, horietako batzuk euskaldunak. Hilabeteak daramatzate Madrilen "kanpaturik" beren lanpostuak erreklamatzeko. Ia inork ez die kasurik egin duela gutxi arte. Telefonikak zerikusirik ez duela eta enpresa hori bere garaian saldu zuela dio. Espainiako Gobernuak operazio politiko bat egin zuen enpresa hori Miamin kokaturik dagoen eta Castoren aurkaria den Canosa familiari saldu zionean, eta orain beste aldera begiratzen du. Bitartean, langileak Madrileko "kanpaldian" sufritzen ari dira. Arazoa sindikatueta, instituzioetara, Espainiako Parlamentura... iristen hasi da. Sindikalista eta politikoak lotsarazteko beharrezkoa izan da hilabetetan ahazturik aritu diren langileen erresistentzia herioia. Orain beharrezkoa da hori Telefonicaren eta Espainiako Gobernuaren aurrean eskakizun bihurtzea, 1.800 pertsona horiei eta familiei konponbide bat eman diezaioten.

Horretarako beharrezkoa da bideragarritasun plan bat eta Telefonica langile horien kargu egitea ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ZATIKETA DOINUAK AB-N

ABERTZALEEN Batasuneko 100 militanteren gutuna Iparraldeko ezker abertzalean bizi den giro gogorraren agerle da. EHren Batasuna prozesutik sor daitekeen nazio mailako Batasuna erakundearen eraketa atzeratzea eskatzen dute, eta ABn egiten ari den eztabaidarekiko begirunea; besteak beste, bestela Batasunak ez lukeelako ABren gehiengoaren sostengurik. Berriz ere zatiketa giroa somatzen da ezkerreko abertzaleen artean, Richard Irazusta ABko bozemaile eta gutunaren sinatzaileetakoak ARGIAko zenbaki honetan bertan egindako elkarrizketan ikus daitekeenez.

SOZIALISTEN BARNE EZTABAIDA

HAUTESKUNDEETAKO emaitza eskasek eraginda eta aurrera begira eramango duen ildo politikoa aztertzeko, konferentzia politiko batekin amaituko den hausnarketari ekingo dio PSEk irailean. Sektore desberdinetako buruzagi eta militante zenbaitek PPren atzetik ibiltzearena bazterreratu behar dela eskatu dute. Hauteskunde kanpaina okerra izan dela eta politika baskistagoa egin beharra ere entzun dira kritiken artean.

EZUSTEKORIK EZ

ETA-k "Gara" eta "Egunkaria"ri emandako elkarrizketak ikusmin handia sortu zuen, baina ez da ezustekorik izan, behintzat euskal gizarte-ko eragile politiko-sozialek egindako balorazioaren arabera. ETAk bere ohiko analisisa egiten du eta egungo lerroari eutsiko diola jakinarazi du. Ramon Diaz Donostiako Loiola auzoan hil zuen sukaldaria bere helburu ez zela onartzen du halaber. EHren azken hauteskunde porrota nola baloratzen zuen ezagutzeko jakin mina zegoen, baina hausnartu beharko dela esateaz gain, erosotasuna, beldurra eta ezker abertzaleak luzatutako mezua ondo ez ulertzeari egotzi dizkio emaitza txarrak. Oraingoz bederen, hau-

teskundeen ondotik lau atentatu egin ditu, azkena Logroñon auto-bonbaz eta kalte material ugari eraginda.

ELKARRI: SOSTENGUA EUROPATIK

ANTOLATZEN ari den bake konferentziarako, Europako Legebiltzarreko talde parlamentario guztietako kideez osatutako sostengu batzorde bat eratu nahi du Elkarrik. Oraingoz hemeretzi izen esanguratsu biltzea lortu du, horietako gehienak eurodiputatuak baina beste batzuk ez. Irlandako lehen ministro ohi Albert Reynolds dago, Leo Tindemans Belgikako lehen ministro ohi, Denis Haughey Ipar Irlandarako Lehendakaritzako ministroa, PSOEko Jose Maria Mendiluze eurodiputatu, edota "Le Monde diplomatique"ko zuzendari Ignacio Ramonet.

B A H E A

- Jose Maria Vazquez, Bizkaiko Cebek patronal erakundearen lehendakaria: "Errealismo handiagoa lukeen bigarren su-eten baten aurrean egon nahiko genuke, elkarbizitza eta bakerantz abiatzeko gauza inportantea litzateke (...) Bigarren aukera hau leialtasun handiagoko demokraziaz ulertu beharko litzateke, eta mila kontuez hitz egin ahalko litzateke".
- Carlos Garaikoetxea, Eako buruzagia: "Herri honetan eman beharko den negoziazio prozesuan, lurraldetasuna-burujabetza binomioa jarri beharko da mahai gainean eta egin

E T R O A

SAKABANAKETAREN SALAKETA PARISEN

Ez da txantxetako milaka euskaldun Pariserat abiatu eta bertan Frantziako Gobernuak euskal presoekiko daraman espetxe sakabanaketa -urte batzuetan gutxitu baino areago egin dena- salatzea. Frantziako espetxeetan zehar egindako birarekin, Senideak erakundeak Frantziako espetxeetan bizi den egoeraren berri eman dute; zirrikitu txiki bat bederen informazioaren mundu gaitzean. Frantziako Gobernuak ondo ikasi dio sakabanaketarena Espainiakoari: preso isolatzeaz gain, haren ingurunea -senideak nagusiki- zigortzea ere biziki garrantzitsua da presoaren zigorra biderkatzeko.

77 EUSKALTZALE ATXILOTUTA

NAFARROAKO Unibertsitate Publikoak euskararekin duen jarrera salatzeko unibertsitatean itxialdia egiten ari zirela, 77 pertsona atxilotu zituen Polizia Nazionalak Iruñean, NUPeko zuzendaritzak unibertsitateko aretotik kanporatzeko eskatu ondoren. Unibertsitateko agintarien aldetik gaitza da halako jarrerarik ulertzea; Iruñean poliziaren jardura nolakoa den kontuan hartuta, ulergarriagoa da 77 pertsona (ikasle, irakasle eta langile) atxilotzea eta, batez ere, fitxatzea.

ABIAN DA LEGEBILTZAR BERRIA

EAE-KO Legebiltzar berria eratua da dagoneko eta, aurreikusi bezala, bertako gorabeherak ondo jarraitzeko garrantzitsua den organotik

kanpo geratu da EH. Eserleku gutxiago izan arren, EHren ordezkariak Ezker Batua izango da Mahaian. Joseba Egibarrek esan zuen bezala, "gehiengo berriaren jardunaren ariketa praktikoa" ikusi ahal izan da.

■ Eusko Legebiltzar berria eratua da.

■ AEKren logoa.

IZPIAK

AEKren egoera gogorraz behin baino gehiagotan mintzatu dira koordinakundeko arduradunak, Baltasar Garzon epaileak bertako ardura-dun ugari auziperatu zituen. Orduan AEKren kudeaketa eta diru mugimenduak agintari judizialen kontrolpean geratu ziren, baina orain hartutako neurriekin erakundea batetik bestera ito dezakete, bere kudeaketa guztiz lotuta geratzen da eta.

Aski da! plataformakoek aurrerantzean ez dituzte asteroko protesta bilkurak egingo. Hauteskunde ondo-engo giro berria baliatuta, Juan Jose Ibarretxe lehendakariari konfiantza tarte bat eman nahi diotela azaldu dute.

Izarbeibarreko biztanleak gogor ari dira Nafarroako Gobernuak bailaran egin nahi duen espetxe berriaren proiektuaren aurka. Alkate guztiak agertu dira proiektuaren aurka eta jadanik mobilizazio ugari egin dituzte, horien artean ibilaldi jendetsuak eta iragan igandean 3.000 pertsonako manifestazioa Garesen. Alkateen ustez, besteak beste, espetxea egitearekin eskualdean ezagutzen ari den ekonomi garapena eten- go da.

JOSEBA OLALDE

beharko diren transakzioetan, lurraldetasunari lehentasuna eman beharko zaio".

• Jaime Mayor Oreja, PPko buruzagia: "Umiltasun handiagorekin jokatu beharko dugu aurrerantzean, eta eraiki behar den alternatiba hori beste inon baino Euskadin gehiago landu behar dela erakutsi".

• Arnaldo Otegi, EHko eleduna: "Ez da bidezkoa esatea borroka armatuak soilik lortu duela desastre elektoral batera eramatea ezker abertzalea. Ez. Baina horrek inongo eragirik ez duela esatea ere ez da zuzena".

Errealitatea irizpide

EAeko Parlamenturako hauteskundeak amaituta, badirudi garai bat amaitu dela. Ziklo amaiera honek hiru ezaugarri nagusi izan ditu. Lehenengo, Aznarren gobernuak egindako erabateko eraso izan da, ordainetan gobernu bere agintaritzan izan duen frakasorik handiena jaso duena. Bigarrena, ezker abertzalearen boto galera. Eta hirugarrena da, hau ere ezin da ahaztu, hauteskundeok Alderdi Sozialistan izan duten eragina.

Has gaitzen Madriletik. Mayor Orejak defendatutako tesiaren arabera, segur aski azken bi urteotan hura babestu duten analisten eraginez, bazirudien EAJ, EA eta IU-EB alderdiak ETaren biolentziarekin lotzeak gobernu aldaketarako baldintzak sortuko zituela. Eraso honen atzean, Lizarrako Hitzarmena ahalbidetu zuen giroaren antzekoa galarazteko apustua zegoen. Gizarte gehien-goia ETaren biolentziarik gabeko elkarriketa politiko prozesu baten alde egotearen legitimitate demokratikoa egiaztatu ondoren, analista hauek ateratu zuten ondorioa izan zen, debate hori baztertzeko modu bakarra eztabaida bera ukatzea zela.

BEHARBADA interesgarria, orain, izango da, galdetzea zergatik ez dituen jendeak gobernutik zetozen mezu horiek bere egin. Nazioartean antzeko egoerak aztertu dituzten komunikazioko adituen arabera, "errealitate irizpidea" esaten diotenagatik sortzen da errefusa hori. Pertsonak, esaten diotena sinetsi eta bereganatzeko joera du, beti ere, kontrakoa pentsatzeko elementurik ez badauka, edota jasotzen den mezua hartzailearen zentzutasunaren kontrakoa ez bada.

Gure kasuan, bozkatzera deitutako EAEko herritarrek agian bazituzten tesi horiekin topo egiten zuten errealitate elementuak eta bizipen pertsonalak. Esate baterako, behin eta berriro esaten zutenean EAJ, EA eta IU-EB biolentziaren erabilerari laguntzen ari zirela, ziur asko partidu horietako betiko botoemailea erasotua eta iraindua sentituko zen.

Ziklo berri hau eraikitze bigarren oinarri handia har daiteke, ezker abertzaleari hauteskunde hauek zer ekarri dioten ikusita. Hauteskundeak egin baino egun batzuk lehenago, bazirudien ETak gutxiengoan osatutako popularren eta sozialisten euskal gobernu espero zuela. Egoera horretan, eta ikuspegi horretatik, errazagoa izango litzateke EHk EAJrekin negoziat-

zea, betiere ezker abertzalearen aldeko koordinadetan.

Hala ere, eta ezaugarri horietako testuinguru batean EAJk EHrekin negoziatzeko asmorik ba ote zuen pentsatzeko arrazoizko zalantzak egon arren, errealitateak beste norabide batean markatu du ibilbidea. Une hauetan, EAJk eta EAK, ziur asko IU-EBren laguntzarekin, ez dute EHren botoen beharrik EAEn gobernatzeko. Beraz, galdera da, orain, nola berbideratuko duen ezker abertzaleak bere estrategia koordinatu berriotan.

HIRUGARREN elementu azpimarragarria, eta segur aski

garai berria baldintzatuko duena, da, hauteskundeok sozialisten artean izan duten eragina. Itxurak itxura, badirudi emaitzak maniobratzeko askatasuna ekarri diotela Alderdi Sozialistari. Hauteskunde kanpaina honetan, ematen zuen, alderdia harrapatuta zegoela, batetik bere ehunka zinegotzi, batzarkide eta parlamentarik bizi duten egoera, eta bestetik, PPren erasoaren ondorioz zeukan eredu propiorik ezaren artean.

Hauteskundeak igarota, Alderdi Sozialistak bere eredu planteatuko du, segur aski EAJtik aldentuta, baina PPekin ere alde nabariak izango dituena. Itxaron egin behar da ikusteko zertan mamitzen den, baina pisu handikoa izango da dudarik gabe, PP bakarrik utziko baitu posizio numantziarrean elkarriketari uko eginez.

Orain irekiko den garai berria markatuko duten hiru elementuok planteatuta, saia gaitzke benetako bake prozesu baten aldeko ahaleginak bideratzeko estrategiak planteatzen. Gauza bat argi dago: adostasun handiagoko esparrua bilatzeko

ahalegina lasaitasun giroan gerta dadin uzteak, bazterketarik gabeko elkarriketa mahaira darama. Denok amore emateko prest egongo garen mahaia. Eta lehenago edo geroago, iritsi beharra daukagu esparru horretara.

Aldi berean, garai berri honek errealitate irizpideak markatuta egon behar du. Euskal gizarteak inor baztertuko ez duen elkarriketa eta iraganeko akatsak berriz ez egitea eskatzen dihardu. Prozesu hau ezin da egin gizartearen zati handi bat bazter utzita, ez alde batekoa ez bestekoa. Eta elkarriketa politiko hau oinarri sendoen gainean egin behar da, hau da, printzipioak, prozedurak eta agenda alde aurretik mugatuta. Apal-apal, hauxe eskaintzen du Elkarrik bultzatzen diharduen Bake Konferentziak ●

IMANOL OTEGI

Gorka Espiau

Elkarriren arloetako koordinatzailea

"EAJk eta EAK, ziur asko IU-EBren laguntzarekin, ez dute EHren botoen beharrik EAEn gobernatzeko. Beraz, galdera da, orain, nola berbideratuko duen ezker abertzaleak bere estrategia koordinatu berriotan"

Abertzaleen Batasuneko (AB) eleduna da Richard Irazusta. Lizarra-Garaziko Akordioan partehartze zuzena izan zuen ABren ordezkari gisa. Akordioa abiapuntu gisa harturik, ezker abertzalearen Batasuna prozesua, Udalbiltza eta azken herri bozak izan ditugu hizpide.

“BATASUNA PROZESUAK AB-REN ZATIKETA EKARRIKO DU”

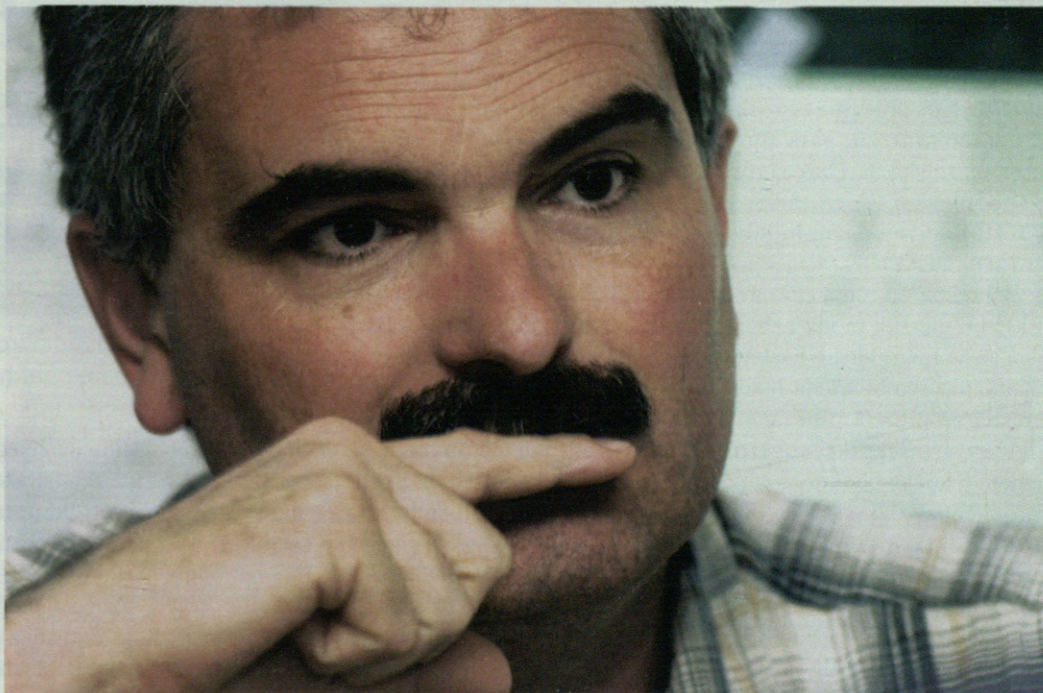
Lizarra-Garaziko Akordioaren sinatzaileetako bat izan zinen.

Akordioa krisian dago edo, besterik gabe, bere garaia joan da?

Akordioa krisi garaian dago, baina ondorioak presente daude eta egongo dira. Akordioak harreman esparru bat sortu zuen eta eskema batzuk aldarazi zituen, beraz, akordioaren hainbat gauza ez dira nolana izaten geldituko. Herrian sorturiko esperantza ezin da erabat baztertu. Memento zailak bizi arren, elkarrekin mintzatzea eta proiektu komun batean pentsatzea, eskema hori, presente dago eta izango da. Jakina, eskema horretara itzultzeko gauza batzuk aldatu behar dira. Akordioaren hainbat gauza orden batean egin ziren eta aurrerantzean beste orden batean egin behar dira.

■ Adibidez?

Akordioaren helburuetako bat borroka armatua gelditzea bazen, egun helburu hori baldintza bihurtzen ari da. Iduriz, eskemak aldatu dira. Akordioaren filosofia presente egongo da neurri batean, akordioaren kudeaketa pertsonen esparrura pasako da nire irudiko. Akordio berri baterako prozesua gauzatzen bada, ez da bakarrik alderdi edo egitura mailetan emango. Gizarte mugimendu berri bat gauzatuz joango da, alderdi politiko guztietako edo kasik guztietako partaideak egongo dira. Pertsonaltateen gainean eraikiko den prozesu bat izango da batez ere.

ALBERTO ELOSEGI

■ “Pertsona batzuei zubiak eraikitzeke posibilitatea iritsi zaiela ikusten dut”.

■ Izen propioen aroa iritsi ote da?

Beharbada bai. Pertsona batzuei kokatuta dauden egituren gainetik zubiak eraikitzeke posibilitatea iritsi zaiela ikusten dut. Duela bi urteko akordioan, egiturak pertsonen gainean zeuden. Orain, berriaz, aritzeko moldeak aldatzeko unea iritsi daiteke laster.

■ Akordioak zer ekarri dio Iparraldeko abertzaletasunari oro har, eta ABri partikularzki?

Lizarra-Garazi ondoren sorturiko akordioak guretzat kaltegarriak izan zirela pentsatu izan dut batzutan. Adibidez, Euskal Departamenduaren borrokan Lizarra-Garaziko, eta batez ere Udalbiltzako akordioaren dinamikan aritzea, neurri batean, oztopo izan da abertzaleentzat. Batzutan

akordioak aitzaki gisa erabili dira, eta ondorioz oztopo bihurtu. Hautetsi anitz beldurtu zen zenbaiten jarreraren aitzinean. Adibidez, Herriko Etxeetan hainbat mozio departamenduaren alde bozkatu izan dira, eta kontra daudenek ‘abertzaleok departamenduekin hasi eta Udalbiltzan bukatu nahi genuela’ argudiatu izan dute. Haatik, abertzaletasunari oro har, eta ABri partikularzki, sinesgarritasuna ekarri zion Lizarra-Garaziko Akordioak. Mundu abertzaleetik landa errespetua irabazi dugu nolabait. Akordioa sinatu zen testuinguruan, eta berean zeuden politiko pisudunen artean azaltzeak sinesgarritasuna ekarri dio ABri; epe luze oso balagarria.

■ ABk bere aldetik zer ekarri izan zion akordioari?

□ **"Iparraldeko abertzaletasuna -eta Hegoaldekoa orobat- indartzeko, Abertzaleen Batasunak orain arte bezala segitu behar du"**

ABrentzat zaila izan zen akordioari zerbait ekartzea. Logikoa denez, lantzeko gaiak eta dinamika oso lotuak ziren Hegoaldeko betebeharre; ez dut molde kritiko batez esaten. Gure ekarpena txikia eta mugatua izan da. Gu gure kezkek eta gaiekin joaten ginen bileretara, eta ni neu, batzutan, prozesua ez tratatzeko isilik egoten nintzen; gaia edo esparrua gurea ez zelakoan. Gero jarrera okerra zela ohartu naiz.

■ **Testuinguruak eragindako jarrera izan zen, naski?**

Baliteke. Akordioa gauzatzen ari zen bitartean gauzak modu ezberdin batez ikusi ziren Iparraldean. Esaterako, ETAREN su-etenaren bitartean Iparraldean ez zen tregoa girorik bizi izan. Poliziak ETAREN armategiak aurkitu zituen, hemengo hedabideek toki eta oihartzun franko eman zizkieten gertakari haiei. Poliziak atxilotetak jarraitu zituen hemen eta Frantzia barrena. Funtsean, Iparraldean ez zen su-etena bizi izan, hemengo jendea nahastuta bizi izan zen. ETAK atentatuak Hegoaldean berrasi zituenean, hemen "normalizaziora" itzuli ginela iduri zuen, hemen atentatuak oihartzuna ez zen hainbestetako izan. Hegoaldeko hedabideetan islatu zen oihartzuna izugarria izan zen, hemen ez. Beraz, egoera arras ezberdinak bizi izan genituen su-eten garaian, ez zen egoera bera izan bi aldetan. Guk hanka bat han eta beste bat hemen genituela bizi genuen akordioaren prozesu garaia.

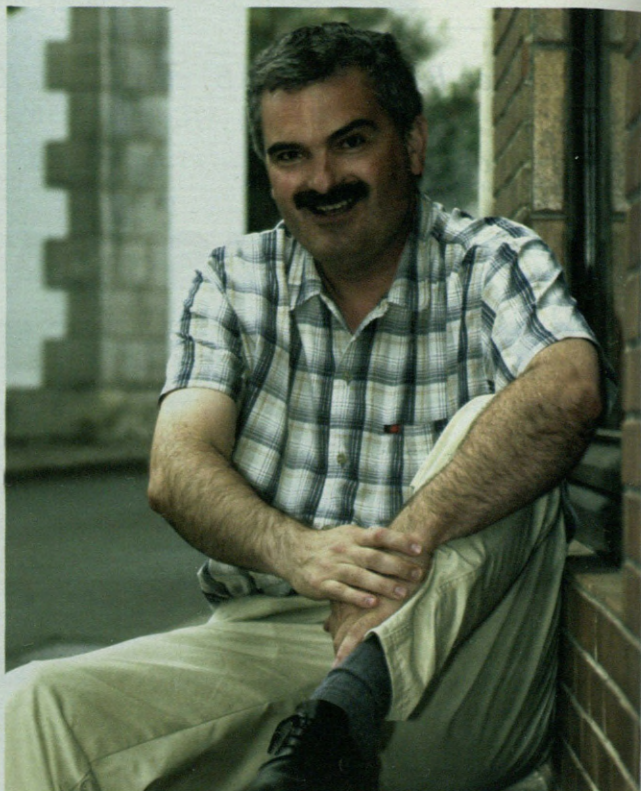
■ **Krisia hastearekin batera Batasuna prozesua gauzatzen hasi zen ezker abertzalean. ABren baitan hiru ildo agertu dira: Batasuna, Matalas eta Burujabe. Zu non kokatzen zara?**

ABko bozeramaileetako izanik, ez naiz sartzen eztabaida horretan. Badago ildo multzo bat, hiru korrante baino gehiago dira, hainbat independente tar-

teko, ni kasu. Bozera- maile izanagatik ere, ez naiz denen izenean mintzatuko. Ez naiz ildo batekoa, baina badut nire iritzia. Ildoen arteko eztabaidaren aurretik badago galdera funtsezko bat, ordea: batasunean ari-tuko gara bai edo ez? Lehenik galdera horri erantzun behar zaio eta gero, ildo ezberdinak bidean nola moldatzen ahal garen aztertu. Bideak ez dira nahasi behar. Nola moldatuko garen, etorkizunean ikusi beharko genuke, eta batasunean segituko dugun edo ez, orduan erabaki.

■ **Gauzak argitu aldera. ABko Batasuna ildo eta Hegoaldeko Batasuna prozesuaren Bateginez ponentzia nagusia, ez al da funtsean ABren baitan ari dena? AB ez al da Batasunatik sortuko den ezker abertzalearen egitura berrian sartuko?**

Ez. ABk badu beste logika bat. Guk aspaldi abiatu eta landu genuen gure eztabaida Iparraldean. Adibidez, ABn ari garen guztiok bagenekien udal hauteskundeak martxoan zirela eta arazoak izan

■ **"Lizarra-Graziko Akordioaren prozesu garaian, hanka bat han eta beste bat hemen bizi izan ginen".**

ditugu egutegia antolatzeke. ABren ustez ez zen holako eztabaida bat abiatu behar udal hauteskundeak burutu aitzin. Batzuek eztabaida zabaldu zuten alta. Hegoaldean beste egutegi bat dute, eta hango egutegiarekin zabaldu zuten honera Batasuna prozesua. Baina gu, AB, ez gara Batasuna prozesuan ari.

■ **Publikoki dena nahastua agertu da.**

Batzuk sartu dira eztabaida horretan, ez AB. Iduriz, eztabaida orain bukatzen ari da. Akats estrategiko bat izan da eta dago nire ustez. Orain, bai Iparraldean eta bai Euskal Herri osoan eztabaida nola bideratuko den ikusi behar dugu. ABn barne-eztabaida prozesua hasten ari gara eta Hegoaldean bukatzen ari. Iduriz, egitura komun bat muntatu nahi dute zazpi herrialdeetan.

■ **Nola trenkatuko da aferra Batasuna ildo ABn izaki?**

ABren zatiketarekin. Eta Batasuna prozesuaren lehen pausoa hori baldin bada, esaidazu zer-nolako batasuna den hori? Ondorioak atera beharko ditugu.

PREBENTZIOA DU ARDATZ

Hendaiako Errepublika plazaren ondoan bizi da Ixabel emaztearekin, Olaia eta Inko seme-alabekin. Etxebitzatik kanpo aurkitu dugu, etxea berritzen ari baitira. Herri Taldeak-en eman zituen lehen urratsak politikan eta EMAn gero. Alkoholismoaren prebentziorako zentro baten zuzendaria da. Bere lanbideko esperientziak oso baliagarriak omen zaizkio politikan ari-zeko, baita politikaren trikimailuak bere lanbidean. ABko eleduna da.

Batasuna prozesuak ABren zatiketa ekarriko du Iparraldean.

■ Ez al dago hiru ildoen arteko adostasunik lortzea?

Ez dakit. ABren baitan, historikoki, ildo guztiak adostasun batera iritsi gara. Abertzaletasuna Iparraldean zer den ezaguturik, zein urrats eman ditzakegun elkarrekin, gure helburuak eta gure ezberdintasunak zein diren kontuan hartuta, orain arte estrategia bat moldatu dugu batasunean aritzeko. Duela hamairu urte abiatu ginen eta hasieratik izan dira eztabaidak: EA sartu behar ote zen ABn edota borroka armatua bai edo ez debatzeko, adibidez. Eztabaida nagusi izan da ABren ibilbidean. Hamairu urte elkarrekin ari garela eta batzuek diote ezin dugula batasunean segitu, ABk ezin zuela funtzionatu adierazi dute hasieratik. Nik alderantziz diot. Hau da, Iparraldearen berezitasuna zein den ezaguturik, etorkizunean, hainbat urtez bederen, horrela segitu behar dugu nire ustez.

■ Ez duzu Hegoaldeko ezker abertzalearekin bat egin beharra ikusten?

Hegoaldearekin egitura bateratu bat eraiki beharko dugula geroan? Beharba da bai. Orain ez. Batetik, egungo gure egoera politikoa dago, gure egutegia eta orain arte burutu dugun bidea, eta bestetik Hegoaldeko egoera. Hemengo abertzaletasuna -eta Hegoaldekoa orobat- indartzeko ABk orain arte bezala segitu behar du nire ikuspuntutik.

■ Zu ez zara ildo batean ez bestean, independentea baizik. Ildoen artean zubi lana egiteko aukera ikusten duzu?

Ez. Batzuek beren bidean aitzina egiteko eta beren helburuetara iristeko hautu bat egin dute eta horrela segituko dute. Hor ez dago zubi lana egiterik. Erabakiak hartuak dituzte. Batasuna edo Bateginez ildoez ari naiz. Burujabe, Matalas eta independienteen artean badaude zubiak. Euskal Herriko ezker abertzalearen Batasuna egingo da, baina AB ez da sartuko. Baina egingo da. Eta gauza batzuetan lan egingo dugu elkarrekin. Hautu bat egin da eta desadostasunak daude, baina ez gara elkarren aurka borrokan hasiko horregatik. Nire irudiko akats politikoa izaugarria burutzen ari da hemengo Batasuna ildokoan aldetik, ildo honek ez du logika bat segitzen. Duela hamairu urtetik hasi eta

azkeneko udal bozketara bitartean bizirik izan den proiektu politikoaren ibilbidea ezin da aldatu hemen Iparraldean. Alta, zatiketa ematen bada zubi lanak egin behar ditugu. Harremanak izango dira eta onak espero dut.

■ Zatiketa saihestezina da.

Ez dago dudarik, dibortzio bat agertzen ari da. ABren idazkaritzan dibortzioa gauzatzeaz dagoela esan dut. Idazkaritzako 13 kideetatik 6 Batasuna prozesuaren egituraren sartzearen aldekoak dira. Dibortzio bat emango da eta ardurasuak eta zuzenak izan behar dugu dibortzioa gauzatzekoan. Dibortzioaren ondoren gauza batzuetan elkarrekin aritu beharko dugu: euskara eta presoen aldeko borrokan, nekazaritzaren eta etxebizitzaren eremuetan, esaterako.

■ Zein da Udalbiltzari buruzko zure iritzia, bestalde?

Hemengo jendeak ez daki zer den Udalbiltza, ez herritarrek ez hautetsiek. Hasiera batean harremanak bideratzeko prest zeudenak Udalbiltza egitura biziki

ALBERTO ELOSEGI

■ "Akats politiko izugarria burutzen ari da Batasuna ildokoan aldetik, ildo honek ez du logika bat segitzen".

jokamoldeak irringarriak izan dira Iparraldera etorri direnean. Azkainen nahiz Maulen eginiko agerraldiak erridikuluak izan dira hemengo jendearen begietara, jendeak ez du deus ulertu, eta ez du ulertu nahi, gainera.

■ Zein da herri hauteskundeetan ABk lorturiko emaitzen balorazioa?

Orokorrean AB igo da azken udal hauteskundeetan, baina borroka gogorra eraman du: EAJ-PNBren kontra, EAren kontra, EH edo ezker abertzalearen kontra. Hau da, udal hauteskundearen kanpaina burutzen ari zen bitartean

Batasuna prozesua ekarri dute honera, eta horrek ez dio ABri lagundu batere. ETaren kontra ere aritu da AB. ETak Grenoblen lehergaiak ebasi zituen hauteskunde kanpaina, eta ekintza ez zen egokiena abertzaleasunarentzat. Horien guztien kontra borrokatu du ABk hauteskundeetan, eta igo da. Baina, bereziki, ABk bere etsai zuzenak direnen aurka egin du goiti. Finean, ABren proiektua pragmatikoa delako ●

◆ MIKEL ASURMENDI

□ "Lizarra-Garaziren helburuetako bat borroka armatua gelditzea bazen, egun helburu hori baldintza bihurtzen ari da"

konplikatu dela ohartu dira. Ez dute parte hartu nahi, ez Udalbiltza batean ez bestean. Hegoaldekoarekiko harremanak konplikatzen direnean hemengo hautetsi abertzaleek gibelera egiten dute. Beraz, eraikuntza nazionalaz mintzatzeko arazak dira. Izan ere, proposatzen den egitura bat ez bada eroso jendeak alde egiten du, eta arrazoi osoz. Bi Udalbiltza ari dira, zatituta alegia. Egoera horren aurrean hautetsiek edo elkarteek beren proiektuak gelditu dituzte. Udalbiltza bien

Geroz eta txakolin gehiago egiten eta edaten da Euskal Herrian. Datuek behintzat horixe adierazten dute: 2000. urteko uztak milioi eta erdi litro baino gehiago eman ditu, eta Getariak jarraitzen du ekoizle nagusia izaten, Bizkaia eta Arabaren aurretik.

TXAKOLIN EGARRIA ERAGIN NAHIAN

■ Batzuek txakolina Euskal Herriko tabernetako poteoan sustatzea nahi dute.

aurkezpen ofizialak, eta, halaber, inguru bakoitzeko herriek txakolin egunaren ospakizunak izan dituzte. Ardo honen ekoizpenerako erabiltzen diren hektareak 350etik gora dira: 150 Bizkaian daude, 147 Gipuzkoan eta gainerakoak Araban. Azken uztan 2 milioi kilo mahats baino gehiago bildu da: 1.350.000 kilo Gipuzkoan, 600.000 kilo Bizkaian eta 150.000 kilo Araban.

GETARIA, EKOIZLE NAGUSIA.

Oraingoz Gipuzkoa da Euskal Herriko txakolin ekoizlerik eta esportatzailearik handiena. Getariako Txakolina jatorri izendapena aitzindaria izan da sektorean, eta urte asko darama bidea egiten. Bizkaia eta Araba, berriz, askoz beranduago hasi dira merkaturatze lanetan, baina hala ere, gaur egun, ekoizle gisa finkatzen ari dira.

Azken uztan 1.300.000 kg inguru bildu dira, %90 Hondarribi Zuri mahats zuriaren motakoak ziren, eta gainerako %10a Hondarribi Beltza motakoa. Biak aldi berean biltzen dira, garai bateko mahastietan bata nahiz bestea nahasirik landatzen zituztelako. Azkenaldiko landaketetan bereizi egiten dira, horien heldutasun maila hobeto kontrolatu ahal izateko. Uzta horren emaitza gisa milioi bat botila merkaturatuko da, eta horrek esan nahi du uztak 800.000 litro baino gehiago eman dituela.

Aurten 22,5 hektarea gehiago erabili dira, landaketa berriak egin direlako. Aurreikusten denez, 2003. urterako Getariako Txakolina jatorri izendapenaren barruan izena emana duten mahastiek 180 hektarea inguruko azalera bilduko dute. Gaur egun 147 hektarea inguruko azalera hartzen dute, Aia, Getaria eta Zarauzko herrien artean banaturik. 17 upelategi daude; guztiak ekoizleak dira eta beraiek

Txakolinaren ekoizpena eta kontsumoa geroz eta handiagoa da, eta hala erakusten du azken urteotako bilakaerak. Zenbait jende ahalegin handia ari da egiten txakolina Euskal Herriko tabernetako poteoan sustatzeko. Ekoizpena, oraindik ere, Gipuzkoan egiten da batez ere; Bizkaian eta Araban baino dezentez gehiago. Bes-

talde, Nafarroan eta Iparraldean ere badi-ra ekoizle batzuk, baina aipatutako beste lurraldeetan egiten eta merkaturatzen denaren ondoan ez dute oraindik presentzia handirik.

2000ko uztaren emaitza gisa 1.500.000 litrotik gora txakolin egin da, eta horren merkaturatzea duela gutxi hasi da. Azken aste hauetan egin dira lehen

RUBEN PLAZA

ALBERTO ELOSEGI

■ Getariako Txakolina da kanpora esportatzen den bakarra.

ALBERTO ELOSEGI

■ 2000ko uztatik 1.500.000 litrotik gora txakolin egin da.

egiten dute botilaratze lana ere.

Getariako Txakolina jatorri izendapena daraman txakolina Euskal Herrian bertan edaten da nagusiki: ekoizpenaren %80-85. Nolanahi ere, horixe da hemendik kanpo merkaturatzen eta esportatzen den bakarra: %10-12 Espainiako Estaturara, batez ere Madril eta Bartzelonara; eta %2-3 Estatu Frantsesera eta Estatu Batuetara. Gauza bitxi modura, aipatzekoa da joan den urtean kopuru txiki bat Puerto Ricora esportatu zela.

den Bizkaiko Foru Aldundiko arduradunek diotenez, 1.500.000 litroko ekoizpena lortuko dute. Azken urte honetako ekoizpenaren igoera, nagusiki, lehengo mahasti zaharrak berriekin ordezkatzearen eta ekoizpenerako egitura berriak erabiltzearen ondorioz lortu da.

□ Bizkaiak 1.500.000 litrotara iritsi nahi du bost urtetan, eta Arabak hirukoiztu egin nahi du bere ekoizpena

Urtean zehar Bizkaian egindako eguraldiagatik, batez ere udako euri ugariagatik, uztak hamar bat eguneko atzerapena izan zuen aurreko urtekoarekiko. Uztaren abiatzea, loratzea eta heltzea ondo gauzatu zen, baina uztaleko euriek lan handia eman zieten ekoizleei, sorzitezkeen hainbat arazo eragozteko. Gero, abuztuan euri gutxi egin zuelako eta irailean eguraldi paregabea gertatu zelako oso uztza ona izan zen, lortutako

mahatsaren heldutasun onari esker.

Ekoizpenerako inguruak, batez ere, Uribe Kostan, Txoriherrin, Enkarterrin, Mungialdean eta Bakion daude. Enkarterrin bertan bakarrik 104.000 litro ekoiztu dituzte guztira, eta Txoriherrin, Mungialde eta Bakioren artean 260.000 litro. Ekoizle kopuruak ere gora egin du 2000. urteko uztan; 231 ekoizle aritu dira, iaz baino 16 gehiago. Upelategiek ere gora egin dute, eta gaur egun 65 daude. Mahatsa landatzeko erabiltzen diren hektareak

asko hazi dira, berriz, 1980an 15 hektarea erabiltzen ziren, eta gaur egun 150 hektarea.

Txakolinak Bizkaian izan duen bilakaera benetan ikusgarria izan da. Bizkaiako Txakolina jatorri izendapena 1994an onartu zenetik, lehen urte horretako 140.000 litroetatik 2000ko 475.000 litroetara igo da. Orain dela zazpi urte 60 hektarea erabiltzen ziren, eta gaur egun 150 hektarea. Halaber, upelategiek ere

BIZKAIAREN EKOIZPENA %20

HAZI DA. Bizkaiako txakolinaren ekoizpena 475.000 litrokoa izan da 2000-2001 urteko uztan. Beraz, %20 igo da aurreko urteekiko, eta, gainera, oso kalitate onekoa da: suabea, gradu gutxikoa, fruta gustukoa, garraztasun arinekoa eta pindar ukitu naturalekoa. Bost urteko epean, sektore hau babesten eta bultzatzen ari

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

■ Errioxako ardo esportazioek gora egin zuten 2001eko lehen hiruhilekoan

Errioxa jatorri izendapeneko ardoen esportazioek nabarmen egin dute gora 2001eko lehen hiruhilekoan, aurreko urteko aldi berarekin alderatuz ia %50eko igoera izanik - 8,6 milioi litro ordeztatu 12,9 milioi esportatu dira-. Errioxako upelategien fakturazioa 10.573 milioi pezetakoa (423 milioi libera) izan zen, hau da, aurreko urteko lehen hiruhilekoan baino %34,4 gehiago, iaz 7.865 milioi pezetako (315 milioi libera) fakturazioa izan baitzen tarte horretan.

Datu honek garbi erakusten du Errioxako ardoa hasia dela prezio igoeren ondorioz galdutako salmentak berriro bereganatzen. Horrela urtearen lehen hiruhilekoan, iaz saldutako 42,6 milioi litrotatik aurtengo 48 milioi litroetara igo da. Horrek esan nahi du salmentek %12,39an egin dutela gora, eta horretan zerikusi handia izan du esportazioak. Espainiako Estatuko merkatuan %3an soilik egin du gora, eta, gainera, urteko ardoari esker izan da. Aurreko urtean, lehen hiruhile-

koan, %41,5 jaitsi zen Errioxaren salmenta, ardo horiek izandako igoera izugarriagatik. Nolanahi ere, prezioen igoerak ez zuen lortu salmenten beherakada orekatzerik, eta, beraz, fakturazioa %24,5ean jaitsi zen. Urte osoan zehar, Errioxako ardoaren 39,8 milioi litro saldu ziren, eta 38.639 milioi pezetako fakturatu ziren.

Aurten, litro ardoaren batez besteko prezioa 817 pezetakoa izan zen lehen hiruhilekoan; aurreko urteko 969 pezetako prezioa baino %10 gutxiago. Ardo moten arabera, lehen hiruhilekoan gehien saldu den ardoa ondu gabeko ardoa izan da; 5,2 milioi litro esportatu dira, eta aurreko urtean, berriz, 2,6 milioi litro, %97,5 gutxiago. Ondutako ardootan, kanpora egindako salmentak %33an igo ziren, 4,7 milioi litroetara helduz, aurreko urteko 3,5 milioi litroen ordeztatu. Erreserba ardooi dagokienez, 2,3 milioi litro saldu dira, hau da, iazko lehen hiruhilekoan saldutako 1,9 milioi litroak baino %20,38 gehiago ●

nabarmen egin dute gora: 28tik 65era. Bost urteko epean 70 upelategi izango direla uste da, eta 200 hektarea erabiliz 1.500.000 txakolin litro inguru ekoiztuko direla.

Bizkaiko Foru Aldundiak eta txakolingileek asmo tinkoa dute txakolinaren kontsumoa gehitzen saiatzeko, eta horretarako ostalaritzaren sektoreko eskaintza areagotu nahi dute. Guztiz aurreikuspen baikorrak egiten dituzte eta, Bizkaiko Foru Aldundiko arduradunen ustez, ardo hau ohiko bihurtu dadin saiatu nahi dute, poteoko edari bihurtzeraino.

ARABAK EKOIZPENEN HIRUKOIZTUA NAHI DU. Duela gutxi Eusko Jaurlaritzak Arabako Txakolinaren jatorri izendapena onetsi zuen behin betikoz. Horrela, Amurrio, Artziniega, Aiara, Lau-

dio eta Okondoko inguruetan ekoizten den ardo honen kalitatearen maila ona onartu dute. Hain zuzen ere, azken urte honetako uztan inoiz izan den kalitate handienekoa izan da. Arabako txakolingileek etorkizun hurbilean ekoizpena bikoiztea, eta are hirukoiztea ere, espero dute.

Urtean zehar egindako eguraldia ona izan bazen ere, mahatsa biltzeko garaian euri ugari egin zuen, eta biltze

lanak geldiarazi zituen tarteka. Hala ere, mahatsaren kalitatea ona eta oso ona izan da. Txakolinak 11 gradutik gorako alkohol maila eta 7 graduko garratzasuna izango duela uste dute.

Azken uztaren mahats biltzetan, 2000ko urrian, txakolingileek 150.000 kilo mahats bildu zituzten, hau da, aurreko urtean baino %30 gehiago: erabateko marka. Horren emaitza gisa, 100.000 litro txakolin ekoiztu ziren, eta 120.000 litro botilaratu zituzten.

Herrien arabera, honela banatu zen uztan: Amurrio, 90.000 kilo; Artziniega, 15.000; Aiala, 10.000 kg; Okondoko, 15.000 kg; eta Laudion, 20.000 kg. Bestalde, hektarea bakoitzaren ekoizpena aldatu egiten da batzuetatik besteetara: duela bi urte landatutako lur sailetan 2.000 kilo, eta hamar urte dituzten lur sailetan 12.000 kilo ●

◆ DANIEL UDALAITZ

■ Txakolina egiteko erabiltzen diren hektareak 350etik gora dira.

ALBERTO BLOSEGI

AKORDIOA BETETZEKO GARAIA

Euskararen Gizarte Erakundeek Kontseiluak lau urte beteko ditu urte honen amaieran. Erakundearen egiturak finkatu eta ekimena gizarteari aurkeztea izan zen Kontseiluaren lehen lana. Eta 98aren amaieran bost estadio betetzea lortu zuen. Ondoren lanordu bat eskatu zion euskal gizarteari, bere asmoak aurrera egin zezan bitartekoak lortzearren. Iazkoa Bai Euskarari Akordioaren urtea izan zen. Hainbat gizarte eragilek euskararen aldeko pausoak emateko konpromisoa sinatu zuten. Baina asmoak bere horretan gera ez daitezen bete egin behar dira eta aurtengoan Kontseiluari betetze mailaren jarraipena egi-tea egokitu zaio. Adar berriak ere jaio zaizkio Akordioari eta lehen gizarte eragileak sek-toreka lantzeaz gain, herrietara ere zabaldu da Kontseiluaren estrategia. Gainera, Euskaingintzaren Plan Estrategikoaren oinarriak finkatzen ari dira hilabeteotan. Baina euskara jasaten ari den erasoaldia ere hor dago eta Kontseiluak horri ere erantzun nahi dio. Gaia aztertzeke euskaingintzako 50 elkarte eta enpresa biltzen dituen era-kunde honek Batzar Ezohikoa egingo du larunbat honetan, hilak 16.

Testuak: Nagore Irazustabarrena

Euskara sailaren babeslea:

*Ibiliz, erabiliz,
bidea eginez... euskaraz.*

■ Ezkerretik eskuinera, Kontseiluko Sortze Batzarraren irudia, Durango 1997ko abenduaren seian; Bai Euskarari kanpaina

Confrerie du Piment d'Espelette, Euskal Dantzarien Biltzarrak, Centre E. Leclerc Pays Basque, Eihartzea Kultur Etxea, Clinique cardiologique Paulmy, Auto-Ecole Mendiboure... Iparraldeko sektore desberdinetako 210 elkarte eta enpresa bildu ziren iragan otsailaren 25ean Miarritzen Bai Euskarari Akordioa sinatzeko. Modu horretan, guztiek euren jardunean euskara normalizatzeko pausoak aurrera eramateko konpromisoa hartu zuten, horretarako Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseiluak aurrez diseinatutako Plan Estrategikoa baliatuz.

Kontseiluak, horrela, iazko maiatzean Hegoaldean ekindako bideari jarraipena eman dio Iparraldean. Orduan Hegoaldeko 400dik gora gizarte eragilek sinatu zuen akordio hau. Aurtengoa, beraz, iaz hartutako konpromisoen jarraipena egiteko urtea da, neurriak benetan aplikatzen ari ote diren ikustekoa. Gainera, azarotik aurrera prozesuaren ebaluaketari ekingo zaio eta, behar den kasuetan, egokitzapenak jarri nahi dira abian.

Bai Euskarari Akordioa hainbat gizarte eragilek sinatzea eta, beraz, Kontseiluaren Plan Estrategikoa abian jartzten

hastea izan da Kontseiluak bere sorreratik eman duen urrats garrantzitsua. Ekintza deigarriagoak egin ditu, 98ko amaieran bost estadio jendez betetzea lortu zuenean kasu. Baina Bai Euskarari kanpaina hura Kontseiluaren proiektua gizarteratzeko tresna zen. Akordioarekin

□ Herrietan esperientzia pilotuak jarri dituzte abian, horien bidez ereduak sortu eta herri gehiagotara zabaltzeko

batera etorri da euskararen aldeko neurri eraginkorrek aplikatzen hasteko garaia. Neurriak betetzeko fasea da oraingoa eta, hortaz, Bai Euskarari Ziurtagiriarena; hartutako konpromisoak betetzen dituenari Kontseiluak agiri hau ematen dio. Aurrerago, orriotan bertan, zehaztasun gehiago emango dugu Ziurtagiriaren inguruan.

AKORDIOA HERRIETARA. Eta horretarako ez dira gizarte eragileetara mugatu. Aurtan, Bai Euskarari Akordioa herrietara zabaltzen da. Hots, iaztik sektoreka aplikatzen ari den estrategia herriz herri ere aplikatu nahi da. Baina lehenago esperientzia piloto batzuk jarri dituzte

martxan, horien bidez eredu desberdinak sortu eta gero, bertan ikasitako herri gehiagotara zabaltzeko. Hauexek dira akuri moduan lanean ari direnak: Sara, Soraluze, Hernani, Ordizia, Mutriku eta Arrasate udalerriak, Donostiako Altza auzoa eta Lea-Artibai, Sakana eta Tolosaldea eskualdeak.

Aukeraketa hau burutzeko Kontseiluak bi baldintza jarri zizkien herrioi. Batetik, bitartekoak behar ziren, hots, bertako udalek prest egon behar zuten beharrezko diru-laguntzak

emateko. Goian aipatutako herriekin Kontseiluak hitzarmena sinatu du bitarteko horiek bermatzeko. Bestetik, herri horietako bakoitzean euskalgintzak sendo egon behar du. Euskalgintzan dihardutenek ekimena aurrera eramaterren elkarlanean aritzeko aukera ezinbestekotzat jo du Kontseiluak. Herri hauek urte osoa dute euren Plan Estrategikoa diseinatu eta konpromisoak hartzeko. Kontseiluaren laguntza izango dute horretan, bai aholkularitzan, bai esperientzien segimendua eta balorazioa egitekoan. Irailetik aurrera ereduak finkatzen hasteko asmoa dute eta 2002ko urtarritatik aurrera esperientzia herri gehiagotara

ALBERTO ELOSEGI

JOSEBA OLALDE

an amaiera Donostiako Anoeta estadioan, 1998ko abenduaren 26an; kanpaina bereko ekitaldi bat Gasteizen.

zabaltzeko garaia iritsiko da. Esperientzia pilotuek garai berean ekin beharko diote aurrez hartutako konpromisoak betetzeari.

Hil honetan herrietako planei buruzko mintegiak antolatu ditu Kontseiluak: ekainaren 9an Eibarren egin zen lehena eta 15ean Iruñean eta 23an Gasteizen ere egingo dira. Euskalgintzari proiektuaren nondik norakoak azaltzea dute helburu mintegiok, herri gehiagotan antzeko ekimenak martxan jartzeko informazioa eta prestakuntza eskaintzea.

ETXE BARRUAN ERE BAI. Kontseilua osatzen duten euskalgintzako agenteen arteko kohesio lantzea hasieratik egon da erakunde honen lehentasunen artean. Ildo honen barruan aurten Euskalgintzaren Plan Estrategikoa abiatu nahi dute. Euskararen gizarte erakundeek elkarrekin egin beharreko gogoeta prozesua litzateke, euskalgintza non dagoen, 5-10 urtetara non egon beharko lukeen eta horretarako zer egin behar den aztertzeko prozesua. Plana burutzeko eredu egitea da lehenengo lana. Kontseiluak dagoeneko metodologia proposamena egina du. Orain bazkideek aztertu eta

onartu beharko dute. Diagnosi fasea ere abian da, euskalgintzaren egoera zein den ezagutzeko fasea eta horretarako datu bilketan hasi ziren joan den martxoan. Euskalgintzaren Plan Estrategikoaren lehen urrats honetan erakunde desberdinekin egin beharreko bileren erdia egin

□ Euskalgintza non dagoen, 5-10 urtetara non egon beharko lukeen eta horretarako zer egin behar den aztertu behar da

dira gutxi gora-behera. Orain arteko emaitzak aberatsak izan dira Kontseiluko arduradunen ustez, ekarpen interesgarriak jaso baitira. Urte amaiera arte luzatuko da diagnostiko eta analisi fasea eta urte berriarekin batera helburu eta ekin-tzak finkatzeari ekitea aurreikusten du proposamen honek.

ILDO POLITIKOA. Hizkuntza politika egokia eta euskararen garapenerako beharrezko marko juridikoa izatea ere Kontseiluaren lehentasunen artean dago. Arlo honetan ez da berrikuntza handirik eta estrategiak definitzeko fasean ari dira. Zentzu horretan Kontseiluak ofizialtasunaren aldeko dinamikarekin

jarraituko du. Erakunde publikoek euskarari zuzendutako aurrekontuek gora egitea ere Kontseiluaren helburuen artean dago. Bestalde Kontseiluak hainbat alderdi politikorekin Konpromiso Politikoa izenekoa sinatua du eta bertan hitzartutakoa bete eta garatzea litzateke aurten egin beharreko lana. Akordio politikoa ere lortu nahi du Kontseiluak, hots, alderdi politiko eta instituzio publikoak euskararen normalizazioaren aldeko adostasun marko orokor eta iraunkorrean inplikatzeko.

Horretarako alderdi guztiekin harreman iraunkorra finkatu beharko luke Kontseiluak. Baina, ez dirudi garai nahasi hauek horretarako egokienak direnik. Nafarroako Gobernuaren jarrera ikusi besterik ez dago.

KONTSEILUA GAUR. Aipatutako ekimen guztiak lantzeko antolakuntza eta finantzazioa behar dira. Euskararen Gizarte Eragileen Kontseiluaren egungo egitura joan den apirilaren 4an burututako Batzarrean finkatu zen.

1998an burututako lehen Batzarrean kontseilukideak 48 ziren. Duela egun gutxi 50era iritsi dira Plazagunearen sarrerarekin batera. Internet zerbitzuak eskaintzen

KONTSEILUAREN BAZKIDEAK

A multzoko kontseilukideak

Erakundearen izena	Boto kopurua
AEK	27
EIEF-FERE	37
Elkarlanean Zabaltzen	17
Euskaldunon Egunkaria	16
Ikastolen Elkartea	45
Topagunea-Euskara Elkartea eta Herri Aldizkarien Topagunea	17

B multzoko kontseilukideak

Erakundearen izena	Boto kopurua
Abegi	4
Abokatu Euskaldunen Sindikatua	4
Antzerki Talde Amateurren Elkartea	2
Argia	5
Arte euskara zerbitzua	2
Bertsotze Elkartea	7
BIGE-Bizkaiko Ikastetxeetako Gurasoen Elkartea	11
Egan-Euskal Herriaren Adiskideen Elkartea	2
EHE-Euskal Herriaren Euskaraz	6
EIE-Euskal Idazleen Elkartea	4
EIRE	3
EIZIE-Euskal Itzultzaile Zuzentzaile eta Interpretuen Elkartea	4
Elhuyar	5
Emun	2
Erein	4
Euskal Editoreen Elkartea	10
Euskal Konfederazioa	8
Euskalan	6
Euskaraz Bizitzeko Hitzarmena	3
Gaiak	3
Gerediaga Elkartea	4
Hik-Hasi	2
Hitzaz	3
IKA	13
Ikuskin	3
Ilazki Euskaltegia	5
Jakin	3
Karmel	2
Mazpide Euskaltegia	6
Mendealde	1
Oinarriak	1
Ono Produktzioak	3
Osasungoa Euskalduntzeko Erakundea	5
Plazagunea	4
Tartalo	3
Udal Euskaltegiak Langileak	4
UEJ	6
Ulibarri Euskaltegia	3
Urrats Euskaltegia	3

Bazkide so-egileak

Erakundearen izena
Euskal Kultur Erakundea
Euskaltzaindia
Eusko Ikaskuntza
Ikerfolk
UEMA

Sortze Batzarretik (1997-12-06) gehitutakoak

Erakundearen izena
Abegi
Abokatu Euskaldunen Sindikatua
Antzerki Talde Amateurren Elkartea
Argia
EIEF-FERE
EIRE
Emun
Hitzaz
Ikerfolk
Mendealde
Osasungoa Euskalduntzeko Erakundea
Plazagunea
Tartalo
Ulibarri Euskaltegia

Kontseilua utzitakoak

Erakundearen izena
Euskara Ikastolen Batza
Arabako Euskaltzaleon Elkargunea
Arrano Beltza Euskal Tokia*
Aurten Bai Fundazioa
Bagare Euskal Tokia*
Euskalerria Irratia
Joana Albret
Bibliotekonomia Mintegia
Kalegana Itzulpen Zerbitzua
Kili-kili
Labayru
Sortzen-Ikasbatuaz
Tinko
UZEI

*Arrano Beltza, Bagare eta Zaldiko Maldikok Euskal Tokiak izeneko erakunde berria sortu eta Kontseiluan sartzeko eskaera egin dute.

□ Kontseiluko 50 erakundeek 8.000tik gora langile dituzte eta 150.000 bazkide baino gehiago. Guztira 50.000 milioi pezetako fakturazioa dute urtean

dituen euskal enpresa honen eskaria ontzat eman berri du zuzendaritzak eta oraindik hurrengo Batzarrak erabakia berretsi beharko badu ere, ez dirudi horretarako arazorik izango denik. Plazagunearen sarrerarekin Kontseiluko bazkideen egitura ezkerreko koadroan azaltzen duguna da. 50 erakunde horiek 8.000 langiletik gora dituzte eta 150.000 bazkide baino gehiago. Guztira 50.000 milioi pezetako (2.000 milioi liberako) fakturazioa dute urtean. 50 erakunde hauek urtean behin biltzen dira Kontseiluko organo gorena den Batzarrean. Bertan erabaki nagusiak hartu, urteko kudeaketa plana onartu, zuzendaritza izendatu eta aurreko urteko balantzea onartzen da. Erakunde bakoitzaren boto-kopurua ere eta, beraz, erabakitzeko ahalmena ezkerreko taulan dago zehaztua. Gaur egun ondorengoek osatzen dute zuzendaritza: Abokatu Euskaldunen Sindikatua, AEK, Elkarlanean-Zabaltzen, Emun, Euskal Herriaren Euskaraz, Euskal Konfederazioa, Euskaldunon Egunkaria, FERE-EIEF, IKA, Ikastolen Elkartea eta Oinarriak. Apirileko Batzarrean Elhuyar, Jakin eta Topaguneak utzi zuten Zuzendaritza eta AEK, Emun eta Oinarriak sartu ziren, bazkideek hala hautatuta. Zuzendaritzaren eginberrak Batzarraren erabakiak betearaztea, kudeaketa plana zehaztea eta arduradunak izendatzea da.

Idazkari nagusia, 98ko martxotik

□ Akordio politikoa ere lortu nahi du Kontseiluak, hots, alderdi politiko eta instituzio publikoak euskararen normalizazioaren aldeko adostasun marko orokor eta iraunkorrean inplikatzeko

■ Bai Euskarari Ziurtagiria

Bai Euskarari Akordioaren bidez hainbat gizarte eragilek dagozkien neurri normalizatzaileak hartzeko konpromisoa hartu zuten.

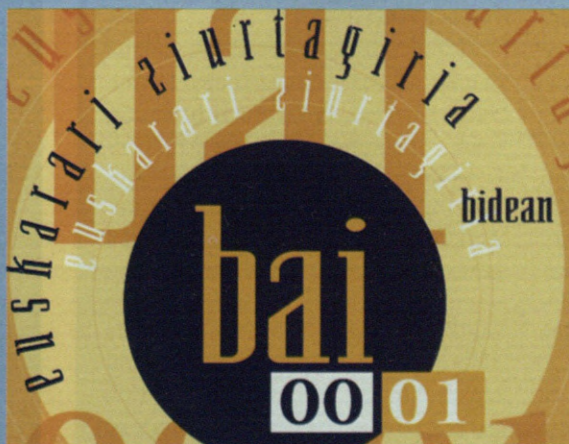
Konpromisoak hartzea ez da nahikoa, ordea. Horiek bete egin behar dira eta Kontseiluaren lana da horren jarraipena egitea. Horretarako tresna da Bai Euskarari Ziurtagiria, eragileei konpromisoak betetzean ematen zaiona. Duela urtebete Hegoaldeko 400dik gora eragileri eman zitzaion berau lortzeko aukera eta aurtengoan Iparraldeko eragileei ere eskaini zaie Ziurtagiria lortzeko parada.

Oraingoz orotara 316 Ziurtagiri banatu ditu Kontseiluak beste hainbeste gizarte eragileren artean. Kopuru honek nabarmen egin du gora azken asteotan EIEF-FERE kontseilu-

kide berriaren eraginez. Izan ere, Euskadiko Irakaskuntzarako Erljiosoen Federakuntzaren barruan dauden 80 ikastetxek eskuratu dute Bai Euskarari Ziurtagiria berriki.

Kopurua gora egiten ari delako gustura ageri dira Kontseiluko arduradunak. Baina baita dagoeneko Ziurtagiri hau lortu dutenak irudi hau gero eta gehiago erabiltzen ari direlako ere. Gizarte eragile horien barne informazioetan, agiritan edo publizitateetan, bestelako ziurtagiriekin batera, Bai Euskarari Ziurtagiria gero eta gehiagotan ikus daiteke. Kontseiluko kideen esanetan, seinale ona da hori eta Bai Euskarari

Akordioarekin egin den ahaleginarentzat nolabaiteko errekonozimendua ●

Xabier Mendiguren Bereziartuk betetzen duen kargua, aukeratzea ere zuzendaritzaren lana da.

Batzarraren erabakiak bete eta bideratzeaz arduratu behar duena, aldiz, idazkaritza osatzen duen profesionalen lantaldea da. Xabier Mendigurenen gidaritzapean, plangintzaburu Joxe Jabier Iñigok, Finantzaburu Carlos Santamariak, harreman politikoetarako arduradun Aitor Idiakezek, gogoeta eta komunikazioburu Koldo Castañedak, kohesio ildoaren arduradun Jone Dorronsorok eta Ageda Jauregi bulegariak osatzen dute.

Horrez gain, ildo nagusiak lantzeko ondorengo lantaldeak daude Kontseiluaren: Gogoeta lantaldea, Plangintza lantaldea, Bai Euskarari Akordioa Herrietan (BEAH) lantaldea eta Euskararen ofizialtasunaren aldeko lantaldea.

DIRU KONTUAK. Apirileko azken Batzarrean 2000ko balantzearen eta 2001eko kudeaketa planaren barruan, aurreko urteko emaitza kontableak eta aurtengo aurrekontuak onartu ziren. Iazkoan Kontseiluak 110.338.716 pezeta behar izan zituen. Diru sarrera berriz 63.689.211 pezetakoa izan zen. Emaitza negatiboa, beraz, 46 milioi pezetatik gorakoa izan zen, 60 milioi pezetatik gorako fondo sozialari esker estali zena.

2001. urteko aurrekontuari dagokio-

nez, 135.444.834 pezetako irteerak aurreikusi dituzte. Horietatik 23 milioi pezeta kohesio ildoarentzat izango lirate-

ke, 9 milioitik gora komunikazioaren ildoarentzat, 17 milioi ildo politikoarentzat eta ia 32 milioi funtzionamendu eta

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

■ Erasoen aurrean zer?

Normalizazioan aurrepausoak bilatzen dituen erakundea izaki, atzerapausoen arriskuak ere kezkatzen du Kontseilua. Are gehiago azkenaldiko euskararen kontrako ofentsiba gogorra kontuan hartzen bada. Une kritikootan Kontseiluak erantzun beharra ikusten du. Horrela azken hilabeteotan bere desadostasuna eta kezka adierazi du AEKren aurka Garzon epaileak burutako erasoaldiaren aurrean eta Nafarroako Gobernuak hartutako neurrien aurrean.

Salaketa ez da Euskal Herrira mugatu eta nazioartean ere saiatu dira euren kezka agertzen. Aurtengo martxoan Xabier Mendiguren Bereziartu Kontseiluko idazkari nagusiak Euskara eta Euskal Hitzunen Eskubideen Egoeraren txostena aurkeztu zuen Estrasburgon. Maiatzean Ginebran burutu zen agerraldia, Nazio Batuen Giza Eskubideen Batzordeko lantalde

batean. Bi kasuetan Nafarroako eta Iparraldeko egoerak nabarmendu zituen Kontseiluak.

Hemendik aurrera, ordea, erantzun bateratu eta indartsuagoa eman asmo dute. Horregatik larunbat honetan, hilak 16, burutuko den Batzar Ez Ohi-koan Zuzendaritzak eta Idazkari Nagusiak Ekintza Plan bat aurkeztuko dute.

Proposamen honek herritarren parte hartze zabala erabili nahi du erasoen aurka, baita euskalgintzaren inplikazioa ere. Gizarte eragileen eta alderdi politikoen inplikazioa bideratzeko ekintzak ere aurreikusten ditu, baita nazioarteari begira lan egiteko beharra ere. Proposamenean garrantzi berezia ematen zaio, halaber, komunikazioari eta Internet bezalako tresnen erabilera ere aipatzen da. Dena den, oraindik ikusteke dago Batzarrak hartuko duen erabakia eta berau hartzean Kontseiluak Ekintza Plan honen nondik norakoak jakinaraziko ditu ●

■ Kontseiluko azken Batzarra joan deneko balantzea eta 2001eko kudeaketa planaren berriketa

oinegitura atalerako. Ildo sozialak eramango du kopururik handiena 53 milioi

pezetarekin eta horren barruan Bai Euskarari Ziurtagiriak hartzen du garrantzia,

22 milioi eta erdirekin.

Sarrerei dagokienez, 124.241.375 pezeta lortuko direla aurreikusi dute Kontseiluko arduradunek. Horietatik 10 milioi Kontseilua osatzen duten bazkide-

■ Hizkuntz Eskubideen Behatokia

Aurki, hemendik bizpahiru hilabetera, Hizkuntz Eskubideen Behatokia jarriko du abian Kontseiluak. Arlo publiko zein pribatuan hizkuntz eskubideak errespetatzeko asmoz, Behatokiak hainbat lan ildo jorratuko du.

Batetik "Euskararen Telefonoa" jarriko du martxan. Edozein herritar edo elkarte izango du bertara deitu eta euskararen aurkako erasoak salatzeke aukera. Salaketa jaso eta bideratuko ditu ondoren Behatokiak, salaketaren larritasunaren arabera maila desberdineko neurriak hartuz. Horrek ez du esan nahi salaketen zain egongo direnik neurri batzuk hartzeke. Erakunde publikoek hizkuntz eskubideak errespetatzen dituzten ikusteko azterketa sistematikoa egiteko asmoa agertu dute. Halaber, eskubideak urratzen direnean erakundearen aurka judizialki jotzeko aukera hartuko dute kontuan.

Bestalde, hizkuntz eskubideen egoeraz txostenak prestatu eta bideratzea ere Behatokiaren lana izango da. Urteroko maiztasunez burutuko ditu txostenok eta bertan erakunde publiko, alderdi politiko eta erakunde sozialei unean beharrezkoak diren neurriak hartzeko gomendioa luzatuko zaie. Hala ere, arazo garrantzitsuen aurrean txosten bereziak burutzea ere aurreikusi dute, baita, egoerak hala eskatzen duene-

an, nazioarteko istantziatara eta hizkuntz eskubideen aldeko gobernu kanpoko erakundeetara jotzea ere.

Prebentzio lana ere egin nahi du Behatokiak. Horretarako, zabaltzeke dauden gune handiekin (merkataritza zentroak, museoak, kirol instalazioak, museoak...) harremanetan jartzeko asmoa du, hizkuntz eskubideak errespetatzen eskatuz. Gaizki egindakoak zuzentzeaz gain, ongi egindakoak ere saritu nahi ditu, nolabait, Kontseiluak. Erakunde batek, pribatua zein publikoa izan, eta legez behartuta egon gabe ere, eskubide hauen aldeko aurrerapausoak burutu baditu, Behatokiak publikoki txalotuko du bere jarrera.

Hizkuntz eskubideen dibulgazioa egitea, hizkuntz eskubideen gaia aztertzeke jardunaldiak antolatzea, arazo konkretuei buruzko ikerketak bideratzea, nazioarteko adituen batzorde bat antolatzea eta bestelako lanak ere aurreikusten ditu Behatokiak goian aipatutako hiru arlo nagusiez gain.

Duela aste gutxi Paula Kasares iruindarra hautatu dute Behatokiaren arduradun eta administrari baten aukeraketan ere ari dira. Egoitza dagoeneko lortu dute Iruñean. Orain, antolaketa lanetan ari dira eta aurki "Euskararen Telefonoa"ren zenbakia zabalduko diete herritarrei ●

KONTSEILUA

aren 4an burutu zen. Bertan 2000. urte-
piartu ziren.

ek ordaindutako kuotatik etorriko dira, eta beste hainbeste Bai Euskarari Ziurtagiritik. 4 milioitik gora udaletatik jasoko dituzte, Bai Euskarari Akordioa herrietan proiekturako. Institutuzioetatik 23 milioi pezetako dirulaguntza jasoko da. Eta kopururik handiena, ia 77 milioi, enpresek egindako hitzarmenen bidez iritsi-

2001eko aurrekontuei dagokienez, 135 milioi pezetako irteerak aurreikusi dituzte, gehienak ildo sozialean erabiltzekoak

ko dira. 11 milioi pezetako emaitza negatiboa suposatuko luke horrek. Baina gogora dezagun 2000. urtean 14 milioiko fondo soziala geratzen zela.

Asteburu honetako Batzar Ez Ohikoa eztabaidatuko den Ekintza Plana aurrera eramango balitz, aurrekontuak gora egingo luke. Dena den, proposamen plan horren finantziarioa aurreikusi dute ●

Arturoren kaiera

EUSKAL UNIBERTSITATERANTZ

EIRE Unibertsitateko Euskal Herriko Unibertsitate euskal irakasleen elkarteak Euskal Unibertsitateari buruzko lehen kongresua antolatu du datorren irailaren 27 eta 28rako. Bilbon egingo den biltzarrean euskarak unibertsitatean bizi duen egoera aztertuko dute eta euskal unibertsitatea erdiesteko estrategiak landuko dituzte 2006 eta 2021 urteak erreferentzia puntutzat hartuta. Orobat, beste hizkuntza gutxituen esperientziak aztertuko dituzte.

EUSKAL KONFEDERAZIOAREN ESKAERAK

Hitzarmen bereziaren hizkuntza ataleko Obragintza Publikoko langile Estebe Eiherabiderek in bildu zen Euskal Konfederazioa maiatzaren hondarrean. Konfederazioaren ordezkariak zortzi erakunderen txostenak eman zizkion Eiherabideri, egiten dituzten laguntza eskaerak zehaztuz. Orain arte banaka egindako eskaerak batu eta Obragintza Publikoari helarazi dizkiote, hark ekainaren 21ean egin behar duen bileran azter ditzan.

UDALERRI EUSKALDUNEN XI. EGUNA

UEMAk urteroko festa egin zuen joan den igandean Arbizun, Nafarroan. Aurtengoan bi bazkide berriri egin die ongi etorria mankomunitateak, Mutriku eta Etxarri-Aranatzi. Hala, 44 kide biltzen dira UEMA. Aurtengoan, Nafarroan hizkuntz eskubideak errespetatzen ez direla salatu zuten Arbizuko festan. Halaber, botere publikoak berauek bermatu behar dituztela adierazi zuten.

GORRENTZAKO EUSKARA IKASTAROA

Gorrek euskaraz ikasteko aukera izango dute aurki Zarautzen. Izan ere, Zarauzko Udaleko Euskara Zerbitzuak ikastaro aitzindaria antolatu du, alor honetan dagoen hutsunea betetzeko asmoz. Uztailaren 2tik abuztuaren 8a bitartean, Martha Kaperoxtipi irakasleak 30 orduko kurtsoa eskainiko du keinu hizkuntzaren bitartez.

Urrea

■ "Zaharrak berri" kanpaina abiatu da Elgoibarren. Aridera helduen euskaldntze-alfabetatzea suspertzeko proiektuak bultzatutako ekimen horrek euskaldun zaharrak euskaldun berriengana hurbiltzea du helburu. Tertulia, hizketaldi eta irteerak antolatuko dituzte euren arteko komunikazioa errazteko.

■ Euskarari arreta gutxi eskaintzen dio Correosek. Helbidea euskaraz duten gutunak atzeratu egiten direla eta euskarazko telegramak ulertezinak direla salatu dute bertako sindikatuek. Correoseko zuzendaritzak euskararekiko duen jarrera aldatu ezean, mobilizazioak deituko dituztela adierazi dute.

Ikatz

Correos y Telégrafos

BURGOSKO ARGANTZUNDA

■ Ibilbidea Zadorra ibaiaren ertzetik egingo da.

Ekainaren 17an Araba Euskaraz egingo da Argantzunen, Zadorra ibaiaren ertzean. Egun horretan arabarrek eta bertara hurbiltzen diren guztiek hazia ereingo dute Trebiñoko konderria euskalduntzeko. Jaialdia handiusterik gabea izango da, baina ziur jai giroak bazte-

rrak alaitzen dituela. Ekitaldiari esker lortuko den dirua Argantzunen, Trebiñoren bihotzean, haur hezkuntzako gelak irekitzeko erabili nahi dute, gaur egun bertako ume eta gazte askok Gasteizko ikastolara joan behar baitute egunero.

Testuak: Onintza Enbeita

Iristear dago milurteko berriko lehenengo Araba Euskaraz. Zadorra ibaiaren ertzean ospatuko da, Argantzunen. Ekainaren 17an izango da mendea zabaldu eta sei hilabetera, beraz. Berez, Gaztela eta Leongo administraziopean dagoen herri bat aukeratu dute aurtent Arabako ikastolek. Marta Martinez Araba Euskarazeko koordinatzailearen esanetan, “*Trebiño Araba dela erakusteko modu bat izango da Araba Euskaraz Argantzunen egitea. Trebiñok Arabarekiko dituen loturetako bat, euskara ere badelako*”. Aldarrikapen bikoitza izango du beraz, aurtengo Arabako ikastolen jaialdiak.

Argantzun ez da oso herri handia, baina, Trebiñoko eskualdeko herririk handiena da. Batez ere, nekazaritzan eta abeltzantzan oinarritutako ekonomia dauka.

Gaur egun gutxi gora behera 600 lagun bizi dira Toloño mendikatearen azpiko ingurune horretan. Bizilagun horien artean, gero eta gehiago dira euskaldunak. Bertako ume eta gazte asko, gainera, Gasteizko ikastolara joaten dira egunero. Euskaltegia, baina, badaukate Argantzunen. Ikastoletatik ateratako belaunaldi berrien eta euskaltegiaren lanaren ondorioz, euskal kontzientzia indarra hartzen ari da herrian. “*Zerbait ikusten da, mugimendua badago*”, Marta Martinezen iritziz.

Gaur egun, Argantzuneko biztanleriaren % 20 inguruk daki euskaraz mintza-

JOSEBA OLALDE

■ Argantzunen euskaltegi bat dago eta

ARAK ARABAKO EUSKALDUN

tzen edo gutxienez ulertu egiten du. Euskaldun asko gazteak dira gainera. Kopuru hori igotzen doa eta bertakoak arabar sentitzen diren heinean, giro euskalduna sortzen eta indartzen ari da Argantzunen eta inguruan. Araba Euskarazko koordinatzaileak dioenez, *“hemengoek, arabartzat dute beraien burua eta euskara haien hizkuntzat hartzen dute”*.

Esan bezala, euskaltegia badago Argantzunen, baina oraindik ez daukate ikastolarik. Horixe da hain zuzen ere, Arabako ikastolen jaia bertan ospatzeko arrazoiatariko bat. Aurtengo Araba Euskaraz helburua, Argantzunen haur hezkuntzarako gelak eraikitzea da. Bestalde, jaialdiarekin bultzada eman gura zaio Trebiñon gero eta nabarmenagoa den euskararen aldeko mugimenduari. Orain arte gune erdalduntzat eduki den arren, gero eta handiagoa da Trebiñoko konderriaren euskararenganako kontzientzia. Horren adibide da, euskalduntzeko eta alfabetatzeko prest dagoen herritarren kopurua. Araba osoko batez bestekora heltzen da Argantzunen alfabetatzeko eskaera egiten duten herritarren kopurua, *“oztopoak, baina, beste leku batzutan baino askoz handiagoak dira”*, Alfredo Oraa alkatearen ustez.

Argantzuneko agintari gorenaren esanetan, *“ikastaroak diruz lagundu behar dira herriak elkarrengandik oso bananduta daudelako. Gainera, Udala da euskararen erabilerarako aukerak errazteko egitasmoak antolatzeko laguntzak ema-*

■ Patxi Zabaletari omenaldia

Hilaren 17an ez da beste munduko kontzertu erraldoirik eta antzerako ekitaldi potolorik izango Argantzunen. Xumea izango da jaialdia. Programa arrunta izango du. Izango dira bai, bertsolariak, kantariak, musika taldeak... Hori guztia, baina, handinahirik gabe, era apal baten. Aurretik ere ez da egin beste batzuetan egin izan den moduko jaialdi itzelik. Maiatzean egin zuten kultur astea Argantzunen eta Gasteizen egin zen Euskal Herriko Haur Kantarien Txapelketako finala.

Egunean bertan, hiru gune nagusi izango dira zirkuituan: bata gazteen-tzat (Asgarth, bertsolariak...), bestea familian doazenentzat (pailazoak...)

eta umeentzako bestea (EITBren gunea).

Zirkuituak bost kilometro eta erdi izango ditu bere osotasunean. Kilometrorik gehienak Argantzunen barruan egingo dira, baina herritik atera egingo da ibilbidea zati batzuetan. Ibilbidearen zati bat Zadorra ibaiaren ertzetik egingo da.

Patxi Zabaleta apaizari egingo zaio omenaldia Araba Euskaraz. Irakaslea ere bada Zabaleta eta euskararen sustapenean gogotsu lan egin du Araba aldean. Ekainaren 17an, Arabako ikastolen elkartearen eta Arabako euskalgintzaren aldeko mugimendu osoaren omenaldia jaso-ko du Argantzunen, esker onaren adierazgarri legez ●

JOSEBA OLALDE

JOSEBA OLALDE

euskal kontzientzia indartzen laguntzen du.

ten dituen bakarra". Horrek zaildu egiten du egoera, kontuan hartzen badugu, orokorrean, eguneroko gizarteari begirako bizimodua asko murrizten dela aste egunetan Argantzunen.

Eskola Publiko bakarra daukate argantzuarrek. Hala ere, herriko erroldan ikasteko adinean dauden gazteen % 90a, kanpora joaten da ikastera. Alfredo Oraa bertako alkateak ziurtatu duenez, hortik % 80a B edo D eredueta matrikulatzen da. Egoera hori errepikatu egiten da Trebiñoko gainontzeko herrietan.

Ez da berria, gainera, Araba Euskaraz Argantzunen ospatzeko asmoa. Duela 5 urte inguru dute Arabako ikastolek ideia hori buruan. Aurten beteko dute asmo hori eta Argantzuneko ikastola eraikitzen hasteaz gainera, Arabako ikastolen elkarreko beste ikastola batzuei ere lagunduko zaie jaialdian lortzen den diruarekin.

HAZTEKO EREIN. Ez da erraza Trebiño bezalako inguru batean euskararen aldeko mugimenduak suspertzea. Lehenago euskararen mapa Logroñoraino zabaltzen zenean, euskaldunak ziren Arabako lautadak. Geroetan ere euskaraz egin zen Araban. Hala ere, inguru askotan eta Trebiñon batez ere, euskara galduz joan da. Izan ere, administrazioa bera, Burgosen menpe egoteak asko oztopatu izan du egoera.

Dena dela, bertako alkateak ez du uste Araba Euskaraz antolatzeke arazorik izango dutenik. "Trebiño Eguna ere sarritan ospatu dugu herrian eta ez dugu arazorik izan", esanda, baikor ageri da Alfredo Oraa. Ikastolen elkartek, berak, jakinarazi duenez, inguruan euskararekiko mugimendua indartu izana eta suspertu beharra izan dira aurtengo Araba Eus-

■ Jaialdiarekin Arabako beste ikastolei ere lagunduko zaie.

karaz Argantzunen antolatzearen arrazoiak, baina baita alkatearekin daukaten harreman ona ere.

Lema aproposa jarri diote aurtengo Araba Euskarazi: Hazteko Erein. Izan ere, Trebiño euskalduntzeko bidean hazia izango da Arabako ikastolen jaialdi hau. Oraingo, euskararen aldeko mugimendurik gehien dagoen herrira jo dute ara-

□ Argantzuneko ikasle- en %80 B edo D eredu- tan matrikulatzen da eta berdin gertatzen da Trebiñoko gainontzeko herrietan

barrek, baina inguruan ere sortuz doa euskararen aldeko sentimendua eta konderri osoan suspertu nahi dute euskal giroa.

Argantzun da herririk handiena Trebiñoko konderriaren barruan. Bertan ereingo dute euskalduntzearen hazia. Haur hezkuntzako gelak eraikitzeke asmoa daukate eta luzera ikastola osoa eraikitzen ahaleginduko dira non eta Argantzunen, Trebiñoren bihotzean. Askok oraindik, Gaztela eta Leon moduan hartzen

duen ingurune berezi horretan. Hala ere, lehen urrats horri esker, Argantzun eta inguruko haurrek ez dute Gasteizera joan beharrik izango, herrian bertan izango dute ikastola berria.

Gainera, Gaztela eta Leongo eta Burgosko administrazioak ez du inolako oztoporik ezarri antolakuntza lanetan; momentuz

behintzat. "Nahiz eta euskarari ez dieten begi onez begiratzen, eta lupaz irakurtzen dituzten arren, sasoi batean gure lurretan nagusi izan zen hizkuntzaren aldeko ekimenak, oraingoan ez dute oztoporik jarri", azaldu du bertako alkateak.

Dagoeneko, gainera, Argantzunetik zabaltzen ari da euskararen aldeko mugimendua. Trebiño herrian ere, eskualdeko bigarren herririk handienean, euskararen ganako kontzientzia sortzen ari da. Denborarekin, baina, Arana, Argote, Añastro eta Trebiñoko beste herri guztietarantz zabaltzen nahi dute euskara Araba Euskaraz-en antolatzaileek. Lehenago ere euskaraz berba egiten zelako konderriari "Euskarak bai Argantzunen eta bai Trebiño osoan onarpen handia dauka eta bai euskaraz ikasteko edota euskara bera ikasteko eskaria Arabako beste edozein lurraldetako bestekoa edo handiagoa da", azaldu zuen Argantzuneko alkateak. Konderriko ia 2.000 biztanleek euskaraz bizitzeko aukerak izateko bidean, pauso bat izango da beraz, aurtengo ikastolen jaia. Aurrerantzean eskaera horri erantzuteko erraztasunak izan nahi dituzte bertakoek.

Gainera, oztopo guztien gainetik euskara aktiboki babesten duen herritar multzo handia dagoela uste du Oraak. Orokorrean, alkateak azaldu zuen moduan, "begi onez eta laguntza handia emanez,

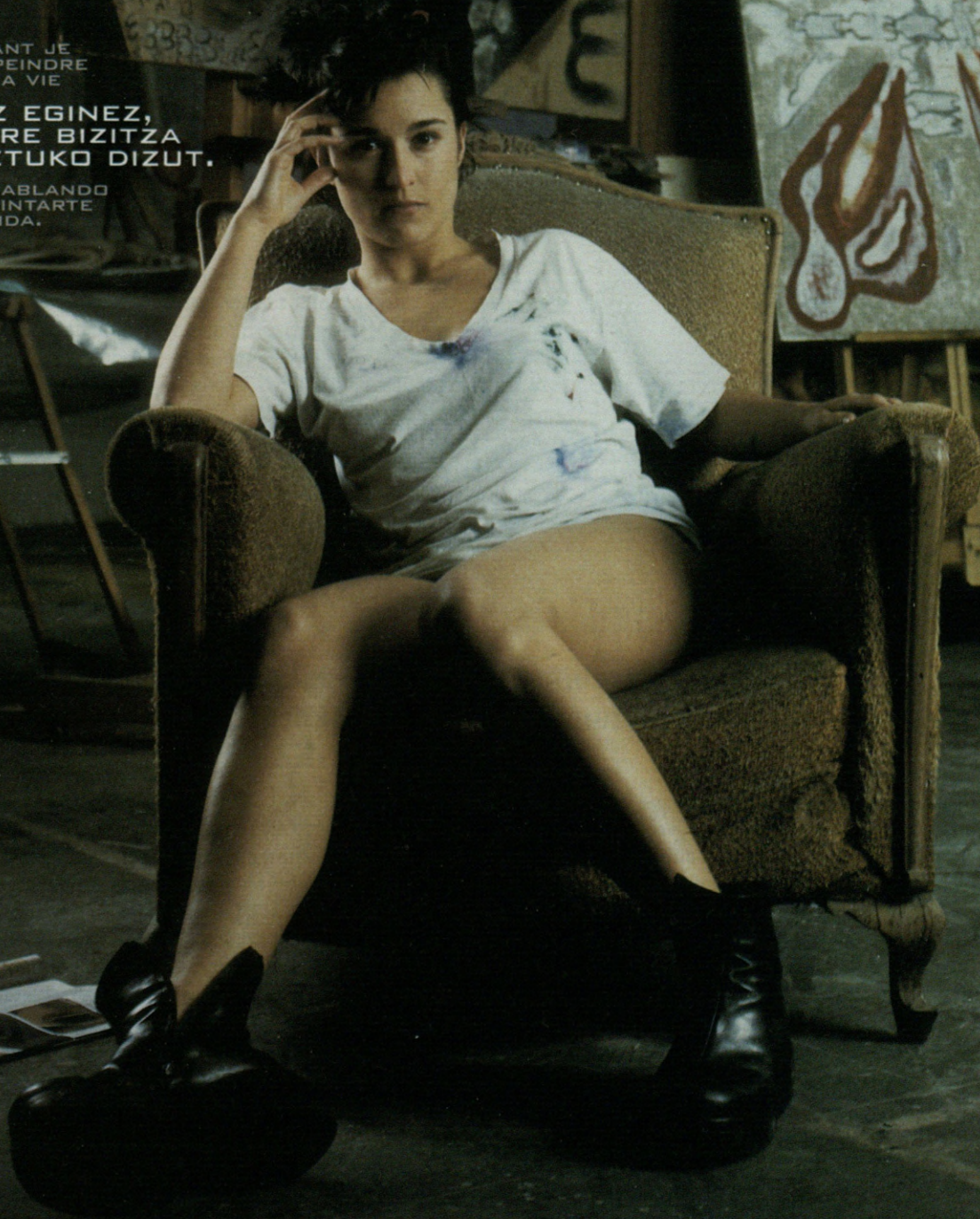
■ Argantzun inguruan 600 lagun bizi dira eta %20 inguruk euskaraz mintzatzen daki edo gutxienez ulertu egiten du.

EN PARLANT JE
PEUX TE PEINDRE
MA VIE

**HITZ EGINEZ,
NIRE BIZITZA
MARGOZTUKO DIZUT.**

HABLANDO
PUEDO PINTARTE
MI VIDA.

2001 HIZKUNTZEN URTE EUROPARRA

ESANAK ESAN, EUSKARA

**EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO**

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarenko Gaitburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

JOSEBA OLALDE

JOSEBA OLALDE

■ Gaur egun, Trebiño Araba izatea herri eskakizuna da.

hartzen ditu hemengo jendeak euskarren aldeko adierazpen eta dinamika”. Dena dela, euskararenganako sentimendu hori, “*naturaltasunez*” agertzen dutela adirazi du Argantzuneko alkateak, “*barru-barrutik eta euskararen etsaiek erakusten dituzten moduko kolonialismo haizeak erakutsi gabe. Euren osmosia erabiltzen baitute, egoera honi azalpena emateko aitzakia moduan*”. Argantzundarren eta Trebiñoarren ustez baina, behin baino gehiagotan adierazi duten moduan egotira honek ez dauka zentzu larregirik eta Euskal Herriaren barruan eta euskaraz bizitzeko eskubidea agertu dute askotan.

X. MENDETIK ARABAR IZATEKO NAHIAN.

Lehenengo aldiz, X. mendean idatzitako dokumentu baten aipatzen dira Trebiño eta inguruko herriak. Sortu, baina, XII. mendean sortu zen Trebiño konderri moduan. Hurrengo mendean Nafarroako errege Antso IV. arekin bat egin zuten bertakoek, bere aita Gaztelako errege Alfontso X. aren kontra. Ondorioz, eskomikatu egin zituen trebiñoarrak Martin V. a Aita Santuak.

Hala ere, 1201ean, patuak hala nahita, hitzarmena sinatu zuten Nafarroako eta Gaztela-

ko erregeak Diego Lopez de Haro jauna hil zenean. Ondorioz, Trebiño Gaztelaren eskuetan geratu zen eta Joan II. a izendatu zuten Trebiñoko konde. Horrela bihurtu zen konderri, ordura arte jaurerri izandakoa. Trukean Arga-Miranda konderria eskuratu zuen Nafarroak.

XV. mendean jaurerriak desagertu eta hiribilduak ermandateetan biltzen hasi zirenean, Arabatik bereizi egin zen Trebiño, eta Manrique familiaren eskuetan egon zen XVII. mendera arte. Ondoren, Maquedako dukearen etxeak eskuratu

□ “Trebiño Araba dela erakusteko modu bat izango da Araba Euskaraz” MARTA MARTINEZ

zituen lurraldeok. Geroago, Altamirako kondearen eskura pasatu ziren eta probintzien arteko banaketak etorri zirenean, 1833an, Burgosen menpean geratu zen Trebiñoko konderria. Bertako bizilagunen borondatearen gainetik hartu zen erabaki hura, izan ere, populazioaren gehiengoak Araban geratzeko hautua agertu zuen.

Ordutik hona, behin baino gehiagotan egin dute trebiñoarrek Araban sartzeko

ahalegina. 1940an, Argantzuneko eta Trebiñoko Udalek Araban sartzearen arteko erabakia onartu zuten eta konderriko familiaburu guztiek sinatu zuten erabakiaren aldeko idazkia. Burgosko diputazioari igorri zioten erabakitakoa, baina horrek Madril bidali zuen zuzenean. Erantzunik ez zen izan.

Geroago, 1958an, Sede Santuak eta Espainiako gobernua 1953an sinatutako konkordatuaren arabera, elizak ere, Trebiño Araban sartzeko eskatu zuten. Espediente zabaldu zen eta bertako kontzejuek aldeko botoa eman zuten. Arabako Foru Aldundia bera ere, eskaerarekin ados agertu zen, baina Burgoskoak ezezko jarrera agertu zuen. Espediente hori ere, Madrilgo erantzunik gabe geratu zen.

Frankismo osteko lehen urteetan, 1980 inguruan, 200 trebiñoarrek erreferenduma eskatzeko idazkia egin zuten eta Argantzuneko eta Trebiñoko udalek, ahalegin berria egin zuten. Berrito ere alferrikakoa izango zena.

1983an Gaztela eta Leongo autonomia estatutuak onartu ziren eta lege oztopo ugari ezarri ziren Trebiño Burgostik atera ahal izateko. Eusko Legebiltzarrak, oster, helegitea aurkeztu zuen Gaztela eta Leongo estatutuen aurka. Hala ere, Auzitegi konstituzionalak atzera bota zuen Eusko

Legebiltzarraren ustez, bere Autonomia Estatutuaren aurka zihoan legearen kontrako helegitea.

Gaur egun, dagoeneko herri eskakizuna da Trebiño Araba izatea, Bertako alderdi politiko guztiek eman diote baie-tza arabartzeari. Hala ere, Gaztela eta Leongo eta Burgosko administrazioak ez dute adostasunik agertzen.

Aurten, Araba Euskaraz erabiliko dute arabartasuna aldarrikatzeko. Izan ere, euskal herrialdearekiko duten loturetariko bat euskara dela aldarrikatzen da gaur egun Argantzunen. Ez da baina, Argantzunen aldarrikapenak eta altxatzeak izan diren lehenengo aldia. baskoiek Argantzuneko batailan hartu zituzten arabiarak menpean 801eko iraila eta urria bitartean. Bertako haizpi-tartean egin zieten Baskoiek segada arabiarrei eta han erori ziren musulmanak ●

JOSEBA OLALDE

■ Zirkuituak bost kilometro eta erdi izango ditu .

Gurutze Irizar, "Fatimetu"

"Marokoren trapu gorria han dagoen bitartean, ez naiz Saharara itzuliko"

P E R F I L A

"Zer egiten du kristau honek basamortuan?" pentsatu zuen saharar batek, begi urdin hilegorri hura lehenengoz ikusi zuenean. Oso gutxira denek ezagutzen zuten Fatimetu. Errefuxiatuen kanpamenduan erizain, behin marokoar armadako militar bat heriotzetik atera zuen. Gaur militar hura kanpamenduan bizi da, hormarik gabeko basamortu zabalean "preso", baina beretzat desio duen askatasuna ez die sahararrei opa. Malkoak eta barre algarak eragin dizkigu Gurutzek, eta bitartean semeak hiru te prestatu ditu, sahararrek bizitzari hartzen dizkioten zaporetakoak: lehenengoa bizitza bezalakoxe garratza. Bigarrena suabea, heriotza bezala. Hirugarrena maitasuna bezain gozoa.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre Argazkiak: Alberto Elozegi

Ormaiztegin jaio, Iruñean erizaintza ikasi, Madrilen lan egin... Zerk eraman zintuen Saharara?

Nik sahararrak Tenerifera lanera joan nintzenean ezagutu nituen, 1973an. Momentu hura haientzat oso berezia zen, Fronte Polisarioa sortu berria zen eta independentziaren aldarrikapenak pil-pilean zeuden. Marokoarren inbasioa gertatu zenean ni oso inplikaturik nengoen sahararrekin eta ez nuen ia pentsatu ere egin, iruditzen zitzaidan joan egin behar nuela laguntzera. 1975eko abenduaren 1ean abiatu nintzen, Franco hil eta hamar egunetara.

Gaur kanpamenduak dauden tokira joan nintzen. Orduan ez zegoen kanpamendurik, jendea irteten ari zen, eta inbasioa gogor hura zen. Han gertatu

ziren astakeria denak bizitzea tokatu zitzaidan.

■ Zein izan zen herri hark eman zizun lehen inpresioa?

Ni ez naiz oso konszientea, inbasio egoera hartan astirik ere ez nuen kultura eta paisaia hark sortu zidan inpresioaz jabetzeko. Zu inbasio bat bizitzen ari zarenean eta egunero bonbardatzen zaituztenean napalm eta fosforo zuriarekin, eta jendea euliak bezala hiltzen ari denean, eta ikusten duzunean Marokoren helburu bakarra dela herri hori desagertaraztea... astirik ere ez inpresioak barneratzeko! Jateko ia ez genuen ezer ere, urik ere ez... baina hori dena ez duzu nabaritu ere egiten, zeren gauero oheratzen zara pentsatuz "beno, gaur ez naiz hil, bihar ea zer gertatzen den". Halako egoera gogorrean esaten duzu "beno,

- **Jaio:** Ormaiztegin, 1951n.
- 1975ean Mendebaldeko Saharara joan zen egun bere senarra denarekin. 14 urtez bizi izan da bertan erizain lanetan, eta marokoarren inbasioa, gerra eta herriaren erbesteratzea ezagutu ditu.
- 1989an itzuli zen Euskal Herrira, eta ordutik Ormaiztegin bizi da Garazi eta Beñat seme alabekin. Mohamed Salem, senarra, Fronte Polisarioko kidea da eta saharar herriaren enbaxadore izan da iaz arte.
- Berari buruzko "Fatimetu" dokumentala atera du "Orio Produksioak" ek.

CURRICULUM

baina zer kristo egiten dut nik hemen? Zer obligazio daukat nik hemen egoteko?" baina bestetik: "hau dena gertatu eta nik nola egingo dut hemendik alde?"

■ Marokoarren inbasioa lehertzean, Tinduffetik gertu (Aljeriako hiria), Saharako mugatik hurbil dauden kanpamenduak eraikitzen hasi ziren...

Oso latza izan zen, inbasioa lehertzean herria bera ez baitzegoen horri aurre egiteko antolatua: inbasioa gertatu baino hilabete lehenago, gaur errege den Espainiako Juan Carlos printzea Espainiako tropak lasaitzen aritu zen, esanez ez zela ezer gertatuko, zurrumurruak besterik ez zirela... bere ageriko zurikeriatan. Eta Fronte Polisariokoek ez zekiten seguru zer gertatuko zen, gainera eurak lau katu ziren eta ez zeukaten herriko azpiegitura dena antolatzeko modurik, klandestinitatean bizi baitziren mendian. Orduan, hegoaldeko mauritaniarrak eta iparraldeko marokoarrak sartu zirenean, batetik jendea babestu beharra zegoen, bestetik gizonezkoak frontera joaten hasi ziren eta hori dena antolatu beharra zegoen, jendeak janaria behar zuen, kotxeak, gasolina... Garbi zegoen sahararrak desagertarazi egin nahi zituztela, eta guk ez genien erraztasun gehiegi eman: eurentzat aproposena izango zen jende guztia hartu, konboi handi bat

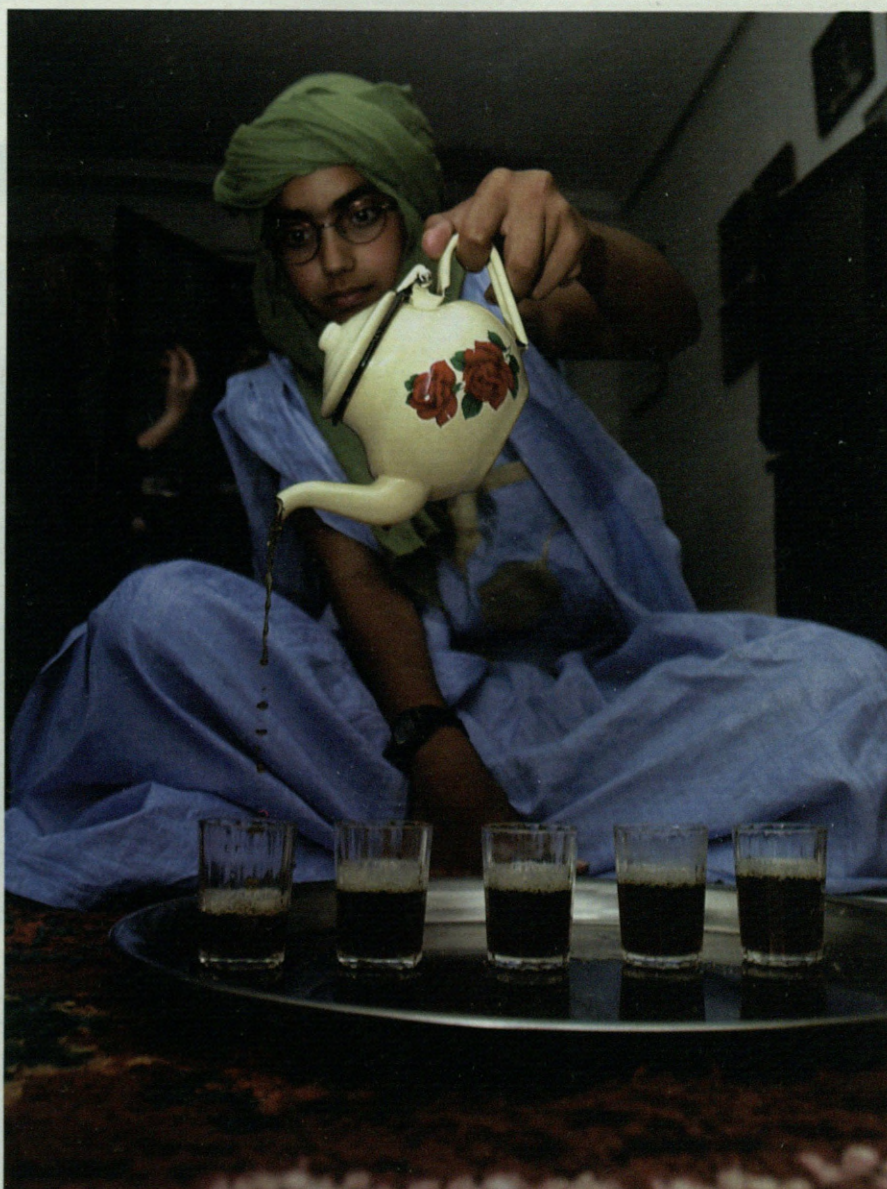
“Saharan ez dago hiesa duenik. Naturak gaixotasunei jarritako muga bat da basamortua”

egin eta muga pasatzea, baina hori estrategikoki ez zen komenigarria. Horregatik kanpamendu txiki batzuk egin ziren, pixkanaka jendea pilatzen joateko, eta gero aldiko taldetxo batzuek mugatik ateratzen joateko. Egia dena da ez zegoela ezer ere: zerua goian eta lurra behean. Gerora mundua ohartu zen gertatzen zenaz eta laguntzak bidali ziren, baina hasierako hilabeteak desastre hutsa izan ziren.

■ Hezkuntzari garrantzia handia ematen omen zaio errefuxiatuen kanpamenduetan...

Hasiera hasieratik, bai osasuna eta bai hezkuntza izan dira Fronte Polisarioak oso garbi eduki dituen bi helburuak. Ume denak, %100 eskolarizatuta daude. Hori Afrikan pentsaezina da, eta eurak dauden egoeran (erbesterratuak) oraindik zailagoa. Eskolan arabieraz ikasten dute, gaztelera berriz bigarren hizkuntza bezala. Kanean hassaniera hitz egiten da (arabieraren dialekto bat da). Eskolan helduek ere programa batzuk dituzte. Badira emakume helduentzat eskolak, eta urtebetez irakurtzen eta ikasten aritzen dira bertan, eta aldi berean makinarekin josten, edo idazkaritza edo haurzaintza ikasten dute.

Kanpamenduetan lortu den beste gauza bat, eta niretzat oso garrantzitsua dena, izan da herri bat osatu dutela, oso antolatua, nahiz eta bizimodu zeharo ezberdinetako jendea heldu den bertara. Batzuek ordura arte bizimodu oso okzidentalizatua zeramaten (etxe onetan bizi ziren, lanpostu bat zuten hirian, Kaukasen oporrak pasatzen zituzten...). Eta gero badago basamortuan nomada gisa bizi izan den jende asko. Jende horrek denak kanpamenduan bizitza berri bati ekin dio, denek arau batzuk errespetatu. Umeei txertoa jarri behar zaie derrigor eta eskolara bidali behar dira. Hori asko kosta da, nomadek toki finko batean bizitzera ohitu behar izan baitute haurrak eskolara bidali eta eritetxea eskura eduki ahal izateko. Bizitza okzidentalizatua zutenek, berriz, baliabide gutxiagorekin moldatzen ikasi behar izan dute. Egoera berria izan da denentzat, eta bakoitzak

utzi behar izan du partetxo bat beste denen hoberako.

■ Bertan erizain lanetan aritua zara. Zein dira bertako gaitz larrienak?

Hasierako garaitan jendea euren etxetatik oinez joaten zen kanpamenduraino, soinean zeukanarekin basamortuan barrena; pentsa ze egoeratan iristen ziren. Geroztik gauzak aldatzen joan dira, baina sekula aldatzen ez dena da han udan 40°tik gorako beroa dagoela, neguan

berriz hotza, hondar ekaitzak etortzean airean hondar asko egoten dela... Udan sabeleko gaitzak izaten dira, beherakoak eta halakoak. Neguan bronkitisak eta katarroak. Jendearen osasuna nahiko ona da egoera horretan bizi direla kontuan hartuta. Han goserik ez dago, baina gabeziak bai. Badira gauza batzuek apenas jaten direnak: arrain freskoa eta barazki freskoa esaterako. Beraz bitamina aldeetik-eta gabezia batzuek badituzte. Gainera emakumeak haurdun daudenean anemiak-eta izaten dira. Gaur egun Espainiatik espezialitate ezberdinetako mediku talde asko joaten dira bertara, eta egoera ez da amestu daitekeen onena, baina tira.

■ Munduan hiesaren gaitza garatu dezakeen GIB birusaz kutsatutako 30

“Han zaharrak oso estimatuak dira, basamortuko sekretuak zaharrek baitakizkite”

milioi gaixotatik 25 milioi Saharatik beherako Afrikan bizi da. Saharan bertan hiesa zenbateraino hedatu da?

Saharan ez dago hiesa duenik. Gaixotasun hori ez da orain arte bertara iritsi, eta gainera promiskuitaterik ez dute onartzen. Basamortua oso toki berezia da, naturak gaixotasunei jarritako muga bat da: Inguruko herri guztietan kolera da gaitz endemikoa, eta Saharan ez dago. Ez dakigu beroak birusak akabatzen dituen, edo zergatik den. Hezetasuna %0 da, eta agian horrek izango du eraginik. Gerran balekin zaurituei tetanosa ez zaie jartzen, eta inoiz ez da tetanosik egon.

■ **Kanpamenduetan erbesteratuta bizi den jendeak nola bizi du egoera politikoa?**

Ni azkenekoz, urrian egon nintzenean jendea oso erreta aurkitu nuen, nahiz eta pazientzia handikoak diren sahararrak. Nazio Batuek erreferenduma ez dakit zenbat aldiz atzeratu duten, eta egin duten azkenengoa izan da "Hirugarren Bidea" aurkeztea, alegia Marokoren barnean autonomia bat proposatzea. Eta sahararrak ez daude hori onartzeko, ez dituzte 25 urte erbesteratuta eman auto-

B E R T S O A

Doinua: Mundua ez da nehoiz izaten

**Basamortuko bizitza zer den
ez liteke iruditu
idea bati laguntzera joan
eta bihotz bat aurkitu
hondarra leka, hondarra leka
askatasuna handitu
trapu gorria kendu artean
zuk nahio hemen gelditu
Marokorena ta Espainikoa
gauz berak kenduko ditu**

Jexux Mari Irazu

**"Sahararrek garbi
esaten dute: hemen
irtenbide bakarra
tiroak botatzea da"**

mia bat lortzeko, haiek oso garbi daukate independentzia dela nahi dutena. Gainera autonomia bat proposatzen zaie, zeinekin eta Marokorekin! Autonomia hori hutsaren hurrengo litzateke. Sahararrak konturatu dira Nazio Batuek egin dutela beste denek egiten duten gauza bera, alegia handien interesak defendatzea: Marokok Frantzia du bere atzetik, eta interes ekonomikoak besterik ez ditu, baina hori nahikoa izaten da herri bati askatasuna kentzeko. Sahararrek garbi esaten dute: hemen irtenbide bakarra tiroak botatzea da. Gertatzen dena da gerrara itzultzea oso gogorra dela, eta eurek inork baino hobeto dakite, baina nik uste momentu honetan ez zaiela beste irtenbiderik gelditzen, zoritxarrez. Zentzu horretan haserretuta daude, baina itxaropena galduta ez, inola ere. Eurek garbi esaten dute: gu itzuliko gara, onean edo txarrean, baina itzuliko gara.

■ **Saharar haurrak Euskal Herrira etortzen dira uda pasatzera. Ez al da krudela udan hemengo bizitza erraza erakutsi eta gero euren errealitatara bueltan bidaltzea?**

Ez zait hala iruditzen, inola ere. Ume horiek oso garbi daukate itzuli egingo

direla, hangoak direlako. Eta gainera ilusioa egiten die itzultzeak, euren senideei opariak eraman eta dena kontatzeko. Oporraldi hauek hezkuntza aldetik ere badute bere garrantzia. Badira gauza batzuk saharar umeek ulertu ezin dituztenak hona etorrita ikusi ezean: hango eskoletan nola esplikatzeko diezu umei itsasoa zer den, edo hegazkina, inoiz halakorik ikusi ez badute? Eta beste pertsona batzuk nola bizi diren ikusteak, nik uste indarra ematen dietela euren independentzia lortzean nola bizi nahi duten imajinatzeke.

Hemengo familiek kontatzen didatenez bertako umeek asko ikasten dute hangoengandik: guk umeak oso berekoiak egin ditugu, eta hangoek ez dute ezer, baina duten apurra banatu egiten dute. Gainera familien artean oso harreman politak sortzen dira, iraun egiten dutenak (gutunak, deiak, euren etxeetara joatea) eta horrek hemengo jendearen sentsibilitatea pizten du, zeren zuk ume saharar bat eduki baduzu etxean, telebistan Sahara entzun orduko azken berria entzutera jartzen zara.

■ Nola bizi izan du Islama hemendik joandako emakume batek?

Sahararrak islamiarrak dira, baina tolerantzia handikoak. Euren artean badago Islamaz paso egiten duenik, eta horregatik ez die inork ezer esaten. Emakumeak ere nahiko bereziak dira, aljeriar eta marokoarrekin konparatuta. Hemengo etxeko andrearen parekoak dira nolabait: kanpora begira gizonetako agintzen du, baina etxeko negozioa emakumeak antolatzen du, garai bateko baserrietan gertatzen zen bezala. Eta azkeneko 25 urteotan gizonetako egon ez diren heinean, emakumeek hartu behar izan dute kanpamendueta-ko antolamendu guztia. Ez daude gure parean ere, baina islamiar denak ez dira talibanak. Guk daukagun irudia eta hango emakumeen errealitatea ez da bera, betitik izan dira ezberdinak eta orain tokatu zaien egoeratik are gehiago.

“Guk dugun islamiarren irudia eta hango emakumeen errealitatea ez da bera”

■ Bertako kulturean ahoz kotasunak indar handia omen du, eta bertsolari modukoak ere ba omen dira...

“Hasiera hasieratik, osasuna eta hezkuntza izan dira Fronte Polisarioaren helburu”

Te baten bueltan orduak ematen dira hizketan, istorioak kontatzen, bertsotan... Han denboraren neurria ez da hemengo bera: gu erlojuari lotuta bizi gara, han lasaitasunari bere denbora ematen zaio. Oso poetikoak dira, eta metaforekin hitz egiten dute asko. Badira erraztasuna dutenak, eta gitarra jotzen duen bat inguratzen bazaie, berotuta, bertso gisakoak kantatzen dituzte bat-batean.

Ahozko tradizioak beste funtzio garrantzitsu bat ere betetzen du, horrela pasatzen baitiete informazioa zaharrek gazteei. Han zaharrak oso estimatuak dira, basamortuko sekretuak zaharrek baitakizkitez. Zaharrak familian oso sartuta egoten dira, eta baita lan munduan ere: esaterako armadan zaharrak asko dira gidari lana egiten dutenak, eta haien jakinduria gazteek zurgatu egiten dute. Gainera armadetan oso bertsolari onak daude.

■ Basamortuak zein inpresio egin zizun lehen aldiz ikusi zenuenean?

Basamortuak ez zaitu inoiz uzten. Bi aukera daude, edo lotu egiten zaitu, baina gainera modu txarrean, edo sekula ez itzultzeko moduko inpresioa egiten dizu. Basamortuko inpresioa oso pertsonala da. Gainera oso ezberdina da basamortua lehen aldiz neguan edo udan ikusi, egunez edo gauez... Bertan bizi izaten bazara baditu momentu nazkagarriak (hilekoa etorritakoa an Valium bat hartu eta pare bat egun ohean egotea onena); orain, baditu isiltasuna, argitasuna, egunsentiak, ilunabarrak... Gaue- tan zerura begiratuta badirudi izar den-denak hor daudela, eta han etzanda te bat hartzea lagunarteko hizketan, paradisua da.

■ Garazi eta Beñat dira zure seme-alabak. Nolatan jarri zenizkien izen euskaldunak?

Nik izen euskaldunak jarri nizkien eta gainera betitik euskaraz egin izan diet, ez zait beste modu batera ateratzen. Umeok nahasketa baten ondorio dira, eta bi kulturak mantendu behar dituzte. Ez du zentzurik bat bestearen gainetik jartzeak.

■ Zuk ikasi al duzu arabiera?

Bai, derrigorrez gainera: nire lanean zuzeneko tratua nuen bertako jendearekin eta halaxe ikasi nuen, hassanieraren klaserik hartu gabe. Ez zitzaidan bereziki kostatu. Nik ez dut erridikuluaren zentzurik batere, eta nahiz eta nik esandakoe-kin jendeak barre egin horrek ez ninduen lotsatzen. Horrek frogatzen du hizkuntza bat ikasi nahi duenak lortu dezakeela. Jarrera kontua da: bertan bizi nahi baduzu bertakotu egin behar duzu, eta haien hizkuntza ikasi, ez zeurea inposatu.

■ Bete-betea integratu zinen beraz...

Noski. Herri hura den bezalakoa da, nahi baduzu hartu edo bestela utzi dagoen bezala, baina nor da nor haiei esateko zer den egin behar dutena? Baziren gauza batzuk nik ulertzen ez nituenak, edo niretzat zentzurik ez zutenak, baina ez nintzen horretan sartzen eta kito.

Eurak bezalaxe bizi nahi nuen, ez nuen inolako pribilegiarik nahi. Ez nintzen haiei lana ematera joan, ez ezer irakastera. Laguntzera joan nintzen, eta han beste bat gehiago nintzen. Egia da abegi onekoak direla, eta gainera horrelako egoera zail batean inor laguntzera joaten baldin bada, eta eurak bizitzen ari diren momentu txarrak bizitzen baditu eurek bezalaxe, hori dena apreziatzen badakitela.

■ Zertan dira ezberdinak hemendik joan zen Gurutze eta itzuli den Fatimetu?

ARGAZKIA

Mohamed Embarek Fakal-La (Gurutzeren laguna):
"Nik gordetzen dudak Fatimeturen oroitzak nirekin joango da hilobira, eta hilezkorra izango da, bere laguntzagatik eta gure kausan izan duen sinesmenagatik. Badakit saharar herriak ez duela inoiz ahaztuko."
("Fatimetu" dokumentaletik ateratako zatia)

Buruko txipa aldatu egiten dizu. Ni konturatzen naiz hemen jendea huskeria batengatik itotzen dela askotan. Ni ere

"Saharar herrian ahozko tradizioak garrantzia handia du. Armadetan ere oso bertsolari onak daude"

itotzen naiz, noski, baina inbasio bat eta bere ondorioak zer diren ikusi eta gero, oso gauza potoloa behar du ni itotzeko!

Balore eskala aldatu egiten da. Hemengo ametsak handikeriak dira askotan: kotxe handia, etxea ahalik eta handiena, oporrak ere kristorenak egin behar dira. Eta hori lortzeko urte osoan estututa bizi zara, eta txikiak bat gertatzen zaizunean goitik behera erortzen zaizkizu ilusio guztiak. Horretan aldatzen zaitu, eguneroko bizimodua lasaia hartzen, lagunekin disfrutatzen, garrantzia duten gauzak ez gerorako uzten... bizimodua beste apaltasun batekin hartzen irakasten dizu, eta hori basamortuak egiten du: basamortuan konturatzen zara txindurria baino txikiagoa zarela, eta zure arazoak ez direla hain handiak.

■ Inoiz pentsatu duzu Saharara bizitzera itzultzea?

Ez dugu ezer garbi erabakita, azken 25 urteotan

halaxe gabilta: bihar eta etziko planak eginak ditugu, baina etzidamukoak... Beñat jaio baino hilabete pare bat lehenago itzuli nintzen Ormaiztegiara; lehendik han garaiz aurreko erditzea izan nuen eta ez nuen esperientzia hura berriz ere pasa nahi. Gainera Garazik 12 urte zituen eta kanpora atera beharko zuen ikastera (Kubara beharbada). "Bake Plana" orduantxe sinatu zen, eta erabaki genuen Ormaiztegiara etorri, eta han gauzak egonkortzen zirenean itzultzea. Momentuz 12 urte pasa dira, eta nik gauza bat oso garbi daukat: Marokoren trapu gorria han dagoen bitartean, ni ez naiz Saharara itzuliko. Independentzia lortzen bada, agian bai ●

BIZITZAREN PASARTEA

Mohamed Embarek Fakal-La oso maitea nuen. Sahararrekin beste izen bat erabiltzen dute bera izendatzeko, "Dab", eta herri osoaren aita esan nahi du. Oso pertsona berezia zen: abertzalea, langilea. Triste zeundenean beti zerbait egiten zuen zu gustura sentiarazteko. Nik Saharara iritsi eta ezagutu nuen lehenengo pertsona bera izan zen. Eta berarekin oso gertutik lan egin nuen, bera ere osasun langilea baitzen. Niretzat nire beste aita zen. Orain gutxi hil da. Hutsune handia utzi dit.

Amo nuestros rincones...

Cuando me los oculta la bruma. Kantu ezagunaren esaldi baten halamoduzko itzulpena, bistan denez. Halamoduzkoa, diot, ez bainaiz itzultzailea; eta hala ere, nago itzultzaile profesionalak ere lanak izango lituzketela kantuarien muina erdaraz ematen. *Gure bazterrak* eta *nuestros rincones* ez baitira gauza bera, *bazter*, *rive*, *marge* edo *coin* ere kontzeptu berak ez diren bezala. Horrez gain, *lanbro*, *bruma* ez ezik, *sirimiri* ere izan daiteke. Aspaldikoa da *traduttore*, *traditore* esaera, baina, badaezpada ere, komeni da gogoratzea berba bakoitzak aldean daramala urte-en poderioz bere azal-muinetara itsatsiriko konnotazio eta oihartzun-multzoa, barne-barneko esangura transferiezina.

Berba egitea une oro errealitatea interpretatu eta berau bertsotzea da. Osasuntsu bizi gura duen edozein hizkuntz-komunitatek, beraz, ezinbesteko du bere berben gainean eraikitako mundu-ikuskeraren etengabe erreproduzitzea, beti ere bere burutazioetatik abiatuta eta uste horiek kodetze-lan propioaren eta kanpotik jasotzen dituen mezuen deskodetzearen gainean eraikiz. Bere hizkuntzatik abiatuta mezu propio zein arrotzen kode-tze/deskodetzean asmatzen badu, hizkuntza horrek une oro bertsotuko du bere mundua, bere imaginario sinbolikoa eraberrituz; hartara, hizkuntza horrek mundua interpretatzeko tresna egokia eskainiko dio hiztunari, eta hiztunak ere, baliagarri zaion tresna hori erabiliz, etengabe aberastuko ditu nola hizkuntza hala hizkuntz-komunitatea bera. Hori guztia gerta dadin, ordea, ezein hizkuntz-komunitatek behar-beharrezko du bere mintzairaren gainean eraikitako komunikazio-esparru propioa, gainerakoan bere mundua bertsotzen baino, aldamenekoena erreproduzitzen jardungo baitu.

"(...) *MINDUTEKO* gauzea da izan be, Europa guztiko izkuntzetan albistariak ikustea, gure bakarrik gareala ainhakoa. *Gure anai Prantzes-Euskaldunak dauke bat Donibane Lohitzunen* (...) amabost urte onetan, 'Eskualduna' derichona, erdizka Prantzesez eta Euskeraz eguiña; beste bat eidaueke *Kalifornian*, ara bizi izaten joan direanak sorturikoa. *Katalanak aibat daukeez; Valencianuak bi edo iru*".

Resurreccion Maria Azkue handia duzu, 1902ko urtarrilean, euskara hutsezko "Ibaizabal" astekari sorberriaren talaiatik mintzo. Lau urte lehenago, bi urte iraungo zuen "Euskalzale" kalera-

tzeari ekin zion. Mugaz bestaldean, Azkue esandako moduan, 1887an hasi ziren "Eskualduna" kaleratzen, ele bitan, baina Hiriart-Urruty kazetaren gidari bihurtzeaz batera euskara nagusitu zen astekari historiko horretan ere. Hortaz, aipaturiko horiek dituzu prentsa euskaldunaren aitzindariak. "Eskualduna"ri dagokionez, garairik onenetan 7.000 erosle izan omen zituen. Hegoaldean urte batzuk beranduago sorturiko "Argia" astekariak ere beste horrenbeste bezero eduki ei zituen. Kasik mende bat igarota, euskaraz alfabetaturiko lagunak orduan baino askozaz gehiago izateaz gain euskara bera ere batuta eta hezkuntza-sistema oso bat lagun duela bizi garen honetan, euskal prentsaren bandera-ontzizat har dezakegun "Euskaldunon Egunkaria" 14.000 ale baino ez ditu saltzen; bera baino, erdal prentsa (abertzale zein estatista baina erdaldun, azken beltzean) da nagusi gurean. Itzela da gero: duela mende bateko euskal prentsan ageri ziren kexei erreparatu (minoritario zirela, euskal jendeak erdal kazetak irakurtzen zituela...) eta, bere funtsezko estatutari dagokionez, euskal prentsak 100 urtetan ez duela askorik aurreratu ematen du.

MONIKA DEL VALLE

Aitor Zuberogitia
Kazetaria

"Bere hizkuntzatik abiatuta mezu propio zein arrotzen kodetze/deskodetzean asmatzen badu, hizkuntza horrek une oro bertsotuko du bere mundua, bere imaginario sinbolikoa eraberrituz"

GUREA delakoan, menpean gauzkaten hizkuntz-komunitateen munduak erreproduzitzen dituen prentsa kontsumitzen du nagusiki egun ere euskaldun jendeak. Ezen berba errealitate-sortzaile den heinean, darabilzun berbak berari zentzua ematen dion kodea eta haren mundua erreproduzituko baititu. Hartara, erdal prentsa abertzaleak ere Rociño eta Tamarari buruz dihardu, "*ciclista español*" deituko dio Unai Osa itziartarrari, edo "*La última entrega de Harry Potter ya está en las librerías*" titulatu du orri betean kultura saila zabaltzen duen berria, zeri erreferentzia eginez eta ez ingelesez kaleratu

den lan originalari, are gutxiago euskal itzulpenari: Harry Potterren azken lana gaztelaniara emanik Hegoaldeko dendetan salgai dela, horixe duzu albiste.

Aurten irakurritakoak dira denak; askoz adibide gehiago jar dezaket, baina kontua ez da sorgin-ehizari ekitea. Aukeran, indarrak salatari-lanetan xahutu baino, hobe energia hori geure mundua eraikitze baliatzea. Eta, geure mundua eraikitze, hitza eta hitz horren joan-etorri librea bermatuko duen euskara hutsezko komunikazio-esparru autozentratua ditugu ezinbesteko. Gainerakoan, maite, maiteko ditugu bai gure bazterrak, *pero nos los ocultará la bruma*, orain artean bezala ●

PRINTZA

SARIAK ETA
MITOAK

Ramon Saizarbitoriaren hitzak dira hauek "BetErriko LibuRua" aldizkarian eginiko elkarrizketan adieraziak:

"(...) Ez naiz sekula sarien aldekoa izan. Gero eta sari gehiago dago eta arbitrarioratasun handia dago. Literatura, sariak bihurtzen dute notizia, sariak ateratzen dute egunkarietara, 'halakoak saria irabazi du'. Irakurleak, irabazi ez duenak galdu egin duela ulertzen du. Literaturan lan bakoitzak du bere balioa, bakoitzaren egoeraren arabera lan bat gustuko izango zaizu, beste bat ez. (...) Ez diot nire buruari onartu nahi izan idazlea nintzenik, borroka handia eduki dut horrekin; idazle izatea oso gauza handia eta garrantzitsua iruditzen zaidalako beti. Beharbada, mitifikatuta ditudalako nire idazle maitatuena. Nire ereduak, bi aipatuko nituzke, Samuel Becket eta Max Frisch, sekula ez naizelako iritsiko horiengana. Nire buruari idazlea naizela aitortzea kosta egiten zait. (...) Ni nobelagilea naiz, ez naiz narratzailea. Oso hizkuntza pobrea dut gainera. Uste dut idazteko ez dela hizario eta hizkuntza aberatsik behar. Nire meriturik handiena daukadan hizkuntza pobrearekin nobelak idaztea da. (...) Idazkeran, berriz, ez dut nire burua sekula traizionatzen. Nik esan nahi dudana esan behar dut nahiz eta asko kostatzen zaidan sarritan".

BIDEOAREN SORMENA

EUSKAL Herrian lan egiten duten hamar emakume artisten sorkuntzak bildu dituzte Gasteizko Montehermoson "Leda vuel" izenburupean. Txaro Arrazola, Juncal Ballestin, Itxaro Delgado, Inma Jiménez, Elena Mendizabal, Anabel Quincoces, Mabi Revuelta, Susana Talayero, Begoña Vicario eta Begoña Zubero, alor ezberdinetan lanean ibiltzen diren arren, oraingoan bideosorkuntza egin behar izan dute guztiek. Izan ere, uztailaren 15a arte ikusgai izango den erakusketa honetarako, artista bakoitzak hiru minutuko bideo bat sortu du.

BAKARRIK HIZKETAN

BILBOKO La Fundicion aretoak "Txotxekainean" izeneko ekitaldia antolatu du. Hain zuzen, astebururako antzezle bat, ardo baso bat eta pintxo batez lagundurik, ikusleen aurrean paratuko da, bakarrizketa landuz. Egitaraua ekainaren lehen asteburuan hasi zen Cobayarekin. Ekainaren 22ko asteburuan berriz, Ramon Bareak inoiz egin duen lehen bakarrizketa eskainiko du, hilaren azken asteburuan Itziar Lazkanok eskainiko du "Dulce Puta" ikuskizuna eta ekitaldia uztailaren 6ko asteburuan amaituko da Felipe Lozaren parte hartzearekin. Asteburu bakoitzean, hiru emanaldi eskainiko dira, ostirala eta larunbatetan

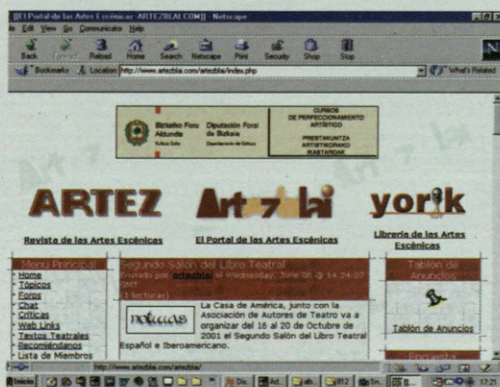
gaueko hamarretan eta igandetan bederatzietan.

UMOREAREN SARIA

AURTEN sortu du Leioako Umorezko Antzerki Azokak Umore Azoka saria. Sari honen bitartez, kale antzerkiaren alde eginiko lana saritu nahi du Azokak. Hain zuzen ere, "Artezt" aldizkaria suertatu da honen irabazle. Horixe izan da, "Artezt"ek hil honetan sortu duen arte eszenikoaren atarian aurkeztu den lehen albisteetako bat.

JAIZKIBEL EN ESTREINALDIA

IBON Cormenzana bilbotarraren "Jaizkibel" film luzea joan den astean estreinatu zen Donostian, Gasteizen, Getxon eta Iruñean, euskaraz eta gaztelaniaz. 95 milioi pezetako (3,8 milioi libera) aurrekontua izan duen film honen une gehienak Gipuzkoa eta Bizkaian izan dira grabatuak. "Jaizkibel"ek pertsona bat bere buruaz beste egitera

■ www.artezblai.com, arte eszenikoaren ataria.

H I T Z B I T A N

- Aitor Mendiluzek honela zioen "El Diario Vasco"n: "Bertsolaritza eta bertsolaria nahasten ditu jendeak. Bertsolaritza gizartearekin oso estuki loturik dagoen komunikazio forma bat da, bat-batekoa eta bizia, eta hala den neurrian gertakarien isla ere bada. Beste gauza bat da bertsolari bakoitzak bere ingurunea islatzeko dituen forma eta irizpideak, eta hori ez dago komunikazio formarekin loturik, norbanakoaren izaera eta pentsamenduarekin baizik (...)"
- Gari Berasaluzeren aburuz, "Literatura garaikidea eta zentsura ia sinonimoak dira. Ez da

L A K

MONUMENTU BABESTUAK

Hain zuzen ere, babesteko izendatu dituzte monumentu. XIV eta XV. mendeetan sortu zirenetik hortxe egon dira, mugitu gabe, orain Eusko Jaurlaritzak monumentu izendatu dituen Bizkaiko 29 dorretxeak. Horietatik hiru: Guenesko La Quadra dorretxea, Zallako Terreros edo Mella dorretxea eta Muskizko Muñatonesko San Martin gaztelua Kultur Ondare izendapena jaso dute. Besteak Kultur Ondare Inbentariatu izendatu dituzte. Gehienak, Enkarterrin daude, orain mende batzuk bezala. Aurrera pausorik eman gabe. Eta atzera ez egiteko hain zuzen, babesa izango dute hemendik aurrera.

eraman dezaketen arrazoiei buruz hausnarketa egiten du.

POESIA KAIERAK-EN ALE BERRIAK

HILAREN 15ean egingo du Susa argitaletxeak "XX.Mendeko Poesia Kaierak" bildumako hirugarren entrega. Lauaxeta, Bitoriano Gandiaga, Jose Angel Irigaray, Amaia Lasa, Joxe Agustin Arrieta, Joxean Muñoz, Omar Nabarro (Edorta Jimenez), Felipe Juaristi eta Pako Aristi idazleen lanek osatuko dute entrega hau. Orain arte kaleratutako lanen xehetasunak www.susa-literatura.com helbidean daude irakurgai.

NAFARROAKO JAIALDIAK

UZTAILAREN 26tik abuztuaren 5a arte burutuko dira Iruñeko Ziudadelan Nafarroko Jaialdiak. Egitaraua Mediterraneo herrei -Grezia, Turkia, Siria, Israel, Libano, Jordania eta

Egipto- eskainiko zaie. Kontzertuez gain, zinema, hitzaldiak eta dantza orientala ere izango dira.

■ Ziudadelan egingo dira ekitaldiak.

atzera begiratu beharrik zentsuraren bideak ikusteko. Egun, hedabideak dira liburuen arta-ziak. Baita hedabide publikoak ere". "Gara"n emaniko iritzia da hau.

• Anjel Lertxundik zera adierazi zuen "El Pais"en: "Euskararen normalizazioak itzulpengintzan du elikagai nagusietako bat. Nobela sorkuntza prozesurako izugarri aberasgarriak dira atzerriko idazleen itzulpenak".

• Juan Luis Zabalaren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n esanak: "Gaur egun, hiru bertsozaletik bat bertsolaria da, eta beste bat nola edo halako aditua (...)".

■ Getari Etxegarai.

IZENAK

Getari Etxegaraiak jaso zuen joan den astean Euskal Aktoreen Batasunak banatzen duen Jokulari Berria Saria, "Errudun Jaioak" antzezlanean eginiko lanagatik. Bilbon egin zen jaialdian gainera, Paco Sagarzazu eta Itziar Lazkano antzerki atalean, Anjel Alkain eta Barbara Goenaga telebistan, Karra Elejalde eta Pilar Rodriguez zineman eta La Fundicion aretoa suertatu ziren saridun.

Txomin Peillenek "Agur Zuberoa" liburua aurkeztu berri du Zumarragan. Zuberoa zer den kontatzen duen lana Urretxu-Zumarragako Biba Xiberua elkartearen enkarguz idatzi du.

Jesus Etxezarraga idazle bilbotarrak "Sugearen tristura" izenburupean 24 narrazio laburrez osatutako lana plazaratu du Pamielaren eskutik.

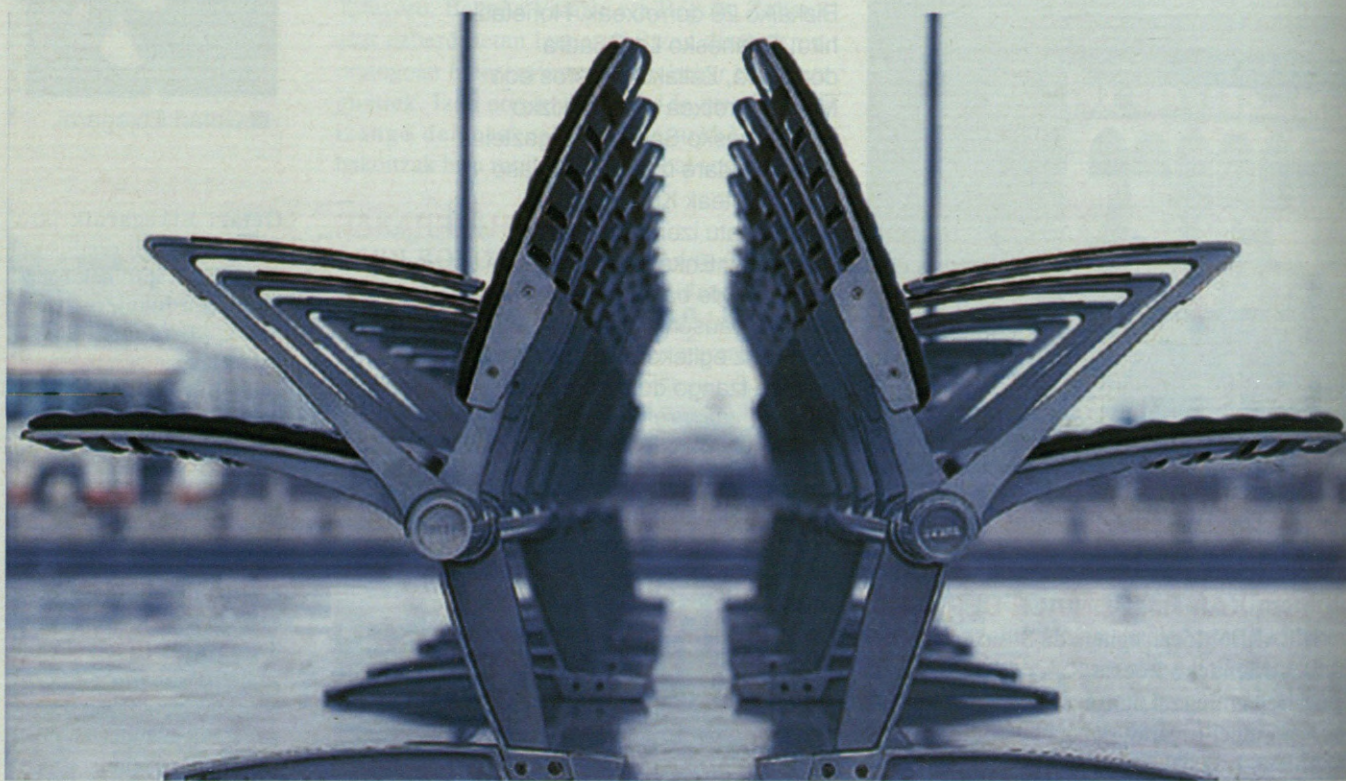
Etsaiakkek laurogeita bost minutuko bideoa kaleratu du. Bertan, zuzeneko emanaldietako irudiak eta hamabi kanta paratu dituzte, besteak beste.

■ Etsaiak taldea.

Originaltasuna eta funtzionaltasuna uztartzea. Hori da Lasarte-Oriako Akaba altzari moderno enpresak eta DZ Diseinu Zentroak bilatzen duten diseinu mota. Biek beren lanagatik sari bana jaso dute, Espainiako Diseinuaren 2.000. Sari Nazionala eta Ohorezko Saria.

EDERTASUNEAN ESERITA

■ Akaba enpresak Koloniako aireporturako eginiko aulkiak arte praktikoaren adibide bat baino ez dira.

Diseinuaren inguruko zenbait sari Euskal Herrira etorri denaren oihartzuna izan dugu azken hilabeteetan; Lasarteko Akaba altzari moderno enpresa eta Bizkaiko Foru Aldundiaren herri elkargoa den DZ Diseinu Zentroa izan dira hain zuzen ere sarituak. Lehenengoari Espainiako Diseinuaren 2.000. Sari Nazionala eman diote eta bigarrengoak berriz, bere lanagatik Ohorezko Saria jaso du. 1985. urtean sortu ziren bi proiektu hauek beren hamabosgarren urteurrenarekin batera nabarmenduak izan dira.

Badirudi euskaldunok ez dugula diseinuaren munduan orain artean behin-

tzat arrakasta handirik izan, hein handi batean ez baita orokorrean horretan inbertitu ere egin. Gaur egun, egoera asko aldatu ez bada ere, jendea diseinua-ekin lehen hartu emanak izaten ari da eta argi dagoena zera da: *"Probatzen duenak, errepikatu egiten du"*, Ion Sojo DZ-ko zuzendari nagusiaren aburuz. Izan ere, diseinuak produktua asko aberasten baitu.

"Diseinua entzuten dugunean ez dugu filosofia mistiko bat denik ezta objektu arraro eta sofistikatuekin harremana duen artea dela pentsatu behar", azaltzen du Joxean Díez Mintegi, Akaba altzari moderno enpresako zuzendari nagusiak. Izan ere, diseinua beste erre-

minta soil bat da, produktu bat egitean marketina eta kalitatea kontuan izaten diren bezalaxe, diseinuaren garrantzia ere aintzakotzat hartu behar da.

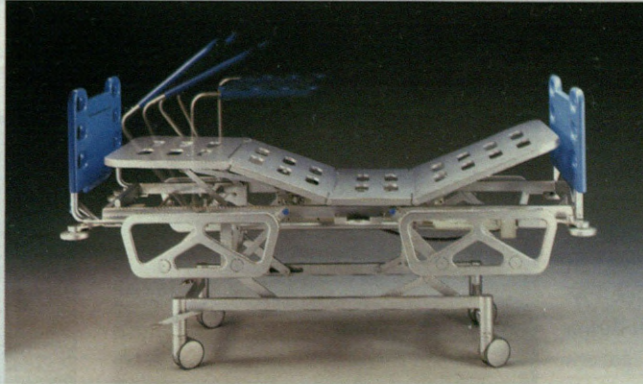
Hala ere, zaila da enpresariak diseinuaren garrantziaz konbentzitzea, ez baitute bertan irabazi handirik ikusten. Aldaketa ezarian-ezarian ari da ematen. Euskal Herrian produzitzen diren produktuen kostu osotik, diseinuan gutxienez %3 eta gehienez %10 inbertitzen da, egin diren azken azterketen arabera. *"Egia esan, forma berrietara egokitzea ez da oso garestia baldin eta modu egokian inbertitzen bada, ostera dirua alferrik botatzea izaten da"*, azpimarratzen du Ion Sojo-k. Gainera, diseinuan inber-

titzeko orduan sektore bakoitzak bere ezaugarri bereziak dituela kontuan izan behar da eta bakoitzaren berezitasunen arabera modu egokienean forma berria diseinatu da eta etorkizunerako produktu erosoagoa aurkeztu.

Horretarako hainbat faktore erabakigarriak dira: enpresak zein sektoretan egiten duen lan, produktu berriarekin zein helburu lortu nahi dituen, prezioaren mugak... Noski, eta azkenean diseinatzaileek edo diseinatzaile kabinete batek helburu eta ezaugarri horiei guztiei erreparatuz forma berri bat planteatu dute, erakargarriagoa, beti ere praktikotasuna galdu gabe. *"Gaur egun diseinuzko objektuak ez dira gauza arraro eta garestiak, aitzitik, altzairu erakargarri, erabilgarri eta merkeak egiten saiatzen gara"*, argitzen du Joxean Díezek. Originaltasunaren eta funtzionaltasunaren arteko oreka bilatzen dute.

DISEINATZEKO PAUSOAK.

Diseinuzko produktu bat egin nahi denean bi pauso daude: batetik, produktuak ekoizten dituzten enpresak eta bestetik, diseinatzaile edo diseinatzaile kabineteak, objektuen formaren ideiak aurkezten dituztenak. Normalean bi alor hauek banatuta egoten dira, hau da, enpresek eurek ez dituzte diseinatzaileak izaten eta lan bakoitzerako kontratatu egiten dituzte.

■ DZak Ergonomiako Sari Nazionala jaso zuen 1997an.

Lasarte-Oriako Akaba altzari moderno enpresa dugu kasu. Lantegi honen lana altzarietara mugatzen da eta beste edozein enpresa bezalakoxea da. Baina badu bitxikeriak: hasiera-hasieratik

□ Euskal Herriko enpresa bat saritzen duten lehen aldia da eta arrazoieta bat Akaba-k atzerrian izandako arrakasta izan da

diseinuari garrantzia handia eman dio. Joxean Díez: *"Sorreratik guk pentsatzen genuen diseinuari bere arreta eskaini behar geniola eta erreminta hori asko zaindu dugu, horregatik saritu gaituzte, ez beste enpresekiko ezberdinak garelako"*. Horrez gain, Euskal Herriko enpresa bat saritzen duten lehenengo aldia da, eta saria lortu izanaren beste arrazoieta bat beren lanak atzerrian izan duen arrakasta da, euren lanaren %60 kanpoan saltzen baitute: Kanadan, Asian, Alemanian,

Australian...

Akaba diseinatzaileak kontratatzen ditu eta ondoren beraiek ekoizten dituzte altzariak. Bi lan mota egiten dituzte: batetik, proiektu bereziak burutzen dituzte: Bilboko Metroa, Sevillako aireportua, Koloniako (Alemaniako) aireportua... bezalakok; eta bestetik, estandarizatutako katalogo bat dute.

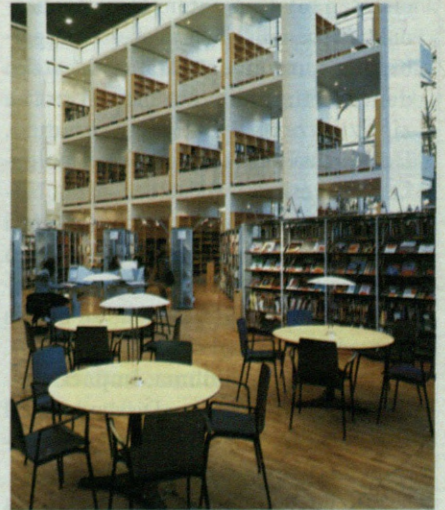
DZ Diseinu Zentroak, banatuta dauden bi lan horien arteko zubi lana egiten du:

diseinatzaile eta enpresen arteko komunikazioa sortzen du. Beraz, enpresa konkretu batek DZri diseinuzko produktu bat egiteko nahiaren eskakizuna egin eta gero, proiektua diseinatzaile kabinete

batera bidaltzen dute, besteak beste, hauexek dira DZrekin lan egiten duten zenbait diseinatzaile: Diara Design, ADN Diseño Industrial, Kefren, mdi, Weiss

Design Asociados... Kabinete batera bidali aurretik ordea, sailkapen berezi bat egiten dute produktuaren arabera, sektore bakoitzeko ezaugarriak kontuan izateko: automozioa eta garraioa; etxetresna elektronikoa, elektronika eta ekipamendua; industria-erako makineria; eskuzko lanabesak eta tresneria; altzariak eta argiztapena; aisia eta kirola eta beste zenbait.

Diseinuaz hitz egiten dugunean objektu arraro eta garestiak bururatzen

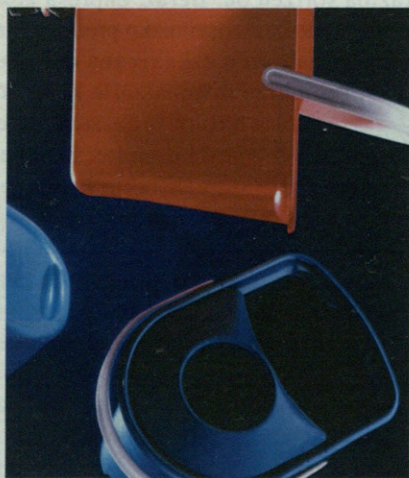

■ Akaba enpresak eginiko lan batzuk: Bilboko eta Koloniako aireportuak eta Suitzako Malmö liburutegia.

■ Erosotasunaren zerbitzura

Etxeko andreak, bidaiariak, kirolariak... guztiok behar ditugu geure neurria eginiko produktuak. Ideia hori diseinuarekin uztartuz gero lortu daitekeena jarraian datozen objektuak dira. Produktu hauek DZ Diseinu Zentroarekin lan egiten duten zenbait diseinatzaile enpresek garatu dituzte, baina proiektu guztien artean adibide batzuk baino ez dira:

✓ **Zorua garbitzeko ontzia, Diamant**

ADN Diseño Industrial, S.L. enpresak Araven, S.A. enpresarentzat egin zuen. Produktu hau 1993an ADI-FAD Delta Sarirako aukeratua izan zen eta 1995eko AEPD Diseinu Sarietarako proposatua.

ADN enpresakoek garbiketa lanak erraztea bilatzen zuten. Horrela, produktu honen diseinuari esker zoru-garbigailua uretan eragin eta xukatzen denean mugimendurengatik zorua ziprizontzeko arriskua gutxitu dute. Heldulekua berriz, ezin hobeto moldatzen zaio eskuari. Bestalde, jarrera bertikal egonkorragi eusten dio, ontziari heltzeko makurtu beharra saihestuz eta mugitze lanak erraztuz. Gainera ontziaren oinarrian helduleku bat du ontzia errazago hustu ahal izateko.

✓ **Puzkailu bilduma, Impact**

Tres D Innovación y Diseño Integral enpresak Industrias Luma, S.A. bezeroarentzat diseinatu zuen.

Bizikletako gurpiletarako puzkailu

bilduma honek irudi berritzailea erakusten du, bai diseinu aldetik eta baita erabilgarritasunaren aldetik ere. Esaterako, koadro mota ezberdinetara lotu daiteke. Gainera, puzkailuaren pitak gurpileko balbularekin eta pertsonaren besoarekin ahalik eta erarik onenean egokitzeko modua ere aztertu dute Tres D enpresakoek.

✓ **Bilboko metroaren altzariak**

Lan hau Weiss Design Asociados, S.L. enpresak Imebisa-rentzat egin zuen eta berari esker 1996an AEPD Saria irabazi zuen.

Bilboko metroaren proiekturako bi objektu egin zituzten, eserlekua eta paperontzia. Eta ondoren, bakoitzaren bi aldaera ere sortu zituzten, bata lur gaineko geltokietarako eta bestea lurrazpikoetarako.

✓ **Txiza-detekttagailua, Dimpok**

Item Design enpresak Novaclinic,

S.L.-rentzat garatutako proiektuaren helburua enuresiaren tratamenduan lagun zezakeen detekttagailu bat garatea zen, bost urtetik gorako umeen kontrolgabeko txiza isurtzea ekiditeko. Horretarako, sentikortasun handiko eta iraupen luzeko sentsoreak erabiltzen dira. Gainera, Dimpok bozgorailu independente bat dauka, klip baten bidez elastikoari lotzen zaiona, alarma beti entzungo dela bermatuz.

✓ **Elektrohigadurazko makina, Techno**

Tres D Innovación y Diseño Integral enpresak egin zuen 1998an Ona Electroerosión, S.A. bezeroarentzat.

Modelo honetan langilea eta makina elkartzen dituzten alderdi ergonomikoetan arreta berezia jarri zuen Tres D enpresak. Aipatu beharrekoak dira margotutako xaflaz eta beira zuntzezko poliesterrez egindako karkasak, kanpoan jarritako torlojo kopuru txikia eta teklatuaren birdiseinua. Makinak errazioaren balizko ihesetatik babesteko sistema du ateetan eta sabaian ●

zaizkigu; baina industriako beste erreminta bat besterik ez dela dio Akabako zuzendariak. Inbestigazio eta garapen departamentuak eramaten du diseinuaren ardura, produkzio departamentua produktuen beste alderdi batez arduratzen den bezalaxe. Badirudi diseinuari arreta gehien eskaintzen dion sektorea altzariarena dela, baina uste hori okerra da, diseinuzko edozein produktu ikus baitetzakegu: zorua garbitzeko ontziak, bizikletako gurpiletarako puzkailuak, txiza-detektagailuak, irratiak, hortzetarako zepiloak...

Hauek guztiak batzuk aipatzearen, diseinuak ez baitu mugarik. "Produktu berri hauen helburua gure bizitza eta gizartea hobetzea da eta hori alor guztietan landu beharra dago" dio Sojok. "Adibidez, Euskal Herrian Espainia osoan produzitzen den makina erreminten %80 egiten da, beraz, guk sektore honi garrantzi handia eskaini diogu". Saiakerak bere fruituak eman ditu eta 1998an egindako "Elektrohi-gadurazko makina, Techno" saritua izan zen. Egia esan, makina erreminten alor honetan lan asko egiten ari dira Sojoren arabera: "Gizarte bakoitzak bere inguruan dituen enpresetara egokitu behar du eta industria horretan diseinua bultzatu, era horretan, hemen Euskal Herrian makina erreminten sektorea dugu indartsuenetakoa".

DZk diseinuaren promozio lanaz gain, ekintza bitxiak ere jarri izan ditu martxan edozein objektuen eraketan diseinuak duen garrantzia azpimarratzeko, horietako batek, "Erabilera askotako erietxe oheak" hain zuzen ere, "1997ko Ergonomiako Sari Nazionalea" jaso zuen.

MATERIALEN

JOERAK. Materialei dagokienez, ez dago material preziazurik diseinuzko objektu bat egiteko orduan, edozein enpresak inbertitu dezakeelako diseinuan eta batzuk egurrekin lan egiten duten bitartean beste batzuk plastikoarekin eta besteak altzairuarekin aritzen direlako. Hala ere, material zehatz baten erabilera baino gehiago ikuspegi berri bat ari da sartzen

diseinatzaileen ideietan, Ion Sojoren aburuz, "ekoproduktuetarako joera nabarmendu da. Hiru Erreak: Berziklapena (Reciclaje), Berrerabilpena (Reutilización) eta Errekuperazioa (Recuperación) dira gaur egungo produktu berrien gakoak". Gaur egungo gizartearen egoeraren ondorio zuzena da joera berri hau, hala-

■ Iruñeko "Prototipos" erakusketan Korellako ikasleen lanak erakutsi ziren.

ber, merkatuak agintzen du eta azken aldiko pentsamoldean ekologismoak eta ingurumenarekiko ardurak indar handia hartu du. Horren eraginez, posible den heinean %100 berziklagarriak diren produktuekin lan egiten da. Ideia berdina azpimarratu digu Joxean Díezek ere: "Nahiz eta material askorekin lan egin,

batez ere, berziklagarriak diren gaiak erabiltzen saiatzen gara, horien artean, lan asko egiten dugu, aluminioa, altzairua, egurra eta plastikoekin".

Tendentzia jakin bati buruz hitz egitekoan, iritzi ezberdinak daude. Indarrean dagoen joera minimalista

nabarmetzen du Joxean Díezek. DZko zuzendariak aldiz, minimalismoa baino sinpletasunerako joera azpimarratu du.

■ Non ikasi

Espainian bada diseinatzaileak hezten dituen goi mailako titulaziorik, baina Euskal Herrian Arte Ederretako eta Injeneritza Teknikoko espezialitateak besterik ez dira. Maila baxuago batean, goi mailako zikloak daude eta hauek ere ez dira asko, zehazkiago, altzarien diseinua Nafarroan, Korellako arte eskolan soilik erakusten da, Euskal Herriari dagokionez. Hiru ziklo ezberdin dituzte: Diseinatzaile Grafikoa (publizitate grafikoa), Altzari Diseinatzailea eta Barnealdeko Diseinua (proiektu eta dekorazio obren zuzendaritza). Mota guztietako altzariak diseinatzen dituzte (mahai, aulki, armairuak...), barneko diseinuetan proiektu partikular eta komertzialak diseinatzen dituzte

(etxebizitza bateko diseinua, dendaren diseinua...) eta diseinu grafikoari dagokionean liburuen diseinu eta maketazioak, kartelak, web orrialdeak... lantzen dituzte ●

Gaur egun, arte kargatuegi eta makaletatik ihes egiten dela eta diseinu praktiko, garbi eta gutxiago kutsatzen duten produktuetarako joera dagoela adieraziz. Horren adibide garbia da Bilboko Metroa.

Aurrera begira Euskal Herriak diseinutik pasa beharko duela uste du Joxean Díez Akabako zuzendariak. Azterketa baten ostean egindako diseinuzko objektu bat erakargarria, kalitatezkoa eta praktikoa omen da eta horrek munduan zehar burua tente duzula aurrera joateko arrazoia ematen du. Bestela, dio Díezek: "Munduan dauden aulki guztien artean zergatik erosten du australiar batek Lasarten egindako aulki bat?". Hor dago diseinuaren erakargarritasuna ●

◆ NAGORE ZUZUARREGI

P E T T I

Hitzak, sentimenduak, unibertsal bihurtzen ahal diren bizi-esperientzien pasarteak eta abar luze bat bildu ditu Pettik bere bigarren diskora, bakarlari gisa hasi zenetik egiazkotasun kutsu horretaz lagunduta argitaratutako "Arrazoiak" izenburuko lan luzera, alegia.

"DENA ALDATU ZAIT, BIZI GUZTIA"

Izan ere, Pettik badu abesti soilak eta biluziak helarazteko erraztasuna, fintasuna eta indarra nahastekoa, iluna eta argia uztartzekoa. CD-ak formatu akustikoan landutako hamaika kantu eta diskoaren hondar hondarrean (hemezortzigarren musika-kortean) aurkituko dugun opari gisako blues bat hartzen ditu bere baitara. "Amets bat" bere lehendabiziko lanaren jarraipena da "Arrazoiak", orain folkaren besarkada nabariagoa bada ere. Petti hasierako bel-durrak bazter utzita dator, bere ahotsaren dohainak ustiatur, askeago modulatur, batzuetan hitzak xuxurlatzeraino helduz, gitarrarekin apaintzen duela bere ez-tarraren sakona. Hala ere, Pettik badu beste alderdirik, elektrikoagoa eta akaso basatiagoa dena. Bi alderdi horiek (akustikoa eta elektrikoa) uztartuko zituen CD bikoitza egitekotan izan ziren, baina azken unean aukera hori alboratuta gelditu

zen, hain dira ezberdinak aipatu bi formatuak. Horregatik, ezustekorik gertatu ezean, datorren urtearen hasieran Pettiren hirugarren diskoa aterako da merkatura, erabat elektrikoa eta musika talde baten laguntzaz egindakoa izanen dena.

Dena dela, arretaz segitzekoa da berrarraren ibilia, disko ederrak egiteko gai izateaz gain, seguruenera etorkizunean ere bere eskaintza handituko duelako hala kalitatearen aldetik nola kantitatearen aldetik.

■ **Zertan aldatu da zure bigarren diskoa lehendabizikoarekin alderatuz gero? Zure estiloa finkatu duzula uste duzu?**

Lehen diskoak bazituen kanta elektriko batzuk, iluna zen, baina ez zen erabat akustikoa. "Arrazoiak" akustikoa da, sartu dugun musika tresna elektriko bakarra baxu bat izan da. Gehienbat gitarra eta melodietan aldatu da. Gitarrak eta

melodiak nahiko landu ditut kanta guztietan. Bestalde, nire ustez barnerakoagoa da bigarrena, sentimenduak-eta gehiago azaleratzen dira. Lagunen hitzek ere aldatzen dute pixka bat diskoaren ildo guztia. Igualtsua izaten ahal da, baina ingelesagoa dela erranen nuke nik.

■ **Alderdi elektrikoaren eta akustikoaren artean hautatu behar izan zenuten. Azkenean formatu akustikoan ateratu da diskoa. Nola gertatu zen erabaki hori?**

Disko bikoitza egitea pentsatua nuen. Hala ere, nola estilo aldaketa nabaria izanen zen disko batetik bestera, hau da, akustikoaren eta elektrikoaren artean, azkenean lehendabizi akustikoa egin eta denbora pixka bat pasatzean elektrikoa ateratzea erabaki genuen. Halaber, disko elektrikoari ekoizpen hobeagoa eman nahi genion, denbora gehiago hartu eta kanta landuagoak egin.

■ "Arrazoiak" diskoan lasaiago, askeago, nabaritzen zaizu kantatzerako orduan. Ahotsarekin gehiago jokatu duzu, gehiago modulatu duzu...

Akaso bai. Gehiago kontrolatzen dut orain. Disko honetan baxuago kantatu dut, lasai eta garrasi egin gabe. Aldaketarik badago bestearekin konparatuz. Espero dut, poliki-poliki, gauzak hobetzen joatea, normal izaten den bezala.

■ Lehendabiziko diskoan hitz ia guztiak zuk egindakoak ziren bitartean, oraingo honetan ardura hori batik bat Beñardo Goietxek, Andoni Tolosa "Morauk" edo Fermin Iraolak hartu dute. Zer dela eta aldaketa hori?

Gehienbat lagunak direlako eta eza-gunak ditudalako. Hitzak utzi zizkidaten eta testu haiekin kantak atera nahi nituen. Beñardok adibidez, kristoren hitz pila zuen. Sei-zazpi utzi zizkidan musika jartzeko, ia aprobetxatzen ahal nituen. "Morau"ren kasuan berdin. Erran zidan hitzak bazituela eta nahi baldin banuen... Baina arrazoi garrantzitsuena zera izan zen: idazle onak direla, ni baino hobeak.

■ Hala ere, sentimenduen eta norberaren esperientzien inguruan ardaizen da diskoa. Hori ez da aldatu...

Hitzak poetikoak-edo dira neurri batean. Denetarik nahasten dut sentimen-

■ Lagunak

Pettik lagun ez inguratu da bere bigarren diskoa atontzeko.

Alde batetik, hitz gehienak Beñardo Goietxe beratarra, Andoni Tolosa "Morau", Fermin Iraola eta Alberto Tolosarenak dira. Fernando Pessoren "Caeiro" idazlana ere moldatu du Pettik. Bestalde, musikari lanetan Jimmy Arrabit (perkusioak), Jabi Arteaga (teklatuak), Raul Sonnyboy Garcia (armonika), Marina Beraetxe eta Bingen Mendizabal (biolinak), Anxel Iraola (baxua) eta Fermin Iraola (gitarra) ibili dira. Diskoa Gasteizko "El cantón de la soledad" estudioan grabatu zen joan den urteko abenduan ●

duak barne. Baina hurrengo diskoan, elektrikoan, aldaketak sartuko ditut. Seguraski kanta sozialagoak izanen ditu.

■ Diskoak argitaratzen hasi zinenetik aldaketarik somatu duzu zure inguruan eta zure baitan?

(Zalantza hitz solte eta ixilune baten ondotik hasten da hizketan). Ez

dakit. Nire kasuan dena aldatu zait, bizi guztia. Lehen tabernan lan egiten nuen eta lehengo urtean alde batera utzi nuen horren eraginez. Diskoa eta kantak prestatzeko denbora gehiago izan dut. Dena aldatzen da pixka batean. Tabernan gauez lan egiten nuen beti eta eguna ez nuen ikusi ere egiten. Orain aldiz, beste gauza bat da: goizetan esnatu, eta bueno... pixka bat bizi normala egiten hasi. Nabari da hori guztia, bai.

■ Zuzenean ikusi zaituen jendeak dio zure kontzertuek ikaragarriko indarra dutela. Zer irizten diozu zuk?

Kontzertuetan kantarik lasaienak hasieran egin eta gero, folk kutsuko batzuk sartzen ditut erdialdera. Ondoren, bukatzeko, bluesak eta kanta *kañeroenak* egiten ditut. Diskoan baino askoz ere basatiagoa izanen da, bai. Kontzertua aurrera joan ahala progresio bat dago.

■ Zeintzuk dira zure helburuak etorkizun hurbilera begira?

Disko hau aurkeztu, kontzertu batzuk egin eta gero ziur aski, hurrengo izanen dena grabatzen hasi. Datak-eta ez dakizkigu, baina pixka bat entseiatu eta landuak ditugunean sartuko gara grabatzera. Nahi genuke iraila-urrirako grabatua izatea, baina hori luzatu egiten da azkenean ●

◆ XABIER SAGARDIA

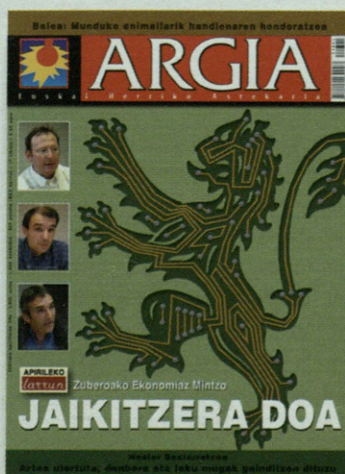
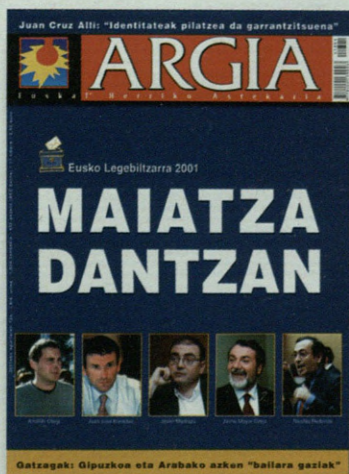
■ "Hitzak poetikoak-edo dira neurri handi batean. Baina hurrengo diskoak seguruaski kanta sozialagoak izanen ditu".

■ Entzuleak ere zerbait jarri behar du

Pettik bakarlari gisa egin du salto plazara, iluna baliatuz argia ikusi du bere musikak, ahots sakona eta gitarra binomio bereiztezina bilakatuz. Bi diskotan bildu ditu kantaurre beratarrek sentimenduez blaitutako kezkak, lehenik "Amets bat" (1999) izenburuko lanean eta bigarrenik "Arrazoiak" kaleratu berrian. Pettiren jatorria ordea, rockaren unibertsoan kokatzen da, Noise Hole eta Zup taldeetan aritu baitzen gitarrajole eta kantari, hurrenez hurren. Baina patuak-edo bazuen berarentzat bestelako proiekturik gordeta. Hala

hasi zen gitarra akustikoa zein elektrikoarekin emanaldiak ematen folk eta bluesaren bidetik, harik eta Soraluzeko Gaztelupeko Hotsak zigiluaren arreta bereganatu zuen arte. "Txo!-esanen zuketen- Hemen badaukagu aukera bat merezi duen eskaintza". Eta ez ziren erratu. Hori hala dela frogatzeko, argudio pisutsuak - "Bihotzeko harriak", "Sobera erraza", "Itsua", "Alegia"...- biltzen segitu du egile beratarrek. Baina, kontuz, bere diskoak ez dira errazak, entzuleari ere bere partetik zerbait jar dezan eskatzen baiotioe ●

Astero Euskaraz Bizitzeko

Ezagutu ARGIA hilabetez doan

Konpromisoaren koloreak ditugu

Izena 1. deitura 2. deitura
 N.A./I.F.K. Helbidea
 Posta Kodea Herria Telefonoa

DATA:

SINADURA:

Euskal Herriko emakumeen bizimodua izan zuen hizpide nagusi orduko aleak, sehaskako haurtxo izatetik etxekoandre izatera heldu arteko garaia aipatuz.

Emakumea edota hutsaren hurrengoa

MONIKA DEL VALLE

zeruko ARGIA

SISTIAGAREKIN SOLASEAN

...ere erera baleibu icik subua aruaren...

NON ZER	
• EUSKAL ESKALAK	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 1A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 2A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 3A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 4A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 5A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 6A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 7A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 8A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 9A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 10A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 11A	3 gaurerak
• EUSKAL ESKALAK 12A	3 gaurerak

■ Aitak aukeratu ohi zien senarra.

du zaigu utsaren urrengo bat'. Ori entzutean, ardangelako mirabeak esaten dio: 'Kontuz itz orrekin. Zerorri ere, andra koskor bat etxeratu arte larri ibilli zerala entzun det ba. Alabatxo bat izango zan ura ere, zurea bezalaxe!'. To!

EZJAKINTASUNA NAGUSI

Nork esan zenbat itsutasun eta ezjakin zegoen -ala, dagoen?- kontu honetan? Nik ez, bederen. Baina ezjakintasuna aitatu dudanez, joka dezadan gizalegez eta ezer baino lehen neurea aitortu: izan ere, Jose Antonio Sistiagak egindako filmari eskaintzen zion Z. ARGIA hark bere lehen orrialdea. Film hori, Sistiagak eginiko lehena, oso interesgarria behar zuen izan -"munduaren zehar, txalo eta sari ugari jaso ondoren Donostian ikusi berri" zuela ohartarazten zien irakurleei Luis Haranburu-Altunak-. Haatik, nik ez nuen ikusi, eta barkatuko ote zait haren titulua ere ez badut aipatzen, lehen orrialde osoaz gain zazpigarrenaren pusketa dezentea bete arren, elkarrizketa luze hartan behin ere ez baitzen aipatzen film horren izenburua -behar ere ez orduan, apika, hain ospetsua izanik seguruenik denen ahotan egongo zen-eta-. Apustua

egitea balitzait, "Lan" izan zitekeela esango nuke, han-hemenka horixe agertzen zelako izki larritz idatzia... Dena dela, film horri buruz neukan ezjakintasun ikaragarria medio, erabaki nuen beste gai bati kosk egitea, eta hara zergatik iritsi nintzen "Goierriko emakume batek" izenpetutako "Emakumea dala-ta" idazlan bikainera!

Ni bezalakoen ama, izeba edo amonak bizi izandakoari eskainitako lan hark, "etxekoandrea" hitza zeukan hizpide.

AUTOR BAYO

■ Jose Antonio Sistiaga zinegilea.

Egilearen iritziz, "entzun edo irakurtzean, itz bat nola edo zer eratan artzen dan, asko esan nai du eta 'etxekoandrea' baiño itz txukunagorik, oitura bezela ez da noski Euskal Errian emakume eldu batentzat, zeren orren urrena ibilli oi dana, neskazarra edo atsua izan oi da".

■ Dabiltzanak

Urki, 1971-VI-06

A beritik urrun, amairu urte luze egin ondoren, Australiako Melbourne uri ederrean, etxeratu da aita-amari ikertalditxo bat egitera etorrita Joseba Urkidi Bilbao eta bere emazte liraiña. Las-ter, berriro be, arantza joateko asmotan dabiltzaz. Ostera on bat egin. Obeto bizi eta Kurtziotarrak ez aaztu. Atzerrietako lan ogia/Gozoia baiña latzagoa... ●

Antza denez misoginia, hau da, emakumea gutxiestea, oso ohitura zabaldua genuen geurrean, baita 1971n ere. Hori atera daiteke ZERUKO ARGIAren 431. zenbakian agertzen zen "Goierriko emakume batek" izenpetutako idazlanetik behintzat: "Gure auzoko Mikelak alaba bat izan du eta urrengo azokan, bere senar Milixio ferian ikusi ta asten zaizkio zorionak ematen. Eta ala dio: 'Bai! Ez da gutxiagotarako ere'. Eta berriro galdetzen diote: 'Ez al aiz ba aita egin?'. 'Bai. Azal-

Halere, bere ustetan, "aurreko orren idazlanari -Luis Haranburu-Altunaz ari zen-bere esnaia edo muiña ateratzeko ez dago Euskal Erritik atera bearrik", zeren emakumea "etxekoa, etxeari lotua, beti katibu dago gizonezkoaz konparatuta. Orrengatik, ongi daritzat emen jartzea, emakumearen bizitza nolakoa izan dan; eta guzia dijoa nik nere senitarte, erriko eta inguruetan ikusi ta entzun eta ezagutu dituanaz, gutxi gora beera".

Eta hitzaurrearen ondoko lehen emaitza gisa, lan honen hasieran jasorik agertzen den pasadizoa eskaintzen zuen.

GUZTIEN MENPE BIZI BEHARRA

Gero, "Senideak ugaritzen" zeritzan pasartea zetorren. "Ba ditu anaitxo bat edo bi eta orra aiei kontu egiten gure neskatoa lau-bost urte orduko, seaskari eragin negar egiten badu, berogarriak zuzendu eta abar. Ara berealatik asi egia biurtzen, idazlearen 'mitoa', etxekoandre edo etxeari lotua bein sei, zazpi urtez gero, sukaldeko lana, ontziak garbitu, naiz ta garbilekura ezin iritxi. Eta bitartean, mutikoak azitzen baiña oriek gero ere ba daukate noski non nekatua eta orain behintzat, utzi deiogun. Eta or dabiltz jolas ta borroka, euren biurrikeritan".

Eskola ordua iristean, "ikastolara ere pozik joango litzateke gure neskatoa. Iñoiz bidali izan dute baiña badakizute zer erantzun dioten: Orrek, meza-liburua irakurtzen ikastea, aski du. Zertarako emakumeak eskola gehiago?". Hamar urterekin, "Jaunartze aundia"

■ Eun da lau langille lanetik bialduak

Astezte, 1971-VI-06

Bizkaitik datorkigu berria: "Franco-Belga de Minas" lantegintzak eun da lau bialdu-agiri zabaldu ditu bere langilleen artean. Elkarte orrek Gallarta eta Somorrostroko lurretan lan egiten du. Eun da lau sukaldetan, beraz, giro estua sortuko da, biar zer jango asmatu eziñik. Lantegi berean 239 lan-

gille ari dira lanean; eta leengo batean, bizimodua garestitu dala ta jornala jasotzeko eskatu zuten. Gorakada ori iristeko asmoz, batzuek lana utzi zuten. Ortik etorri zaie orain lan-tokitik bialduak izatea. Ez bear au ezin luza diteke guztion kalterik gabe. Leenbaileen zuzenduko al dute nagusi-langille arteko kinka au! ●

ospatu ohi zen lehengo garai haietan, eta "ori egin orduko, zai dauzka batetik eta bestetik, neskametzarako eske". Eta neskame zihozzen, "Goierriko emakume batek" aipatutako adibide hartan baserri batera. Han, lan eta lan arituko da, eten-

■ Langileen kaleratzeak industrian.

gabe. Gaitz erdi, halako batean erromerira joateko baimena ere ematen zaio, baina "erriko festak eta erromeria ustekabean luzatu eta etxeraterakoan, bidean, jo ez diote ba, illunabarreko 'avema-

ritako' kanpaiak? 'Au al den neska etxeratzeke garaia?'. Zigorra eta ez nolanahikoa, aitaren eskutik artua; eta binbitartean, anaia, oraindik gazteago dana, or dabil, Jainkoak dakian ordutan. Orri, barkatu bear zaio; ez da itxurazkoa orrierritan egitea".

Hemezortzi urte. Maitemintzen da. Ez alferrik! Bere kuttuna ez da aitaren gogokoa. "Nik billatuko diñat ori baiño etxe obegoko maiorazkoa!", ohartarazten du hark. Esan eta egin. Aitaren "kinto" -lagun baten semearekin ezkondu beharko du, nahita nahiez. Trukean, hamar mila erreal ordainduko ditu aita eztei egunean, diru-poltsa atera eta esanaz: "Au da nere alabari ematen diodan dotea". Baina, "aitak azaldu, alabak ikusi eta senarrak jaso" tako dotea izango da "berea".

Jarraitzen zituen ematen "Goierriko emakume batek" hain era bikainean agertutako gure kulturaren ezaugarriak, baina... lekua bukatu zait eta besteak ezin jaso ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Emakumeen lekua

Eliza bizi da, 1971-VI-06

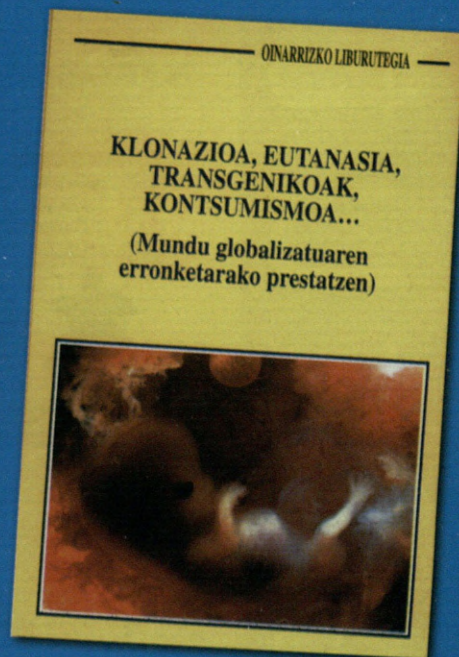
Oraingo iraultze ta zalantzen erdian, Elizak berea duen irakatsirik badu emateko; eskua eman bearra dauka gizonei etorkizuna menderatu ta antolatzeke ari dituzten ekiñaldietan. (...) GAZTEAK: Uri-bizitzak eta industri berriak, gaiñera, orain artean gutxi ezagunak ziran arazoak ateratzen dituzte azalera. Esaterako, sortzen ari dan mundu ontan zer egiteko izango dute gazteek? Gazteri berrizale, goranai ta nora jo ez dakianaren eta adiñekoan artean zail agertzen da elkarrizketa. Nork ez

du ikusten, famili-barruetan ere, paketzarrak, elkar artu eziñak eta igeskadak sortzen dirala, eta or eztabaidaka diardutela, ea nola agindu bear dan, nola aukeramenan landu, nolako bizilege ta siñiskaiak eman. Orra gizartearen sustrairik sakoneak jotzen dituzten eztabaida-gaiak. EMAKUMEEN LEKUA: Errialde askotan, era berean, badiardute, eta batzuetan eskabide gogorrak egiñez, emakumearentzat bere legea egin bearrez, oraindik or dirauten ezberdintasunak kendu eta emakumeak eskubide berdiñak eta berari

zor zaion begiramena iritxi dezan. Ez degu aipatu nai beste berdintasun gezurrezko ori, Egilleak berak jarritako ezberdintasunak ukatzen dituen ori. Berdintasun ori, emakumeak etxean eta gizartearen daukan eginkizun berezi ta ain bikaiña ukatzea litzake. Legeak, orde, aurrera egiterakoan, emakumearen eginkizun bereziaren alde jo bear du, eta, era batera, aren nortasuna ta jabetasuna zaitu, eta berdin, ekonomian, gizartearen, kulturaren eta politikan parte artzeko daukan eskubidea ere ●

KLONAZIOA, EUTANASIA, TRANSGENIKOAK, KONTSUMISMOA, . . .

Egunerokotasun handieneko punta-puntako gaiak, bizitza eta etikarekin loturikoak (ugalketa artifiziala, eugenesia, organoak ematea, animalien eskubideak, . . .) agertzen zaizkigu liburu erakargarri honen lehenengo zatian. Bigarrenean, aldiz, kontsumo-gizartea, publizitate eta alienazioa, aisialdiaren gizartea, informazio eta komunikabideak, familiaren jokaera berriak, globalizazio kulturala, etabarreko ezinbesteko gaiak dira aztergai.

IDAZKERA ZIBILIZAZIO DESBERDINETAN

IDAZKERA ZIBILIZAZIO DESBERDINETAN

Euskal Herria bezalako ahozko kulturaren herrietan idazkerak izaugarritzko eragina izan zuen, bai bizimoduetan baita pentsatzeko eran ere. Liburu honetan iraultza horren oinarritzko sorburura goaz han protoidazkera, soinu eta sinbolo eta "Rosseta Harria"rekin topo egiteko. Horrekin batera galdu diren idazkera misterioitsuak (kuneiformea, hieroglifikoa, Kretako B lineala edo maien glifoak) eta egun bizirik ditugun txinatar edo japoniarren alfabeto bitxiak aztertzen dira.

GAIK

ARGITALDARIA

**Fadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

A S T E K O L I B U R U A

MARIASUN LANDAREN "SORGINA ETA MAISUA" ITZULIRIK

LA BRUJA Y EL MAESTRO
Mariasun Landa
 ANAYA
 78 orrialde
 875 pta./35 lib.

Sei urtetik aurrerako irakurleei zuzendua Anaya argitaletxeak gazteleraz plazaratu duen Mariasun Landaren "La bruja y el maestro", duela hilabete batzuk egile berak Euskal Herrian kaleratu zuen "Sorgina eta maisua" ipuinaren itzulpena da. Gainera, hemendik gutxira, katalanez ere ikusiko du argia. Badira ezberdintasunak jatorrizko bertsioaren eta beste hizkuntzetan eskainitakoen artean, halere: alde batetik, funtsean testua berdina den arren, kontakizuna berridatzia izan da; eta bestetik, euskarazko liburua Jokin Mitxelenaren marrazkiaz horniturik agertu zen bezala, erdarazko

bertsioetan Asun Balzolak eman die irudien bidezko bizia ipuineko protagonistei, alegia sorgin lardats samar bati, sorgintxoak hegan egiteko erabiltzen duen bigarren eskuko erratzari, eta bien gaiztakeriak jasan behar izaten dituztenei. Irakasleak dira denak, hara! Izan ere, sorgin ikasle nahiko traketsa izan omen zen sorgintxo hau, eta noski, horrela ateratzen zaizkio kontuak bere sorginkeriak praktikara eramaten hasitakoan ere: gogotik saiatu sorginik gaiztoenari burura etorriko litzaizkioken gaiztakeriak haurrei egiten, eta beroien irakasleak txanpain botila bihurtzea baino ez duela lortzen.

▼ Egileari Galdezka

"Aukerako egoera da nirea euskal idazle batentzat"

Mariasun Landa

■ Nola sentitzen da bat bere lana itzulia ikusterakoan?

Imajina dezakezun bezala. Aukerako egoera da nirea euskal idazle batentzat, alegia zortzi-bederatzi hilabete bakarrik merkatuan daraman euskarazko liburuaren erdarazko bertsioa Anaya bezalako argitaletxe espainiar batek eta "Sopa de libros" bilduma ospetsuan argitaratzen diola ikusi ahal izatea. Egoera normalizatu baten irudipena dela esango nuke.

■ Zer alde dago jatorrizko ipuinetik itzulitakoetara?

Oso pozik gelditu nintzen euskarazko liburuarekin, Jokin Mitxelenaren ilustrazioak izugarri politak baitziren. Baina itzulitako liburuan nire ipuinaren beste irakurketa bat ezagutzeko aukera izan dut, Asun Balzolarena. Aspalditik ezagutzen dut, elkarrekin lan asko egin dugu, eta halere bere irakurketa erabat berria iruditu zait, hau da, plastikoki liburu berri baten aurrean nengoela.

■ Gustura zaude, beraz...

Opari bat izan da hau guztia niretzat. Eta oso une egokian lortutakoa, gainera, zeren aurrean hogeitaz beteko ditut ipuinak idazten, eta neure erara ospatu nahi nuen hori, txanpain pixka batekin-edo. Eta txanpaina agertzen da ipuin honetan ere, sorgin protagonistari oso gaizki ateratzen zaizkiolako haurrei egin nahi dizkien sorginkeriak, eta bere arrakasta bakarra irakasleak txanpain botila bihurtzea delako... maisu berezi bat ezagutzen duen arte. Maisu hori literaturan klasikoa den irudi baten azalpena da, heriotza -kasu honetan sorginkeriaren kalteak- geldiarazteko ipuinak kontatzen dituen narratzailearena. Grimm anaien "Hansel eta Gretel" ipuina kontatuz bereganatuko du sorgintxoak maisuak.

L I B U R U A K

**EUSKAL
DEITUREN
KRONIKAK**

Marikita Tambourin
GATUZAIN
146 orrialde
1.250 pezeta
50 libera

EUSKAL ABIZENEN NONDIK-NORAKOAK

Hogeita hamazazpi astez plazaratu zituen Marikita Tambourinek euskal abizenen buruzko lanak Iparraldeko hiru euskal irratietan eta "Herria" astekarian. Lan horiek guztiak bildu eta "Euskal deituren kronika" liburua osatu du Gatzuzain argitaletxeak, non euskal abizenen nondik-norakoak agertzen diren. Izan ere, denek jakin nahiko genuke gure deitura nondik datorren, bere historia zein izan den, eta batez ere bere esanahia. Bada, jakin-min hori guztia asetzen saiatu da Marikita Tambourin baigorriarra, horretarako hiru iturritz baliatu delarik: Jean-Baptiste Orpustanek Iparraldeko etxe izenez egin zuen tesiaz, Philippe Oyhamburuk argitaratutako "Euskal Deituren Hiztegia" deitutakoaren hiru tomoz, eta egileak berak egindako "Etxea eta bere izena Baigorriin, Erdi-Arotik orain arte" izenburua duen ikerketaz.

**OSTIRALERO
AFARIA**

Enkarni Genua
Espinosa
KUTXA
54 orrialde
600 pezeta
24 libera

2001.EKO DONOSTIA HIRIA LITERATUR SARIA

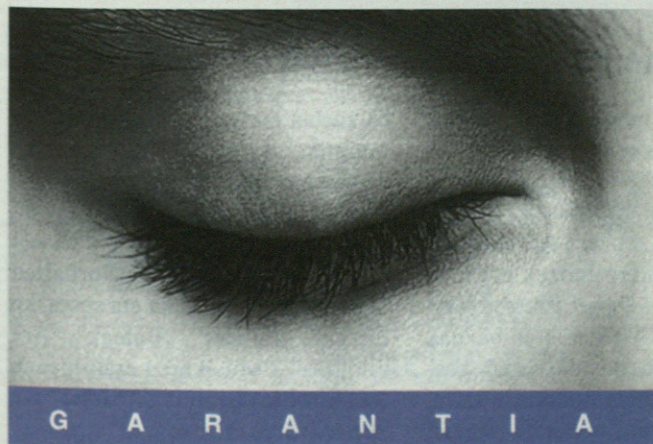
Enkarni Genua Espinosak burututako "Ostiralero afaria" antzerkiak irabazi du aurten Donostia Hiriko Kutxa Literatur lehiaketak antzerti lanei eskainitako saria. Gure herrian elkarrizketarako dugun beharraz eta hura izateko daukagun zailtasunaz dihardu. Ezadostasun politikoengatik haserretuta dauden bi anaia dira antzezlaneko protagonista nagusiak: Iñaki, enpresa bateko gerentea, eta Koldo, kartzelan bi urte egon beharrean aurkitu zen gizona. Gehiago dira familian, ordea: hala nola, langabezian dagoen arreba, hamasei urteko anaia gaztea eta guztion ama, Miren, 60 urteko alarguna, bakoitza bere arazo eta ikuspuntuekin. Halako batean, izeba bat hilko zaie, testamentu berezi samar bat egin eta gero: 40 milioi pezeta utziko dio familiari, ostiralero eta urte betez, afaltzera elkartu eta elkarrizketa jator bat aurrera eramateko gai badira.

TIK-TAK, TIK-TAK... AURRERA DOAN DENBORA

Juan Kruz Igerabidek idatzi eta Mikel Valverdek marraztua da "Jonasen iratzargailua", Aizkorri argitaletxeak lehen irakurleei zuzendua duen "Mendi sorgindua" sailean argitaratu duena. Iratzargailu bat oparitu zioten Jonasi bere arrebatxoa jaio zenean. Eta tik-tak, tik-tak entzun dezake mutikoak, erdi esna ohean geldidagoela. Bere logelan dago Jonas, bere etxean, baina jadanik etxe hark ez du lehen zuen usaina, orain arrebatxoarena besterik ez baita nabarmentzen han. Eta arraroa iruditzen zaio usain hori Jonasi, nahiz eta bere arrebatxoa asko maitatzen duen. Eta maitatu, amari sabelean ostikadak ematen zizkiola sentitu eta gero ere, hori zipitzik ere gustatu ez zitzaion arren: izan ere, amari ostikadak ematen dizkion haurra... a zer alaba! Baina orain hura zaintzen dago, tik-tak, tik-tak, denbora aurrera doan bitartean.

**JONASEN
IRATZARGAILUA**

Juan Kruz
Igerabide/ Mikel
Valverde
AIZKORRI
35 orrialde
695 pezeta
27 libera

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 · DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

IBAIA MAITASUNAREN OZTOPO

Begoña Bilbao
GIP. F. ALDUNDIAK/
ZARAUZKO
UDALAK
328 orrialde
1.025 pezeta
41 libera

XIX. LIZARDI SARIAREN IRABAZLEA

Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Zarauzko Udalak argitaratu dute Begoña Bilbaok idatzitako "Ibaia maitasunaren oztopo" idazlana, Zarauzko Udalak urtero antolatu ohi duen Xabier Lizardi haur ipuin lehiaketan iaz irabazle gertatu zen narrazioa. Aurreiritzien ibaiko ur handiak banandurik bizi beharrean aurkitzen den bikote oso gazte baten lehen amodiozko istorioa kontatzen du bertan. Hamairu eta hamalau urte dauzkate protagonistek, eta biak dirudunak izan arren, aberatsen seme eta alaba baitira, azal iluna du mutilak, nahikoa arrazoi neskatoaren gurasoen arbuioa pizteko. Senargai "aproposa" bilatu nahi diote alabari, gizarte-maila gorenekoa eta zuria, bistan da. Hori dela-eta, neska handik urrun eramatea erabakiko dute, urruntze horrekin jaio berri duen maitasuna bertan behera amaituko delakoan. Baina ez alferrik!

TENE LEHIAKETA 2001

Batzuen artean
ELKARLANEAN/
DEBAKO UDALA
116 orrialde
1.510 pezeta
60 libera

TENE LEHIAKETAKO AURTENGO SARIDUNAK

Debako Udalak aspaldi honetan antolatzen duen Tene Lehiaketako aurtengo saridunak biltzen ditu "Tene Lehiaketa 2001" liburuak. Gotzon Hermosilla barakaldarrak idatzitako "Esperantzaren indarra" ipuina izan da lehen sariaren irabazlea. Bigarrena, berriz, Kirmen Uribe ondarroarraren "MacGregor"ek eskuratu du. Hirugarrena, Laida Martinez bilbotarraren "Egunkari laburra"k. Gainera, 18 urtetik beherako egileentzat akzesit bi ere eman dira, Maite Urrutia azkoitiarraren "Zerua izara beltzaz estaltzen denean" kontakizunarentzat bata, eta Iraitx Agirre arrasatearraren "Keak gordetako oroitzapenak" ipuinarentzat bestea. Horrez gain, epaimahaiaren gomendioz eta bere kalitateagatik, beste narrazio bat ere sartu da liburuan, Alberto Ladron Arana iruinsemeak idatzirik "Udazken sargori bat aitatxoren tabernan".

SAN SEBASTIAN EN EL SIGLO XIX

Angel Pirala
KUTXA
102 orrialde
900 pezeta
36 libera

DONOSTIA, JADANIK EHUN URTE DITUEN IKUSPEGIAN

Kutxa Fundazioak, "Temas donostiarras" deritzan sailean plazaratu du Angel Piralak duela jada ehun urte eta Madril en argitara eman zuen "San Sebastián en el siglo XIX" izenburua daraman lana. Haatik, ez dezala inork pentsa mende horretan Donostiari egokitutako historia kontatzen denik bertan. Egileak berak ohartarazten zuen bere asmoa ez zela inolaz ere hori izan, 1800. urtetik hasita egunkarietan zein foiletoetan aurkitu ahal izan zituen Donostiako berrien, erreferentzien, argazkien eta irudien bilketa bat egitea baizik, apika mesedegarri izango zitzaiona mende horretan Donostiak izandako historia zintzotasunez kontatzera erabakitzen zenari. Berrietan, lehentasuna herri-bizitza islatzen zutenei ematen zien, haixek zirelako baliagarrienak herri bat barren-barrenean nolako den jakin ahal izateko.

DISKOA

ASTERISCO

Lif
METAK
11 kanta
2.195 pezeta
87 libera

ROCK-A NAGUSI LIF TALDEAREN BIGARRENEAN

Rockaren beste seme batzuk bezala aurkeztzen zaizkigu Lif taldekoak beren bigarren emaitza honetan, Metak disketxearen eskutik kaleratu duten "Asterisco" diskoan. Gitarra bik -Iñigo Icozek eta Igor Teresak joak-, Danel Emazabalen ahotsak, Iker Urtizberearen baxuak eta Angel Etxebesteren bateriak osatzen dute Lif talde hondarribitarra. Beren kantuetan, rocka da nagusi,

batzuetan punkaren eragina, hardcorearena, edo metal ukituak nabari daitezkeen arren. Eta hauek ditugu eskaintzen dizkiguten 11 kantuek: "Maitatzen dut", "Nací sin carnet II", "Norbaiten zain", "Norbaiten zain (outro)", "Musika eta soberako hitzak", "Ez zait", "Baleak", "Are uholdea", "Musikaren erabilpenak (buen rollito irratia)", "Altxa!" eta "Eromenaren ertzean".

BILBO, ekainak 14

Antzerkia
Gilkitxaro antzerki taldeak bere azken lana, "Trokaolatarrak", taularatuko du. Antzerkia eta euskararekin duen konpromisoa berretsi nahi du talde bizkaitarrak lan berri honekin.
Kalderapeko taberna
20:30

GERNIKA, ekainak 16

Antzerkia
Tanttaka antzerki taldeak "Ozeanoko Pianista (Novecento)" antzezlan taularatuko du. Itsasontzi bateko pianoaren gainean utzitako haur baten istorioa kontatzen du, itsasontzitik jaitsi ezin duen haur baten istorioa.
Elai Alai aretoa
20:30

ZUMAIA, ekainaren 22a arte

Lebiaketa
Zumaia XIII. Argazki Lehiaketa abian da. Parte hartzaile bakoitzak gehienez hiru lan aurkez ditzake. 18x24ko neurria izan behar dute, eta 40x50 zm.ko kartulinan aurkeztu behar dira. Lanak helbide honetara bidali: Foronda kultur etxea. 20750 Zumaia

DONIBANE-LOHIZUNE, ekainak 17

Ikusketzuna
Kantuaren eguna ospatuko da igandean Lapurdiko herrian. Gaiteroek, musikariek eta ahotsik goxoek hartuko dute kostaldeko herria. Aperitifan eta bazkarri herrikoian ere ez da kantu saiorik faltako.
Duohentia parkea
Egun osoa

ABADINO, ekainak 15

Kontzertua
Gorka Sarriena emanaldia eskainiko du ostiralean. Sorofan Beke taldeko kide izan zena bakarkako bidea ar du gitein orain, eta aste honetan bere hitz eta doinu goxoz jantziko du Bizkaiko herria.
Kultur etxea
22:00

DONOSTIA, ekainak 16

Antzerkia
Ur Antzerkia taldeak "Sigue la tormenta" antzezlan estreinatuko du. Enzo Corniani antzerkigile frantsesarena da obra, bertan bi pertsonaia jartzen ditu aurkez aurre. Horrela, izugarrikeria-edertasuna bitasuna aztertzen ditu besteak beste.
Antzoki Zaharra
20:00 eta 22:30

OLASAGABIA, ekainak 16

Jaialdia
Piriniotako Jaia ospatuko da "El Mundo de los Pirineos" aldizkariak antolatuta. Goizez bizikleta ibilaldia egingo da Iratiko basoan. Besteak beste, Hortzmuga antzerki taldearen eta Kepa Junkeraren emanaldiak izango dira.
Egun osoa

LA PUEBLA, ekainak 17

Jaialdia
Araba Euskaraz ospatuko da igandean La Pueblan. Bertan, hainbat eta hainbat ekitaldi eta kontzertu izango dira. Arabako ikastolen aldeko jaialdian, besteak beste, Gozategi taldearen musikaz gozatzeko aukera izango da.

URNIETA, ekainaren 25etik 29ra

Ikastaroa
Interpretazioa Telebistan ikastaroa antolatu du Sarobe zentroak. Kepa Gallego aktore, bikoizle eta gidoigilearen eskutik telebistako lengoaiaren keinuen intentsitatea, ahotsaren erabilera lantzeko aukera izango da.

Informazio gehiago 943 008024 telefononon

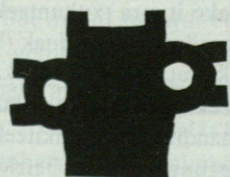
IRUÑEA, ekainak 14

Kontzertua
Jabier Muguruza musikariak kontzertua eskainiko du ostegunean. Bere hitzez eta musikaz gozatzeko aukera izango da beraz, Nafarroako hiriburuan.
Erraldioen txokoa
20:30

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Kretazeo garaiko anbarra aurkitu zuten Araban lehengo mendearen amaieran. Duela 110 milioi urteko erretxin fosilizatu hauek orduko informazio eskerga eskaintzen dute.

JURASIC ARABA

Lehengo mendearen bukaeran Arabako hegoaldean anbarra aurkitu zuten. Anbarra garai bateko zuhaitzen erretxin fosilizatua da. Fosilizatzerakoan anbarrek intsektuak, hostoak, lumak, eta tankerako arrastoak bere baitan mantentzen ditu eta behin datatuz gero garai hura hobeto ezagutzeko material ederra bihurtzen da. Anbar arabar hau Kretazikokoa omen da, Jurasikoaren ondorengoa, duela 110 bat milioi urtekoa.

Anbar hau *Agathis* generoko konifero baten erretxinarena omen da. Araukariazeoen familiako genero hau garai hartan mundu osoan hedatua bizi zen, baina egun Ozeano Bareko hego-

mendebaldean soilik aurki daiteke. Hogei bat espezie ezagutzen dira eta denak zuhaitz erraldoiak dira. *Agathis australis* da espezie nabarmenena. Zeelanda Berrian bizi da eta bertako maoriek Kauri deitzen diote. 1.000 urte inguru dituzten

zuhaitzak ba omen dira eta handiena Tane Mahuta da (maorieraz, Oihaneko jauna). Jaun honek 4,4 metroko diametroko enborra du eta 40ko garaiera. Zuhaitz hau bizi den Waipoua Oihan "Santutegian" badira garaigoak, 51 eta 56 m. dituztenak. Kauriaren erretxina sukaldaritzan, argizatzeko, arrantzan, tatuaiagintzan eta txikle gisa erabiltzen dute maoriek. Matakohe herriko Elizako errepidean museo bat ere badute osoki zuhaitz honi eskainia. Arabar anbarrek Gasteizko Jesusen zerbitzariak kaleko Natur Zientzien Museoa ikus daitezke ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Gorputz itxura aldatzeko kirurgia estetikoak eskaintzen dituen teknika desberdinak eta nutrizioak gaur egun dituen joerak aztergai izan dira jardunaldi batzuetan.

KIRURGIA ESTETIKOA

Maiatzaren 22an Donostian jardunaldi bat egin zen "Gorputz ingeradaren kirurgia estetikoak" izenburupean. Bertan, Gipuzkoako Poliklinikan kirurgia estetikoaren zerbitziburua den Pedro Cormenzana doktoreak esandakoaren arabera, Gipuzkoan gorputz ingeradaren (edo itxuraren) arazoak direla-eta operatzen diren 100 pazienteetik 95 emakumezkoak dira, eta horietatik gehienak bularrak eta izterrak "ukitzea" eta konpontzea aukeratzen dute, horien atzetik aldakak eta sabela etorritz.

Emakume horien adina 18 urtetik 50era bitartekoa da, eta pazienteak gero eta gazteagoak direla nabarmendu zuen adituak. Gizonei dagokienez, gutxiago

dira, noski, eta espezialistarengana joaten direnean bularraldean, aldaketan eta sabelean beren gusturako duten gehiegizko gantza kentzeko eskatzen diote zirujauari.

Pedro Cormenzanak esan zuenez, azken urteotan gehitu egin omen da ope-

ratzen diren pazienteen kopurua, "beste herrialde batzuen konparazioan, oraindik ere oso atzeratuak goazen arren". Bide horretatik azaldu zuen gorputz ingeradaren kirurgia estetikoaren barruan era askotako operazioak egiten direla: liposukzioak (gantza kentzeko), abdominoplastiak (sabeleko itxura txukuntzeko), izter eta ipurmasailen tiramenduak (bertako zelulitis, "kartutxera" eta belaxkatasunak desagertzeko) eta bularreko kirurgiak (tamaina handitu nahiz txikitzeko). Gainera, gaur egungo teknika berriei (liposukzio ultrasonikoarekin, adibidez) emaitza oso onak lortzen dira, eta pazienteak jasaten duen eragina oso txikia izan ohi da ●

◆ JABIER AGIRRE

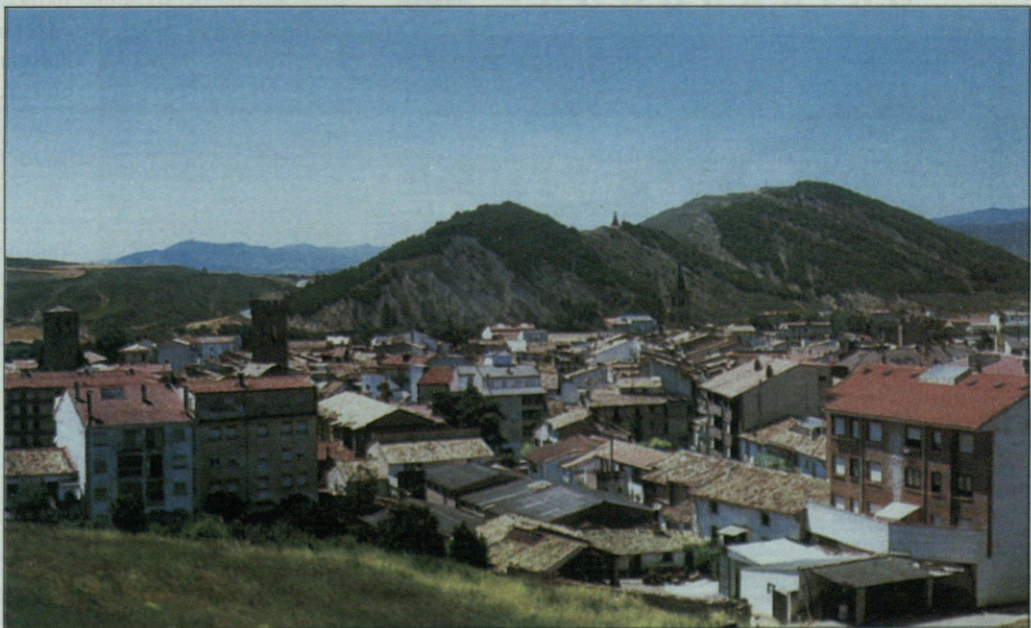
Nafarroako Eki-Erdialdea.

Urak sortutako lurraren “zauriak”

Nafar erdialdeko eremuan, baina jadanik Erriberako lautadetara begira, zama historiko handiko lurak ditugu. Horrela, zonalde hau “Antzinako Erresuma” erreen defentsarako garrantzitsua izateak, (Aragoieretik hurbiltasunagatik hain zuzen ere), monumentu eta herri askoren izaera azal lezake. Hala izanik, gazteluak (Xabier), defentsarako prestatutako monastegiak (Leire), mendi estrategikoen gainean kokaturiko herriak (Galipentzu, Uxue, Kaseda...) eta harresiz sendotutako hiriak (Erriberri, Zangoza). Oraingoan, Leire, Ledea, Zangoza eta Irunberri bisitatuko ditugu. Horrez gain, pare bat mirari natural ere gehitu behar ditugu, naturak ere bai baitaki bere “harresiak” sortzen: Irunberri eta Arbaiungo zintzurak, milioika urteko lanaren osteko mirari naturalak,

■ Arbaiungo zintzurra Nafarroa aldean aurkitu ditzakegun altxor naturaletako bat da.

■ Zangozako herriaren ikuspegi orokorra.

HARRESI NATURALAK

Abiapuntu gisa, ibilbide honetan ere beste mendate bateko begiratoki bat aukeratu dugu, hau da, Nabaskoze-Irunberri errepideak igarotzen duen Iso mendateko begiratokia, hain zuzen. Zintzilik dagoen balkoi honetatik Arbaiungo zintzur ezin ikusgarriagoaren bista izugarria dugu.

Gainetik behatu ostean, orain Nabaskozerako bidea hartuz (begiratokia atzean utziz eskuinera), arroilaren barrenean sartuko gara. Begiratokitik 1,6 kilometrora (NA-178 errepideko 13,5 kilometroan), ezkerreranzko bihurgune handi batean (jaitsieran I Igarrena), eskuinera bidetxo bat hasten da. Hori hartuz, 50 metrora aparkaleku batera ailegatuko gara, eta hortik aurrera arroilaren barnetik oinezko paseo labur eta polita egiteko aukera izango dugu.

Bide beretik itzuli eta mendatea berriz igaroz, Irunberrirantz abiatuko gara, agertuko zaigun gaztelar itxurako trantsiziozko paisaia zehar. Tartean Domeñutik iragango gara (XIII. mendeko eliza protogotikoa).

■ Irunberri edo erderaz Lumbier herria bisitatzeko moduko lekua da.

Irunberriko erdigunean udaletxeko plaza eta bere bi eliza interesgarriak bisitatu ostean zintzurrera abiatuko gara. Horretarako "Foz de Lumbier" seinaleak jarraitu eta errotonda batean ezkerrera egin ostean, pare bat kilometrora Irunberriko arroilaren aparkalekura iritsiko gara. Hemendik aurrera, haizpitartearen barnetik prestaturiko ibilbide zoragarria dugu.

ZANGOZALDEA

Irunberrira itzuliz, ezkerrera Iruñearako bidea hartuko dugu. Hortik 3 kilometrora aldiz, Zangoza-Huescara doana, segituan datozen bizpahiru bidegurutzetan. Azkenik, Aragoira doan N-240 errepidean amaituko dugu. Paisaiak dagoeneko tonalitate marroixkak hartu dituela ikusiko dugu, eta bertan mendi baxuak, zuhaixkak eta orokorrean paraje nahiko lehorrak nagusitzen dira.

Errepide honetan sartu garenetik 4,5 kilometrora ezker aldean Irunberriko zintzuraren beste alde edo sarrera ikus dezakegu. Bertaraino hurbilduz gero sarreran bertan apurtutako harriko zubia ikusiko dugu, eta bidean (errepidearen alboan) euskal-erromatar hiri baten hondakinak. Hondakin arkeologiko interesgarriak Ledea (Belengo Santa Maria eliza) baino 500 m. lehenago daude. Herria pasatu eta beste 6 kilometrora, gasolindegia osteko errotondan ezkerrera eginez, Leirera hurbilduko gara.

ARBAIUNGO

ZINTZURRA

Milioika urtetan zehar, Zaraitzu ibaia Irunberri inguruko mendiak zulatzen joan da, eta prozesu luze honen ondorio gure begiek gozatuko duten ikuskizun natural hau dugu.

Haitzebaki sakon honek 6 kilometroko luzera du, eta bere inguruekin batera Arbaiungo zintzuraren erreserba naturala osatzen du, 1.164 hektareatan zehar. Dozena erdi kilometro hauetan zehar ur zalapartatsuak azkar isurtzen dira, 200 metroko altuera duten horma bertikalen oinean.

Izaera basati hau, duela urte dezente, almadizainen pasabiderik ikusgarriena zen. Almadizainek Pirinioetako basoetatik sokaz lotutako egur-enbor luzez egindako almadi edo "tren" artikulatuak gidatzen zituzten. Ur gaineko garraio mota honen bidez ibaia oztopatzen zuten haitzak pasa zitzaketen, eta baita urjauzi txiki eta ugariak ere. Gaur egun berriz, ur hauetatik egurrezko almadiak beharrean osagai artifizialez egindakoak pasatzen dira, Arbaiun raftinga egiteko aproposa baita.

INGURUNE BASATIA

Zonaldeko klima mediterraniar hezea bada ere, zintzuraren barruan zenbait topoklima ezberdin suertatzen da. Faunari dagokio-

nez, hainbat espezie bizi da bertan, baina denen artean nabarmentzen direnak lehoi putreak dira. Hauetako 200 bikotez osatutako kolonia bizi da, ezagutzen den koloniarik handiena. Zorte eta pazientziarik izanez gero bestelako hegazti harropakari asko ikusteko parada izan dezakegu: saizuriak, errege arranoak, belatz handiak, beleak, gabiraiak...

ISO MENDATEKO BEGIRATOKIA

Behatoki hau Nafarroan aurki dezakegun ikusgarrienetakoa da. Nabaskoze eta Irunberri arteko errepide alboan dagoenez gainera, bertara iristea ezin errazagoa da.

Arroilaren sarreran kokatua dagoenez, leku pribilejiatu batean, bertatik ia haizpitarte osoa gure menpe dugu, eta ikusten duguna benetan arnasa kentzeko modukoa da: 200-400 metro arteko bi pareta bertikal, bata bestearen parean, eta hantxe behean, suge luze baten antzera, "erruduna". Sinestezina dirudi ibai batek lan izugarri hori egitea duenik.

ZINTZURRA BARRUTIK

Ibilbidean zehazten den moduan arroilaren barruko aparkalekura iritsi ostean, eskumaldetik bidezidor bat hasten dela ikusiko dugu.

Bidea oso erraza da, beti ere hormaren kontra doalako eta bakarra delako. Bertatik, ordu laurdeneko ibileraren ondoren, bidearen azkenean bista ikusgarriak dituen balkoitxo natural batera iritsiko gara. Hortik aurrera ez jarraitu, ez baitago prestatuta eta arriskutsua gerta daiteke.

Bidetxo polit horretan zehar goazela, bizpahiru lekutatik ibaira bertara jaisteko aukera izango dugu, eta bero eginez gero ur freskoetan bainutxo bat ere har ginezake. Jaitsiera lekuak maldatsuak dira, baina arrisku gutxikoak.

■ Arbaiun handiosoa gure oinpean.

IRUNBERRIKO ARROILA

1987tik Natur Erreserba izendatua, Irunberrikoa Nafarroako naturako beste altxor horietako bat da. Arbaiungoa basatigoa bada ere, Irunberriko zintzur honek bere barrenarekin topo egiteko aukera luzatzen digu, horrelako haizpitarte ikusgarri batetaz barrutik gozatuz.

ZINTZURRAREN BARNEAN

Kilometro bateko luzera eta 120 metroko desnibelarekin, bere barrenetik Irati ibaia isurtzen da, milioika urtetan zehar lurra ganibeta bailitzan ikusgarriro ebaki izan duenari. Kilometro horren barruan, sarrerako tunela eta amaierako tunelaren artean (argiztatu gabekoak eta nahikoa ilunak), ibaiaren alboan paseoa egiteko aukera ematen digun antzinako trenaren bidea dago.

Irati trenaren lehen bidaia 1911ko apirilaren 23an izan zen. Zangoza eta Iruñea artekoa, penintsulako lehen tren elektrikoa izan zen. Lehenbizi egurra garraiatzeko erabiltzen bazen (lehenago lan hori ibai gaineko almadietan egiten zen) ere, 1955ean desagertu arte bidaiariak ere eramane zituen. Amaierako tunela

■ Irati ibaiaren gaineko zubia.

■ Hemendik lehen Iratiko tren*a* igarotzen zen. Goian eta eskuinean, Irunberri herriko beste ikuspegi orokor bat.

igarota, Deabruaren zubia ikusiko dugu, arku bakarrekota eta frantziarrek 1812an urperatua.

Paregabeko ingurune honetan fauna interesgarria bizi da, hegaztiak batez ere: lehoi putreek osatutako kolonia garrantzitsua, saizuriak, sorbeltzak, gauhontzak...

Informazio Praktikoa

IRUNBERRI

Udaletxea: ☎ 948- 88 00 10.

Jatorduan:

Dantzari Erretegia- Cierzo 31.

Jan eta lo egiteko:

*Hotel Irubide- Bijues z/g. ☎ 948- 88 04 35.

Logela bikoitza 4.600-5.200 pezeta.

Lo egiteko:

Camping Iturbero- Iturbero barrutia. ☎ 948- 88 04 05.

LEDEA

Jan eta lo egiteko:

**Hostal Latorre- Iruñea-Huesca bidea 40. km.

☎ 948- 87 06 10. Logela bikoitza 7.000 pza.

■ Arroilaren beste aldean Ledeko aztarna erromatarrek ditugu.

Denborapasak

Kike Amonarritzen
Umorea

TELEFONOS

Astelehen goiza da eta asteko lanei ekin baino lehen, Joseba Egibarrek, Xabier Arzalluzi hots egin dio:

- Kaixo Xabier. Ezer berririk ba al da?

- Lasai, alderdia sekula baino indartsuago eta batuago dago. Gureak ez diren medioetako inkestek ere gero eta emaitza hobeak eskaintzen dizkigute eta, batzuei gehiegikeria irudituko baldin bazaie ere, esan genezake gu garela berriro ere euskal politikagintzaren gunea eta erreferentzia zentrala.

- Tira Xabier, ezagun da kazetariekin zaudela. Geroxeago deituko dizut.

HANDITZEAN

Toailak, bainujantziak ("txaparroak" Zarautzen), txankletak eta buruko txanoak hartuta abiatu da Patxiku Txiki, Mattin Garikano adiskidearekin udal igerilekura. Sarrerako ate parera iritsi eta biak kanpoaldean geratu dira, zain.

Handik gutxira, ilobaren bila hur-

MANIXUT?

22PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

NEKAPORRATURIK EGON

Oso nekatu edo izorratuta egon

Ezin dut gehiago, nekaporraturik nago

ESTAR HECHO UNOS ZORROS /
ETRE HACHE/ ETRE CREVE/ TO BE A WRITE- OFF

bildutako aitona bat inguratu zaie. Mattinek, begiak kliskatuz, konplizitate keinu bat egin dio Patxikuri eta:

- Aitona, irekiko al diguzu igerilekuko atea, mesedez? -eskatu dio Mattinek aitonari.

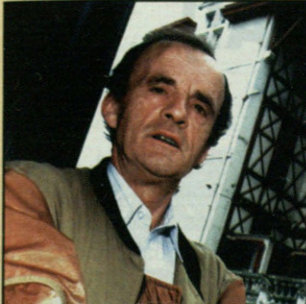
- Bai, noski. Gainera gauza bat esango dizuet. Zuek orain nire laguntza behar duzue, baina handitzen zaretenean zuek bakarrik zabaldu

ahal izango duzue ate hau.

Eta hori entzutean Patxiku Txikik:

- Handitzen garenean ez aitona,...
Pintura lehortzen denean!

Hitz Gezidunak

	Barazki mota	Erreka handia	Udako turistak	Zintzo	Ataurre
	Bi hizkuntz dakizkina	Erantsi	India	Ukapen	
	Pl., fruitu mota				Kontso-nantea
	Zango atala				Gas mota
Irudiak hartzekoak	Ipar., orain		1000 kilo		
Oihal zati	Deitura		Ez ona		
		Eskaini eta ez eman		Erbioa	
		Bokala		Boroa	
Izena			Garbitzeko gai		
Lanabes mota			Zaren hori		
		Gaueko argi		Nitrogenoa	Modua
		Ikas eta Ari		Erne!	
Hizki grekoa	Marka			Bokala	
Jakingo balu	Omen			Aluminioa	
			Detekta-gailu		
			Kontso-nantea		
Portua		Sexu arra			

Pertsonaia: Nafarroa Behereko idazlea

Denborapasak: LUMA

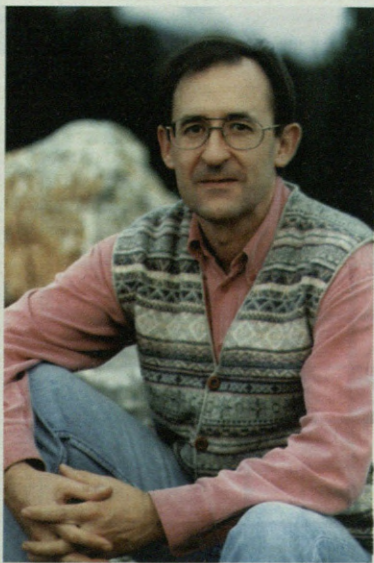

BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

IÑAKI MENDIGUREN

MAITE DUT TRENA... (BAINA EZ ZUENA!)

Maite dut tren. A zer erosotasuna berea! Gidatzeak duen ardura barik, autoa non utziko kezkatu gabe... Lizardiren "Bultzi-leiotik" oroituz... kanpoko paisaiak barneratuz... jende artean jendeago sentituz... libururen bat irakurriz... maite dut trenez ibiltzea!

Beraz, oso ondo iruditzen zait tren bultzatzea jendearen eta salgaien garraio bide izateko. Eta oso ondo, trenik ez dagoen lekuan tren-proiektuak abian jartzea. Baina aurrez zerbait dagoenean, azpiegitura zahar hori berriro litekeen edo ez galdetu beharko genuke lehenik. Hemen azkar, azkarregi, erantzuten da ezetz, eta autobide, trenbide... berriak behar direla. Tira, demagun arrazoi dutela.

BESTELAKOA da, ordea, EAEko Abiadura Handiko Tren (AHT) edo zorianeko Y horren kontua. Planteatua dagoen bezala eta dituen ezaugarriengatik, sinestezina egiten zait herritar gehienontzat onena eta lehentasuneko denik. Inolako proportziorik ez diot ikusten bere helburuen eta kostuen artean.

Hiriburu batetik bestera tximista bezala joan behar omen du, eta horretarako ez omen dago beste era batera egiterik. Aizu, eta zergatik ez geldixeago ibili, leku gehiagotan gelditu eta jende gehiagori zerbitzu emango diona egin, merkeago eta txikizio urriagoarekin?

Hain beharrezkoa ote da salgaiak Donostiatik Bilbora 45 minutuan joatea? Udan izozkia eramateko ala? Eta izango dira alkandora zuriko gorbatadunak Bilbotik Gasteiza egunero lehenbailehen joan nahi dutenak (eta txartela ordain dezaketenak!), baina horien beharrak zuritzen ote du tamaina honetako proiektu erraldoia? Izugarritzko aurrerapentzat saltzen zaigu Donostiatik Gasteiza 40 minutuan joatea, baina tartean inor ezingo da igo edo jaitsi, nahiz eta tren

muturretatik igaro burlaka. Adibidez, Goierri edo Urola Garaitik ezingo gara Deba-goienara -gero eta ikasle eta langile gehiagoren bilgunera- joan, edo Durangaldera edo...

Eta proiektuaren aldeko argudio onik ezaren ondorio da agian orain arteko prozesu iluna, zehaztasun eta informazio gutxi-koa eta eztabaidarik gabea. Tamaina honetako proiektuak, beren inpaktu fisiko edo ekonomikoagatik eta jende askoren bizikaltatean duen eraginagatik, askoz hobeto azaldu beharko litzaizkiguke guztioi, batez ere, kaltetuei. Eta ba al dago politikari edo teknikaririk bere bulegotik irten eta herriz herri proiektu honen alde egingo duenik? Ez da nahikoa alderdi politiko nagusien goizuzendaritzek onespina eman diotela esatea. Oso demokrazia xuhurra da hori.

Hemen inoiz ez da erreferendumik egi-ten (horretarako hautatzen omen ditugu ordezkariak!) eta NIP edo Interbentziogune Parte-hartzaileak ere behin-edo antolatu dira (Maltzaga-Urbina azpiegituraz eztabaidatzeko). Azkar ahaztu dira Leizarangoaren irakaspenak!

BAINA burugabe hutsak ote dira, bada, proiektu hau pentsatu eta saldu nahi digutenak? Bai zera! Horrexegatik sortzen da mesfidantza bizia, baten batek ongi dakielako zertan ari den: kanpoko interesengatik (eta gure arteko gutxi batzuen probetxurako) asmatu eta goitik behera ezarritako proiektua ematen du, lobby ikusezin baina oso errealean presioen lorpena, eta gutako askoren ezjakintasunaz, axolagabetasunaz edo etsipenaz baliatua. Komunikazioaren eta informazioaren gizartean, erabakirik garrantzitsuenak isilean hartzen dituzte, auskalo non! (eta gu, inozoak halakoak, gure ordezkariak parlamentuan hartzen zituztelakoan!).

Abiada eta zarata dira gure gizarte honen bi ezaugarri nagusietakoak. AHTarenak ere bai: zarata batzuentzat, eta abiada handian kontu korroneak gizentzea besteentzat ●

"Hain beharrezkoa ote da salgaiak Donostiatik Bilbora 45 minutuan joatea? Udan izozkia eramateko ala? Eta izango dira alkandora zuriko gorbatadunak Bilbotik Gasteiza egunero lehenbailehen joan nahi dutenak (eta txartela ordain dezaketenak!), baina horien beharrak zuritzen ote du tamaina honetako proiektu erraldoia?"

ARGIAren Eskaintzak

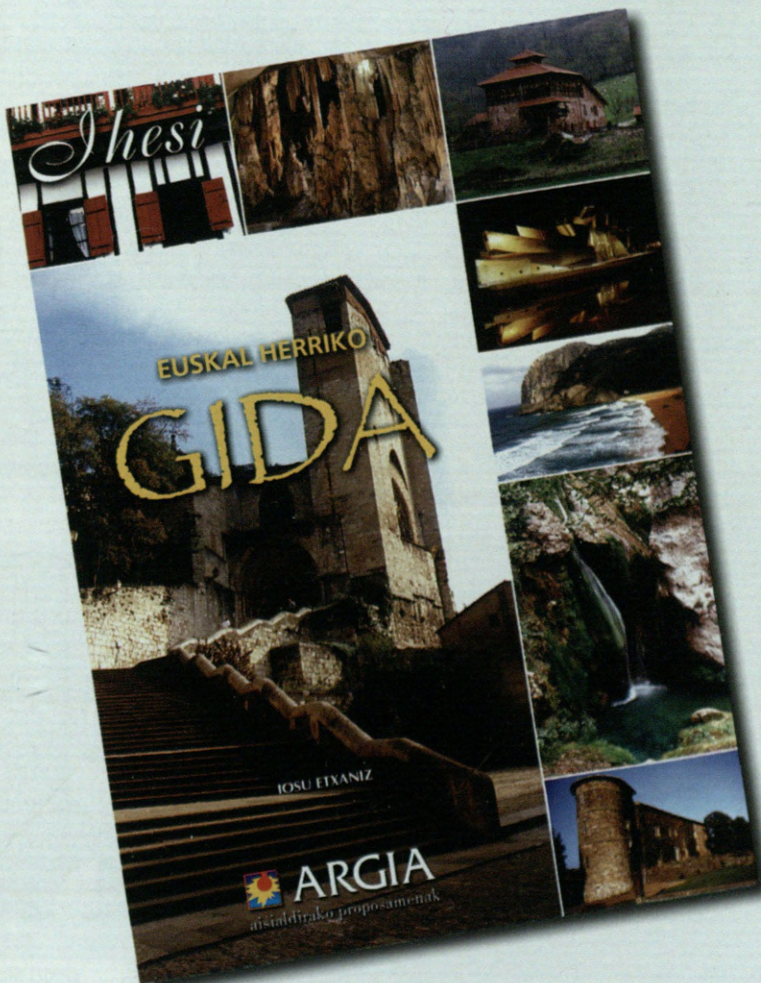
Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe
(Euskal Herrian)

Gure Azokan
3.300 pta.

~~**Kalean**
3.800 pta.~~

TITULUA: *Euskal Herriko Gida.*

ARGITALETXEA: ARGIA.

GAIA: "Euskal Herriko Gida" ibilbide gida-liburu berria da. Euskal Herriak eskaintzen dituen paraje ugari bezain anitzak erakusten dizkigu. Hori guztia eta gehiago jakiteko, uda honetan gure inguruak ezagutu nahi baditugu, 400 orrialdeko liburu honetan aurkituko ditugu, ibilbidearen proposamenaz gain, herri bakoitzeko ezaugarriak eta informazio praktikoa. Hau dena argazki ederrez hornituta.

Euskal Herriko GIDA

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA _____ PREZIOA _____ ALEAK _____ GUZTIRA _____

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ N.A.F. / N.I.F. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA Entitate _____ Sukurtsala _____ K.D _____ Kontu zenbakia _____

Lagun Aro Bizitza eta Istripu aseguru bat kontratatzen duzunean, berez pertsonen arduratzen diren pertsonak kontratatzen ari zara

Lagun Aro Aseguruetan Bizitza eta Istripu Aseguru osatu, azkar eta baliagarri bat aurkituko duzu. Baina batez ere pertsonak aurkituko dituzu. Zure arazoak entzun, ulertu eta konpontzen lagunduko dizuten pertsonak. Hasieratik ohartuko zara onena ematearren lan egiten dugula. Zure neurrira

egindako aseguru bat diseinatuko dizugulako.

Kontuan izanik zure etxea, zure egoera eta zure premiak. Eta benetako orduan, hortxe egongo gara zugandik are eta hurbilago. Behar duzun erantzuna emanez. Uste dugulako aseguruetan gauzak modu batean bakarrik egin daitezkeela, ongi eginez.

Grupo Caja Laboral
Euskadiko Kutxa Taldekoa

**SEGUROS LAGUN ARO
ASEGURUAK**

Erantzuten duen asegurua